ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

19. 4. 1985. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА XLVI ● 40 ДИН. ● БРОЈ 1738

СТРИП: БЛЕЈД РАНЕР (ИСТРЕБЉИВАЧ)

Ripley

Веровали или не!

АМЕРИЧКИ ТРКАЧ Џемс Коноли

ПОСТАО ЈЕ ПРВИ РЕКОРДЕР НА ОБНОВЉЕНИМ ОЛИМПИЈСКИМ ИГРАМА У АТИНИ 1896., ИАКО СЕ ТАКМИЧИО У ДИСЦИПЛИНИ КОЈУ НИКАД НИЈЕ ТРЕНИРАО. ПОШТО СЕ НИЈЕДАН АМЕРИКАНАЦ НИЈЕ ПРИЈАВИО ЗА СКОК УДАЉ, ПРВОГ ДАНА И НА ПРВОМ ТАКМИЧЕЊУ КОНОЛИ ЈЕ ПРИСТАО ДА ЗАСТУПА СВОЈУ ЗЕМЉУ И – ПОСТАО ПРВИ ОЛИМПИЈСКИ ШАМПИОН.

ВЕК ОД ЈЕДНОГ МИНУТА

ЗБОГ ЈЕДНОГ ПОГРЕШНО ПОСТАВЉЕНОГ КАМЕНА У ТЕМЕЉИМА, ЦРКВА У БАРМУТУ У ВЕЛСУ (В. БРИТАНИЈА) СРУШИЛА СЕ САМО ЈЕДАН МИНУТ ПОШТО ЈЕ БИЛА ЗАВРШЕНА. КАСНИЈЕ ЈЕ ПРЕЗИДАНА И СТОЈИ ЈОШ И ДАНАС.

КОЊ НА КОНОПЦУ

ИТАЛИЈАНСКИ ДРЕСЕР ЖИВОТИЊА ФРАНКО КОРАДИНИ КОЈИ ЈЕ УМРО 1899. ГОДИНЕ ОБИЛАЗИО ЈЕ ЕВРОПСКЕ ЦИРКУСЕ И ПРИКАЗИВАО НЕОБИЧНУ ТАЧКУ: ЊЕГОВ КОЊ ЈЕ СА ЈАХАЧЕМ НА ЛЕЂИМА ИШАО ПРЕКО ЗАТЕГНУТОГ УЖЕТА.

ВОДЕНА БУВА

УОПШТЕ НИЈЕ БУВА ВЕЋ СИЋУШНИ ЉУСКАР КОД КОГА НА МИЛИОН ЖЕНКИ ДОЛАЗИ САМО ЈЕДАН МУЖЈАК.

ЖАБА – ЛЕОПАРД

МОЖЕ ДА ИСКОЧИ ИЗ ВОДЕ И ДА УБИЈЕ ПТИЦУ У ЛЕТУ.

ЈАЈЕ

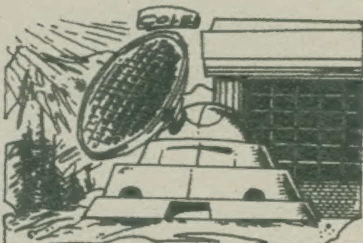
ОБЛИКА КЕГЛЕ СНЕЛА ЈЕ КОКОШКА ЕДНЕ ХАЛИНЕИ ИЗ БАЛТИМОРА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

● ● ● Сјеница на Пештерској висоравни помиње се под тим именом још у 13. веку као место у чијој околини има сена у изобиљу. Име Пештер долази од мноштва пећина у овом крају.

● ● ● Боб Бануте, Суданац који игра кошарку у САД, има два метра и четрдесет шест центиметара.

● ● ● највећа централа на сунчеву светлост подигнута је у пустињским деловима Калифорније. Њена снага је 16,5 мегавата.

● ● ● холандска компанија DSM нуди полнетиленско влакно десет пута јаче од челичне жице истог пречника.

● ● ● у Ковингтону у Кентакију (САД), у једној кафани одржан је „фестивал белог лука". Већина фестиваалаца је носила огрлице, минђуше и наруквице од главица и чешњева. Посетиоцима није био забрањен приступ, али их је било веома мало. Кажу да се из кафане ширио несносан мирис.

● ● ● у Будимпешти, главном граду Мађарске, има 253 минерална извора.

● ● ● у Ђенови нову позоришну дружину хвале и публика и критичари. Глумци су аматери. Најмлађи има 55 а најстарији 85 година.

● ● ● један хотел у јапанском граду Мацуширу (познат по стотинама земљотреса годишње), плашљиве госте мами оваквом рекламом: „После потреса од 3 степена Меркалијеве скале бесплатно ћете добити пиво, потрес од 4 степена доноси вам пет одсто попуста на хотелском рачуну, а земљотрес од шест и више степени бесплатан боравак и храну."

● ● ● у неким крајевима Босне и Херцеговине и Санџаку сачувао се стари обичај певања уз звук тепсије. Вештим окретањем тепсије на ниском дрвеном столу – софи или синији – певач својој песми додаје музику.

● ● ● финска фирма „Леминкајнен" почела је да производи „тренутни асфалт" пронађен у Великој Британији. Маса која се брзо стврдне намењена је поправкама пукотина и рупа у асфалту и бетонским стазама. Три минута пошто се разлије по путу маса се стврдне тако да преко ње може да пређе и најтежи камион.

● ● ● британски научници пронашли су у олупини лађе „Мери Роуз" (потонула 1545. а извађена 1982. године) корпу коштица. На основу тога су утврдили да је средином 16. века у Енглеској било највише пет врста шљива. Иначе, ово воће је пренето у Енглеску само неколико деценија пре бродолома „Мери Роуз".

И БИЉКЕ ГОВОРЕ

РАЗУМЕ ЛИ ВИШЊА ШТА КАЖЕ ТРЕШЊА

Између дрвећа и бубица-паразита води се хемијски рат. Биљке су у предности: међусобно се договарају.

КАД ГУСЕНИЦЕ НАВАЛЕ, ЖАЛОСНА ВРБА НЕ САМО ШТО ПЛАЧЕ ВЕЋ И СУСЕДЕ УПОЗОРАВА ДА СЕ ПАЗЕ НАПАСНИКА

Дивна је Пенсилванија у пролеће: лек за очи и мелем за душу. Непрегледне храстове шуме смењују исто тако непрегледни воћњаци у цвату. Тако изгледа, али не свакоме. „Сад гледам дрвеће другим очима", каже Јан Болдвин, биолог са универзитета Корнел.

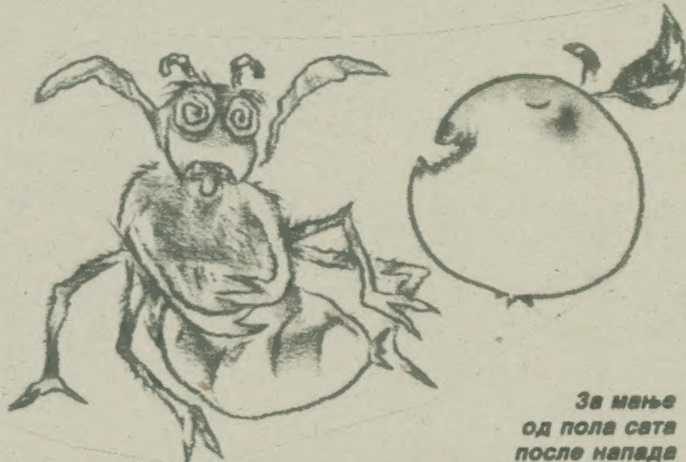
Јан Болдвин, Дејвид Роудз и Џек Шулц, после више од три године прислушкивања траве, цвећа и дрвећа, изненадили су цео свет, себе понајвише. „Зар је могуће да и букве говоре?" чешали су се по паметним челима.

Ларвама се огадила храна

„О кеј", каже Дејвид „нема ту ни именица ни заменица, али постоји нешто што се може назвати хемијским језиком. Не кажемо да шума зна шта је то хемија, али то јој не смета да је користи и то као алармни систем у борби против инсеката."

Неки кажу да су идеје о дрвећу које говори први јавно разгласили браћа Грим кроз уста јунака своје бајке, једног симпатичног доктора. Такође доктор, али хемије и зоологије, Дејвид Роудз каже: „Уопште нисам истраживао комуникацију биљака. Случајно сам набасао на то док сам проучавао начин на који се биљке бране од инсеката."

У пролеће 1979. недалеко од Сиетла, Дејвид је обављао експерименте са гусеницама и врбама. Хтео је да сазна шта врбе раде кад гусенице навале, па је известан број гусеница пустио на неколико врба. Кроз неколико дана приметио је да лабораторијске ларве које је хранио лишћем с тих врба спорије расту. Зашто? Нападнуто

За мање од пола сата после напада гладних бубица, кромпир већ лучи моћан заштитни протеин. Бубици је од њега обично зло.

дрво почело је да лучи неукусне супстанце. Ларвама се храна огадила. Наставио је да их храни лишћем других ненападнутих врба, али ништа се није променило. Ларве су и даље споро напредовале, тј. мрљаво су јеле. Накнадним испитивањима доктор Дејвид је утврдио да је и лишће других врба такође бљутаво! „Зашто?" питао се. Дрво није нападнуто а, ипак, се брани. Зашто?"

Кад је поуздано утврђено да се ни кореном, нити било како, нападнуто и ненападнуто дрво не додирују, преостало је само једно решење. Доктор Дејвид га је 1982. и обелоданио. Дрвеће општи међу собом само што у ваздух испушта одређене хемикалије. Објашњење просто, само га се требало сетити.

„Забуне не може бити", тврде његове колеге. „Дејвид је познат као велико закерало, а опит је поновљен безброј пута. Кроз десет година ови радови изгледаће наивни и бојажљиви, ето шта ће будућност донети."

Доктор Дејвид је убеђен да су ова открића могла бити учињена и пре сто година. „Шта да вам причам – каже он. – Ми нисмо користили модерну и скупу опрему. Није било потребе."

Дрвеће води хемијски рат

Из речи и дела овог научника види се колико је незадовољан увреженим погледом на биљни свет. „Биљке нису пасивни и беспомоћни кибицери. Оне стварају и испуштају безброј хемијских једињења чија улога још није испитана; значи – не зна се. Годинама су ботаничари занемаривали ове, често необичне састојке као некорисне нуспроизводе без икакве улоге у свакодневном животу; значи – нису знали. „Да ли би створење штедљиво као биљка трошило и снагу и време да направи нешто што му не треба? пита се др Роудз.

У међувремену су откривени и други случајеви који биљни свет приказују у сасвим другом светлу. На пример кромпир: за мање од сат после напада гладних бубица он већ лучи моћан протеин. И тако даље.

„Као и све живо, и биљка има један циљ – да расте и да се размножава", каже Јан Болдвин. „Кад то добро упамтимо биљке личе на изузетно споре животиње које због своје непокретности морају да се служе другачијим методама. Оне не могу да покажу зубе или да побегну. Истина, неке пуштају трње, али главна одбрана је на молекуларном нивоу. Дрвеће води хемијски рат. – Нема другог избора. Стабло стоји на једном месту – некад и вековима – и одатле се бори. Нема јуриша, нема повлачења, а стотине врсти инсеката, бактерија, црва и печурки, све сами паразити, непрестано наваљују и једу. Нема листа који у јесен није оштећен."

Ако прихватимо претпоставку да дрвеће прича, питања која се одмах намећу гласе: Може ли трешња разумети шта каже вишња и јабука шта каже крушка? Мора ли буква да општи само с буквом? Одговор је, за сад, само један: не зна се. Неки нас научници, додуше, уверавају да биљке, можда, ћаскају тек тако, али доктор Роудз се с њима не слаже. Он каже да се договарају око цветања, или око опрашивања, или сазревања, све у циљу опстанка. Јер ако на пример све јабуке сазревају истовремено, црви немају кад да се толико размноже да би угрозили род.

Џека Шулца посебно занима улога биљака у најезди инсеката. Решење тог питања многима ће олакшати живот, пре свега фабрикама хартије и дрвној индустрији. За инвазију су окривљени многи, од климатских промена до птичје популације, али одговор се још не зна. „Ускоро ћемо сазнати", каже Џек. „Биљке ће нам рећи."

„Широк је и богат репертоар понашања међу биљкама", каже Јан Болдвин. „Богат и претежно неиспитан. Нисмо знали шта да гледамо, ето шта. Али баш то, то неиспитано, опчињава ме."

Једног дана кад непознато, буде познато, биће занимљиво видети да ли биљке и даље сматрају инсекте за своје главне непријатеље или су већ сазнале за људе; и ако јесу – шта предузимају.

Милорад Иванић

ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ

УПОРАН НЕКИ ПОРУЧНИК

Усред рата, у априлу 1943. године, амерички извиђачки торпедни чамац RT-109 у Пацифику добио је новог заповедника. Посада од 12 младих људи угледала је високог, преплануог младића кратко подшишане косе, прилично мршавог али снажног. Носио је чин морнаричког поручника прве класе. Рекао је да се зове Џон Фицџералд Кенеди.

Истог дана нови заповедник појавио се на палуби го до појаса, а сутрадан је сваког члана посаде ословљавао по имену. Момцима се то допало, али су помислили да такав командант неће умети да одржи чврсту дисциплину. Кенедијева другарска али одсечна наређења која нису трпела поговора одмах су их разуверила.

Њихово поштовање само је порасло када су сазнали, не од Кенедија који је ретко говорио о себи, да је нови командант син једног од најбогатијих људи Америке, милијардера и дипломате Џозефа Кенедија и да се, према томе, лако могао извући од ратовања. Да се и не говори како је као од шале могао добити, ако је већ запео да ратује, место на неком угледнијем броду а не на торпиљерцу где нико није волео да служи.

Посада, наравно, није могла ни да сања – то је Џон Кенеди строго крио од сваког – да је он некада, док је био студент, на једној фудбалској утакмици тешко повредио кичму због чега је 5 месеци лежао у гипсаном кориту и био проглашен неспособним за војску. Али, он је, нешто пре америчке катастрофе код Перл Харбора, поднео молбу Врховној поморској команди да га приме у центар за торпедне чамце у Мелвину. Помогло му је што је својевремено био добар ђак у школи за резервне официре и одличан спортиста и пливач на универзитету у Харварду. Његовој молби је удовољено и после пет месеци напорне обуке упућен је на поприште ратних операција у јужном Пацифику. Имао је 24 године.

Радио ћути

Чим је RT-109 стигао у базу Рендова, одмах је добио први ратни задатак. У наредби је стајало да се у току ноћи очекује „Експрес из Токија" и да га треба достојно дочекати. „Експресом из Токија" Американци су називали велике конвоје хране и муниције које су Јапанци, под заштитом разарача, пребацивали на фронт. Сваки долазак таквог конвоја пратиле су жестоке борбе. У ноћи 1. августа 1943. сви амерички бродови исловили су да изврше наређење. Међу њима је био и RT-109.

Ноћ је била хладна, вода црна и претећа. Чамац се у тишини кретао кроз теснац Фергусон између низа острва на чијим су се висовима понекад могле назрети сенке јапанских патрола. RT-109 пловио је према теснацу Блекит и у 21.30 стигао у одређену зону, у близини острва Гизо које су држали Јапанци. Кенеди је наредио да се зауставе два мотора како их непријатељ не би пре времена открио. Распоредио је стражу и чекао.

У исто време, неколико километара северније, јапански конвој с разарачем „Амагири" на челу тихо је, угашених светлости, улазио у теснац Блекит. Кенеди је изненада зачуо паљбу. Пошто је знао да су остали торпедни чамци распоређени свуда около у мраку, помислио је да је неки од њих ступио у борбу, наредио људима да заузму места и чекао радио-сигнал за напад. Али, радио је упорно ћутао.

За то време на улазу у Блекит одигравала се права драма. Заповедник америчког торпедног чамца који је први наишао на Јапанце помислио је да пред собом има обичан теретњак и ступио у борбу не обавештавајући остале. Други торпедни чамац који је видео како се из мрака појављује јапански разарач избацио је торпеда и побегао. Али, ни он није дао никакав алармни сигнал и јапански конвој је, тако рећи наочиглед 30 торпедних чамаца америчке морнарице, успео несметано да продре до Виле, брзо искрца људе, храну и муницију, и одмах крене натраг, пут Јапана.

Сви у море

RT-109 дуго је остао на положају. Било је око 2 часа ујутро кад је неко изненада узвикнуо: – Брод на видику! Кенеди је покушао да у мраку назре прамац брода и учинило му се да је то неки торпиљерац из његове секције. Али, црна сенка нагло се повећавала и пред очима запрепашћене посаде указао се огроман јапански разарач „Амагири".

– На борбене положаје! – узвикнуо је Кенеди и одмах наредио брзо маневрисање да би се поставили у положај за избацивање торпеда. Прамац јапанског разарача зарио се као оштрица мача у танак оклоп торпедног чамца и једноставно га преполовио. Затим је мирно наставио пут.

Од снажног удара Кенеди се онесвестио. Падајући, лупио је леђима о оштру металну ивицу и повредио стару рану на кичми. Стежући зубе погледао је око себе. Двојица морнара, Марни и Киркси, погинули су на лицу места.

ДА БИ СПАСАО ПОСАДУ ПРЕПОЛОВЉЕНОГ ТОРПЕДНОГ ЧАМЦА, ДВАДЕСЕТЧЕТВОРОГОДИШЊИ ЏОН КЕНЕДИ, С ПОВРЕЂЕНОМ КИЧМОМ, ПРЕПЛИВАО ЈЕ ЧИТАВИХ 25 КИЛОМЕТАРА

Илустровао Ненад Мирковић

Остали су се борили с таласима, ватром и гасовима. Рос, Том Мекмахон, Џонстон, Херис, Зинзер и Старки били су избачени у море док су се Мауер, Мегир, Алберт и Кенеди задржали на половини чамца која се љуљала на води.

– Сви у море! – командовао је Кенеди плашећи се да ће доћи до експлозије. Наједном је зачуо нечије запомагање. Херис! Препознао је његов глас.

– Херис, јеси ли рањен? – довикнуо му је.

– Не знам, команданте. Лева нога ме јако боли. Али Мекмахону није добро! – Кенеди је отпливао до несрећног морнара. Овај је једва чујно мрмљао: – Са мном је свршено... – Кенеди га је без речи ухватио за прслук за спасавање и снажно запливао према олупини чамца. – Пливај за мном! – наредио је Херису.

– Готов сам, команданте! Рећи ћете мојој жени...

– Рећи ћеш јој ти сам, а сад се држи за мене и пливај!

Ноћ су провели на олупини очекујући да ће неко наићи и покупити их. Али, нигде никог. Већ је свитало а они су се налазили на неколико километара од острва Гизо и Коломбангаре која су држали Јапанци.

У зору је Кенеди наредио покрет. Сви су пливали држећи се за олупину која их је сакривала од очију Јапанаца док су на самој олупини лежала двојица тешко рањених. Око 2 часа по подне олупина се преврнула и Кенеди је одлучио да пливају до неког од оближњих острва. Изабрао је једно, мало и округло као колач, али до њега је требало пливати око 5 километара. Било је сасвим неизвесно да ли на њему има Јапанаца а још неизвесније како ће рањени и уморни људи допливати до њега. Тада је приметио како недалеко од њих плови повећа даска.

– Придржаваћемо се за даску и пливати у групи! – наредио је.

Проблем је био како вући тешко рањеног Мекмахона. Кенеди је пресекао један каиш на његовом прслуку за спасавање, узео га у зубе и тако вукао, док је он пливао на леђима, читавих 5 километара – све до острва.

У нормалним околностима ово острвце са палмама, дивним плажама, птицама разних боја, било би прави рај на земљи. За исцрпљену и израњављену посаду представљао је само привремен и несигуран заклон. Могла их је открити свака јапанска патрола, осим тога није било воде за пиће.

Кенеди је сматрао да је једини излаз из ове клопке да још те ноћи покуша да заустави неки амерички брод у пролазу за Фергусон.

– Нећете успети, команданте! – рекли су му сви углас.

– Усамљен пливач у мрачној ноћи неће моћи да привуче пажњу ниједног брода! – рекао му је Рос.

Џон Кенеди је остао упоран.

Домороци на видику

Пошао је чим је пао мрак носећи о врату револвер а у прслуку за спасавање батеријску лампу. После три часа наизменичног пливања и ходања по коралним гребенима стигао је у теснац Фергусон. Ту је палио лампу лагано пливајући и покушавајући да избегне јаке водене струје. Али, Фергусон је био мрачан и пуст – те ноћи теснацом није прошао ни један једини брод!

Сунце се рађало када се вратио. Једва се извукао на обалу и истог трена заспао мртвим сном. Од последњих 36 часова 30 је провео у води препливавши 25 километара! Руке и ноге биле су му изгребане, образи упали, лице изгрижено од соли. Сутрадан је одлучио да сви препливају на острво Оласану одакле ће бити ближе Фергусону. Надао се, такође, да ће наћи и воду за пиће а хтео је и да размрда момке који су почели да губе наду и очајавају.

Док је погледом тражио ново острво где би се пребацили, изненада се, као у сну, указао пирог с двојицом домородаца који су, очигледно, бродоломницима хтели нешто да кажу али нису говорили њихов језик. Ипак су се некако споразумели. Касније су сазнали да су тамнопути пријатељи припадници извидничке чете коју су после доласка Јапанаца на ова острва оставили Британци под командом поручника Еванса.

Од тог тренутка све се одвијало веома брзо. Кенеди, камуфлиран палминим лишћем, прешао је у пироги домородаца теснац Блекит, домогао се острва Голш и ступио у везу с поручником Евансом. Одмах је обавештена америчка база на Рендови одакле су послата три торпедна брода која је Кенеди сачекао у теснацу Фергусон. Затим је он сео за кормило и одвео бродове на Оласану где су се укрцали остали чланови посаде. Неколико сати касније стигли су у Рендову.

* * *

Када је 20. јануара 1961. новоизабрани најмлађи председник САД Џон Фицџералд Кенеди полагао заклетву у Вашингтону, на паради приређеној у његову част учествовао је и један торпедни чамац с бројем RT-109. Десеторица преживелих морнара са Оласане из њега су поздрављали свог старог ратног друга.

НАВРХ ЈЕЗИКА

ДРАГА, ТИ СИ ТЕЛЕТИНА!

Појам „рупе" ни у једном језику није тако савршено изражен као у немачком, где се рупа каже Loch (изговор: лох). Бар ако верујете језикословцу Е. Лерху, који је објашњавао да почетни глас „л" својом меком одсликава заокругљеност рупе, а крајњи „х", изговорен сасвим позади у грлу – њену дубину... Није ни потребно да вам кажемо да је Лерх био Немац.

Велики дански лингвиста Ото Јесперсен с правом је ово тумачење назвао „смешним„. Да је хтео да буде злобан, могао је упитати Лерха не замишља ли можда и самог себе у облику рупе, будући да и његово презиме почиње и завршава се истим сугласницима...

Ту у ствари није реч о рупама, него о нечем много озбиљнијем, што се у науци зове фоносимболизам. Постоји ли веза између облика и значења речи – може ли се по звуку бар приближно закључити шта нека реч значи, чак и у језику који не познајемо?

Такво питање се поставља још од старог века, и увек су стручњаци за језик на њега одговарали „не може", а песници и мислиоци тврдили да ипак некако може. При том се обично испостави, као и у случају немачке „рупе", да ту наводну изражајност звука људи опажају само у свом матерњем језику – где им је значење ионако познато, тако да то није никакав сигуран доказ.

Фердинан де Сосир, један од оснивача модерне лингвистике, био је Швајцарац француског матерњег језика. Он је увео појам „произвољности знака", под чим подразумева да одређени низ гласова може, у начелу, означавати било шта. Томе – каже Де Сосир – на изглед противрече речи као glas (изг. гла), посмртно звоно, или fouet (изг. фуе), бич, које „на понеке уши делују својом сугестивном звучношћу". Оне су, међутим, постале од латинских речи сасвим дерукчијег облика (classicum и fagus), што показује да је њихов данашњи звук само случајан резултат фонетског развоја.

За нас који нисмо Французи, такав доказ није ни потребан, јер никакву „сугестивну звучност" не опажамо. „Фуе" још и може личити на фијук бича, али чега има злокобног или мртвачног у слогу „гла"? Ако га Французи таквим осећају, то може бити само зато што знају значење речи, а не због њеног звука.

Најубедљивији доказ дао је П. А. Вјаземски, руски књижевник из прошлог века. Једном Италијану који није знао нимало руски он је предложио да само по звуку одреди значење неких руских речи. За речи **љубов, друг** и **дружба** Италијан је претпоставио да је то „нешто грубо, сурово, можда и псовка", а за реч **телятина** (телетина) да је „без сумње умиљата, нежна реч којом се обраћамо женама"!

Значење је, према томе, независно од звука. Из тога ипак не треба закључити да фоносимболизам уопште не постоји. Ту су пре свега ономатопеје – подражавање природних звукова језичким гласовима. Речи као **шиштати, топот, маукати,** или **пљус, кукурику, гррр** и тако даље, састављене су од оних сугласника и самогласника који су најсличнији звуковима које те речи означавају. Ту, истина, постоји много разних могућности, али не и потпуна произвољност. Не може се замислити језик у коме би „њију-њију" била реч за крављe мукање а „муу" за цвркут птица.

Још једна, мање упадљива врста симболизма заснована је не на непосредном подражавању, него на утиску који изазивају поједини гласови. Научници су утврдили да у свим језицима света речи с вокалима И или Е чешће означавају нешто ситно, мало или танко, док у изразима за дебеле и крупне ствари преовлађују вокали У и О. То је у складу с оним што каже фонетика: при изговору гласова И и Е усна дупља је сужена, па су звучни таласи код њих краћи него код других вокала; изговарајући О и У истурамо усне, чиме се издужује усна дупља, а са њом и звучни таласи.

Ако упоредимо, на пример, реч „мали" у разним језицима, видећемо да најчешће има кратко „и": у румунском (писаћемо као што се изговара) глас „мик", у мађарском „киш", италијански је „пиколо", шпански „чико", француски „пти", енглески „литл", шведски „лила", грчки „микрос"... У нашем језику имамо **ситан, сићушан, плитак, тесан, беба, дете, минималан, минијатуран,** све са И или Е, а насупрот томе **крупан, голем, простран, дуг, дубок, огроман, гломазан,** са О или У. Уз појам малог иду и појмови младог, слабог, брзог, веселог, светлог или провидног, а уз појам великог њихове супротности: стар, дебео, спор, мрачан и тако даље. Зато гласове И или Е налазимо и у речима као **бистар, светао, фини, хитар, витак, нежан, свеж, весео, сијати, блештати,** а О или У у речима **тром, спор, груб, тужан, тмуран, суморан, мутан, пузати, гојити, гушити...** Слични примери могли би се навести и из многих других језика.

Истина, ако бисте се мало потрудили, лако бисте нашли и обрнуте примере. Код нас, рецимо, придев **мали** нема у основи ни И ни Е, а управо те вокале има придев **велики**. У придевима **широк** и **узак** вокали су супротни од оних које бисмо очекивали. Све то показује да је фоносимболизам само тежња, а не неко строго правило.

Иван Клајн

Илустровала Босиљка Кићевац

Илустровао Брана Јовановић

ЗАСЛУЖНИ ОБИЈАЧ КАСА

ПЕНЗИЈА ЗА НЕПРИЈАТЕЉА ДРЖАВЕ

ОБАВЕШТАЈНА СЛУЖБА ЈЕ БИЛА НЕМОЋНА ДА УЂЕ У ТРАГ ШПИЈУНИМА КОЈИ СУ СКОРО СВАКОДНЕВНО ВРШИЛИ САБОТАЖЕ. МОГАО ЈЕ ДА ПОМОГНЕ САМО ЈЕДАН ЧОВЕК – НАТАЛЕ ПАПИНИ

Натале Папини није волео да ради. Једино чиме се бавио и од ране младости и што је само он називао послом било је обијање каса и сефова. Отварао их је тако вешто да га је штампа прогласила државним непријатељем. Он сам говорио је да не постоји каса која може да му се одупре. „Ништа на силу, молим, само у рукавицама!" – била је његова лозинка.

И поред све опрезности неколико пута је долијао полицији. Почетком првог светског рата, када је заредом завио у црно најпознатије италијанске банке, добио је од римског суда петнаест година робије.

Господине, ви ме вређате!

Пролазиле су недеље, месеци, Папини се привикао на затворски живот.

Крајем јануара 1917. изненада је изведен у затворско двориште. Стављене су му лисице на руке и повез преко очију, а затим је убачен у камионет за превоз кажњеника.

Мотор је забрундао. Пола часа касније камионет се зауставио. У овећој просторији на првом спрату једне зграде Папинију је скинут повез, али не и лисице.

За великим писаћим столом седео је сувоњав човек у цивилном оделу и продорно га посматрао. Обијач се нервозно преместио с једне на другу ногу. Није знао где се налази, али је био сигуран да је у питању нешто важно. Мршавко је ћутао и упорно га гледао. Најзад је проговорио: – Седите, Папини! Желим да ми одговорите на питање: да ли можете да отворите баш сваку касу?

Натале Папини се тргао.

– Господине, ви ме вређате! Не умем да косим траву, али умем отворити касу...

Човек аскетског изгледа двоумио се још неколико минута, а онда одлучио да пређе на ствар.

– Папини, животи неколико хиљада Италијана су угрожени! Само ви можете да их спасете!

Кажњеник је био изненађен. Од њега траже да помогне домовини с којом је „у свађи". Заустио је да нешто каже, али га је саговорник предухитрио својом причом. Укратко: Италију која је ратовала на страни савезника, преплавили су аустроугарски и немачки шпијуни. На сваком кораку саботаже. У ваздух су летели мостови, бродови, возови... Италијани су губили животе.

Италијанска контраобавештајна служба је сазнала да шпијунском мрежом на Апенинима руководи пуковник Рудолф Мајер чије се седиште налазило у аустроугарском конзулату у Цириху. Пуковник је у сефу држао спискове са именима и адресама свих шпијуна и јатака у Италији. Кад би се домогли тих папира, могли би да ликвидирају читаву шпијунску мрежу. За тај посао полиција је изабрала свог старог познаника Папинија. Само је он у стању да се увуче у конзулат и отвори сеф.

Обавештајци су прихватили предлог.

Поноћни посетилац

Папинију није требало опширно објашњавати шта треба да уради.

Сада му је било јасно и с ким разговара. Без речи је пристао да свој обичајки занат стави у службу државе. Није тражио ни паре, обавештајац му је обећао награду.

– Сви папири из Мајерове касе су наши, све остало је ваше! За пут и боравак у Цириху добићете новац. Даћемо вам и лажна документа. Знамо да можете тамо да останете, али ви то нећете урадити јер сте родољуб!

Познати обијач каса није зановетао. Затражио је три помоћника. Изабрао их је међу затвореницима.

Група је без тешкоћа стигла у Цирих и одсела у хотелу близу аустроугарског конзулата. Три недеље је осматрала.

У ноћи између 24. и 25. фебруара 1917. Папини се ушуњао у зграду конзулата, отворио сеф и узео све што је нашао. Већ сутрадан је био у Италији и предао плен шефу италијанске контраобавештајне службе. Његови људи су пожурили да их Мајер не предухитри и упозори шпијуне на опасност. У следећих дванаест часова обављена су бројна хапшења широм Италије. Аустроугарска шпијунска мрежа није више постојала!

Папинију је поклоњена слобода, али не и новац и драгоцености које је нашао у Мајеровом сефу. Награђен је са скромних 50 хиљада лира!

Није се жалио. Штавише, понесен учињеним херојским делом, решио је да се врати поштеном животу: од добијеног новца је отворио малу радионицу у малом месту Леђорну. Деценију и по после другог светског рата имао је око седамдест година. Здравље га је издало. Потпуно је осиромашио.

На његов подвиг потпуно се заборавило. Бивши обијач каса и „заслужни син домовине" живео је у беди. У беди би и умро да посланик Еторе Виола није у Парламенту затражио да се „храброј патриоти Натале Папинију додели пензија јер многи Италијани су живи захваљујући њему..."

Парламент је прихватио предлог без иједног гласа против.

М. Тодоровић

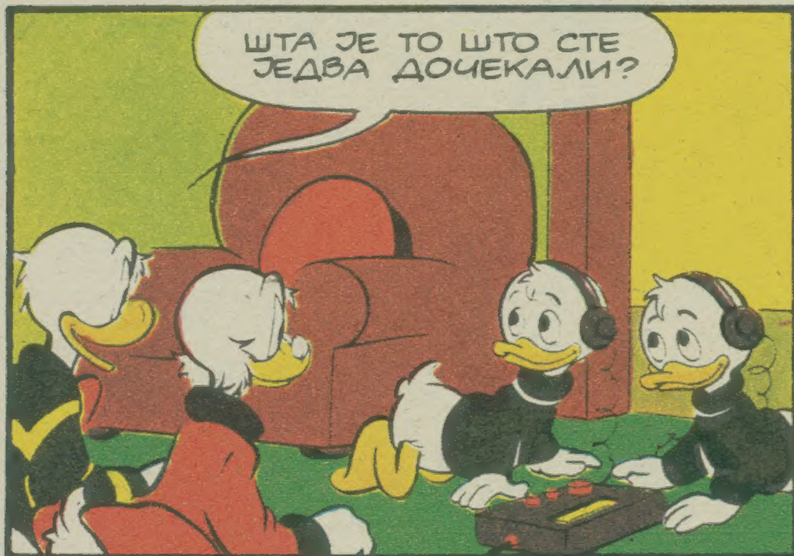

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

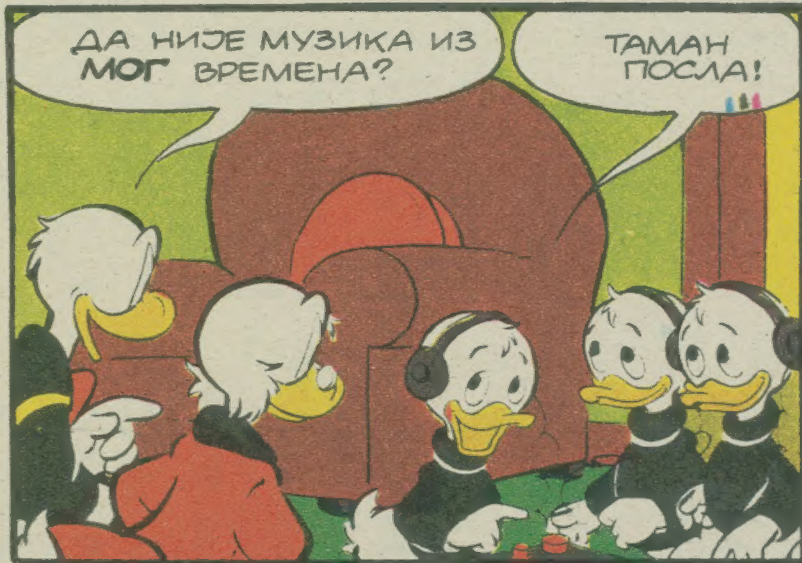

За читање наглас

ИЉФ И ПЕТРОВ

ЛЕНЧУГА

Тачно у десет часова пре подне омања соба сектора за планирање била је пуна службеника. Разлегла се тутњава гвоздене футроле коју су скинули с „ундервуда" и ставили на прозорску даску, чуло се клопарање фиока писаћих столова – и радни дан је почео.

Последњи је дошао Јаков Иванович Дубињин.

– Салутирам свима! – рече он ведро. – Добар дан, Фјодоре Николајевичу, добар дан, Људмила Филиповна. Осталима – поздрав.

Али, чим се окренуо према своме столу и угледао на њему гомилу фасцикла, он се одмах сневеселио.

Неко време је седео, тупо зурећи у папире, а затим се тргао и раширио „Правду".

– Охо! – изусти он после десет минута. – Ти Немци, шта? „Ер нувел" пише...

Сектор је ћутао.

Дубињин је увиђао, наравно, да би требало позабавити се планирањем. Али нека несавладива моћ нагнала га је да окрене страну и да се задуби у читање великог чланка на тему из медицине.

– Другови! – изненада узвикну он, високо дижући обрве. – Пазите шта се догађа! Јесте ли читали данашњу „Правду"?

Вредни службеници су подигли према Дубињину замагљене погледе а Људмила Филиповна је чак прекинула за тренутак куцање на писаћој машини.

Одсад су могући безболни порођаји! Сјајна ствар, је л' те?

Он се толико узбудио као да се и сам више пута порађао, при чему је осећао страховите патње.

Писаћа машина је поново заштектала а Јаков Иванович је наставио читање. Марљиво је читао све по реду, не пропуштајући ниједан стубац.

– А стање сетве је доста добро... Сеју, сеју, засејавају. Ове године, изгледа, не сеју на блатњавом тлу. А можда и сеју, али се о томе не пише. Е, идемо даље. Охо! Опет хулигани! Распалио бих по њима, на часну реч! Професор Пикар је допутовао у Варшаву. Што се мене тиче, не бих летео у стратосферу. Макар ме обасули златом... Гле, у Великом позоришту вечерас је „Садко", улазнице са штамбиљем „Град Китеж" важе двадесет осмог... Шта још? Концерат Беате Малкин... Вече сатире и хумора уз суделовање најбољих снага... Партијски колегијум позива друга Никитина у собу 599... Тако, тако. Телефони редакције... Опуномоћеник Главлита – број 22-624...

Забринут, Дубињин је погледао у сат: било је тек једанаест.

– Добро, а где су „Известија"? – узвикну он тоном пословна човека. – Дајте ми „Известија", Фјодорове Николајевичу, где су „Известија"? Та проклета курирка вечито их затури.

– Данас нема „Известија" – сухо одврати Фјодор Николајевич.

– Како то – нема?

– После дана одмора „Известија" никад не излазе.

Јаков Иванович се чак променио у лицу кад је схватио да лектире више нема. Од силне туге, почео је да пуцка прстима. Немоћан да се макне, седео је тако читавих петнаест минута. Најзад се тргао и приступио изради картонских корица за свој пасош. Нешто је секао, нешто лепио – дуго и брижљиво, па је исплазивши језик, низао слова натписа: „Ј. И. Дубињин".

У један час по подне огроман рад је био завршен. Приближио се кобни тренутак када ће он ипак морати да се позабави планирањем. Јаков Иванович окренуо је леђа писаћем столу, са оним изразом гађења својственим мачку којем пијани весељак тура под нос упаљену цигарету. Чак је зафрктао, толику је одвратност осећао.

Голе пролећне гране шумориле су иза прозора.

– Данас је сунчано, али ветровито – саопшти Јаков Иванович, покушавајући да заподене разговор.

– Не сметајте ми да радим – одврати Људмила Филиповна.

– Изгледа да сам овде свима на сметњи – рече Дубињин, увређен. – Кад је тако, могу и да одем.

Отишао је у нужник, где је остао четрдесет минута и посветио то време размишљању о недругарском, окрутном односу службеника сектора за планирање према њему, Дубињину, па о професору Пикару, па о томе да ће улазнице за „Град Китеж" важити двадесет осмог.

„До ђавола, неки људи не избијају из позоришта – размишљао је он. – Имају колико год хоћеш слободног времена, па само базају".

У свој сектор Дубињин се вратио тужан, уцвељен.

– Имали сте једног посетиоца – рече му Људмила Филиповна. – У вези са планирањем стаклене амбалаже. Он чека у ходнику.

– Знам, не морате ми говорити – сухо одврати Јаков Иванович. – За трен ока ћу решити ту ствар са њим. Извините за израз, човек не може чак ни у клозет да оде.

Али баш тада Дубињину су рекли да га зове начелник.

– Чујте, друже Дубињине, – љутито рече начелник. – Па ви сте данас поново закаснили, нисте били тачни приликом доласка на службу. Како то изгледа? То више није планирање него шпацирање? Разумете ли ви шта је то – десет минута украдених држави? Принуђен сам да вас преко наредбе казним укором. Не задржавам вас, друже Дубињине. Можете ићи.

„Не задржавам... – тужно је размишљао Јаков Иванович, полако корачајући ходником. – „Шпацирање"! Гле, молим, и он ми је неки хумориста. Ја овде радим као коњ а овај... Шугави бирократа! Жандарм у цивилу!"

–Не, нећу ја дозволити да на томе остане! – галамио је он у свом одељењу, тако да се није чуло штектање писаће машине. Признајем, закаснио сам десет минута. Тачно, десет минута сам закаснио, па шта онда? Зар му то даје право да се понаша према мени као да сам нека животиња? „Не задржавам вас..." Још би хтео да ме задржи, безобразник, један! „Можете ићи". Какав тон! Дабоме, ићи ћу ја... Ићи ћу да се жалим!

Хватао је службенике за руке, седао на њихове столове и палио цигарету на цигарету. Напослетку је заузео своје

■ НАСТАВАК НА СТР. 10 ■

Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

■ НАСТАВАК СА СТР. 9 ■

место и почео да саставља објашњење случаја.

„Објашњење" – исписао је он на средини табака.

Отрчао је у суседни сектор, донео оданде бочицу црвеног мастила и повукао испод љубичастог наслова лепу црвену црту.

– Друже Дубињине, – упита тихи Фјодор Николајевич – јесу ли вам готове планске забелешке у вези са Јужним заводом?

– Не сметајте ми да радим! – заурла Јаков Иванович. – Ето, увредиш човека, ваљаш га у блато! По вама, значи, он више не може да се одбрани, њему се одузима и последње право, право жалбе?

Фјодор Николајевич је плашљиво сагнуо главу и шћућурио се за својим столом.

– Ја ћу им показати! – гунђао је Дубињин, приступајући стварању свог дела – објашњења.

„Двадесет петог овог месеца позван сам у кабинет друга Петљасинског, где сам доживео нечувено..."

Писао је са огромним одушевљењем, шкропећи сто мастилом. Указивао је на своје заслуге у области планирања. Да, управо планирања а не шпацирања.

„Наравно, лако је правити досетке, али да погледамо необориве чињенице. Закашњење. Закашњење, које ми се ставља на терет а које је проузроковано дугим стајањем трамваја на Свердловљевом тргу..."

– Да ли је дошао друг Дубињин? – зачуо се нечији глас. – Знате, ја га чекам већ два сата.

– Шта? – упитао је Дубињин и упро у посетиоца паћенички поглед.

– Дошао сам, друже, због стаклене амбалаже.

– Јесте ли слепи? – изустио је Јаков Иванович стравичним шапатом. – Зар не видите да сам заузет? Пишем изванредно важну ствар а ви упадате са својом стакленом амбалажом. Заиста, такви људи немају ни савести, ни осећања мере, тако ми свега – немају.

Окренуо је леђа посетиоцу и наставио да пише:

„Закашњење од десет минута, изазвано, као што сам већ навео, дугим стајањем трамваја, до чега је дошло на Свердловљевом тргу, није могло, у суштини, да послужи као иоле оправдан разлог за хулигански испад друга Петљасинског и њему сличних..."

У пола пет Дубињин је устао.

– Ето, тако то иде – рече он. – Остао сам пола часа дуже у овој проклетој установи која је кадра да човеку исисше сву крв. Скапавам на послу као коњ а нико да ми каже „хвала".

Сутра ће он завршити писмено објашњење и дати му коначан облик – тако је одлучио.

БАЈ

Тимоти Бајфорд Мила Станојевић-Бајфорд

ЗАШТО ЈЕ ХЕМФРИ БОГАРТ ШУШКАО

Незаборавни јунак црно-белих филмова Хемфри Богарт био је познат по ожиљку на горњој усни и говорној мани, тј. лаком шушкању. Мање је познато, међутим, како их је стекао.

Постоји прича како је то последица шрапнела који га је погодио док је служио у морнарици за време првог светског рата. Али, та прича није тачна. Једино је тачно да је служио у морнарици. Једнога дана добио је задатак да спроведе до затвора једног морнара који је имао лисице на рукама. Морнар је, изненада дигнувши руке, лисицама закачио Богартову усну и расекао је. Доктор који се ту нашао није био баш вешт хирург. Усну је зашио како је знао и умео. Касније су неки други доктори покушали да исправе грешке свога колеге, али мало је могло да се учини. Богију је за сва времена остао ожиљак и шушкање при говору. Али, без тих особених знакова Богарт не би био Богарт!

МАЛА ШАЛА

ТАЈНЕ ЉУДСКОГ ТЕЛА

Да ли знате да људско тело садржи довољно угљеника да се направи 9000 мина за оловке? И не само то! Садржи масти за седам сапуна, довољно гвожђа да се направи ексер од 6 сантиметара, креча да се окречи велика соба и фосфора колико је потребно за 60 кутија шибица!

У овој несташици, не може се рећи да нисмо добро снабдевени!

ФОРД *приказује*

ТРИК КОЈИ НЕ МОЖЕ ДА ОМАНЕ

Узмите већи шешир (кутију) и чашу воде. Ставите чашу с водом на сто и поклопите је шеширом (кутијом) па обавестите присутно друштво да ћете успети да попијете воду из чаше, а да шешир (кутију) и не додирнете. Подвуците се под сто и правите звуке као да у великим гутљајима испијате воду. Затим устаните и реците: „Шта сам рекао, видите да могу да попијем воду из чаше а да шешир (кутију) и не додирнем!"

Сигурно ће се одмах наћи неко ко ће нестрпљиво подићи шешир (кутију) да се увери да ли је вода заиста нестала. Ви ћете зграбити чашу и испити воду. Попили сте воду, а нисте додирнули шешир (кутију). То је оно што сте рекли да ћете учинити, зар не?

МАРАМИЦА – СКОЧИЦА

Да ли знате зашто су марамице четвртасте? Захваљујући Лују XIV, Краљу Сунцу, који је чак законом прописао да марамице морају да буду четвртасте. Зашто, то је ваљда само он знао. Али, баш захваљујући закону Краља Сунца, можете да изведете овај штос с марамицом и лоптицом-скочицом. Ставите лоптицу у средину марамице и марамицу стегните око ње гумицом, да не би лоптица испала. Затим згужвајте марамицу и ћушните је у џеп.

Кад се нађете с друговима, извадите марамицу и направите се као да ћете да обришете нос. Тада баците марамицу на под и она ће неочекивано да одскочи увис. Ухватите марамицу и вратите је у џеп, као да се ништа необично није догодило.

Ваша публика неће знати да ли је то што је видела био сан или јава!!

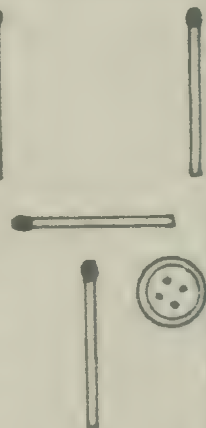
ПИТАМО ДАНАС – ОДГОВАРАМО СУТРА

Да ли сте успели да израчунате колико кошта флаша, ако и флаша и запушач стају 21 динар, а флаша је 20 динара скупља од запушача?

Одговор је, наравно, 20 динара и 50 пара.

За нови задатак потребне су вам четири шибице и један мањи предмет, дугменце или новчић, на пример.

Ове четири шибице на цртежу представљају лопатицу, а дугменце отпадак који треба ставити на лопатицу. Покушајте то да учините не пипнувши дугменце и померивши само две шибице. Срећно!

ИГРАЈТЕ СЕ... ПАСИЈАНСА

Ако вам је досадно, а имате шпил карата при руци, ево једног једноставног „пасијанса" којим ћете се бар неко време забавити. Поделите 52 карте на 13 гомила, од по четири карте које ћете окренути лицем надоле, 12 гомила распоредите по узору на бројчаник часовника а тринаесту ставите у центар – као на цртежу.

Циљ је да свака гомила садржи исте карте, а на месту које јој одговара на бројчанику часовника. Рецимо, на месту бројке један, треба да се нађу 4 аса, на месту 2 четири двојке, итд. с тим што пубови (жандари) долазе на место 11, краљице на место 12, а краљеви у центар.

Игра почиње тако што се прво открива горња карта са гомиле у центру и онда стави на место које јој припада, и то испод последње карте, лицем нагоре. Затим се са исте гомиле открива горња карта, па се сад она ставља на своје место. Тако наставити све док се свака карта не нађе на своме месту, тј. док се „пасијанс" не отвори – као на цртежу 2.

Да бисте могли рећи да вам се „пасијанс" отворио, потребно је да вам последња карта коју отворите буде краљ. Уколико се сва четири краља појаве пре него што се друге карте нађу на својим местима, знајте да вам се пасијанс није отворио.

СЛИКА 1

СЛИКА 2

РЕКЛИ СУ... О ЛЕПОТИ

ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ: У животу лепота пропада, али не и у уметности.

ШЕКСПИР: Лепота иде с добротом.

ПОЉСКА ПОСЛОВИЦА: С лепотом се не може зачинити чорба.

КИНЕСКА ПОСЛОВИЦА: Само се лепе птице држе у кавезу.

ОСКАР ВАЛД: Боље је бити леп него добар, а боље добар него ружан.

ПИКАСО: Уосталом, шта је лепота? То је оно што не постоји!

Мила и Тимоти Бајфорд

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

КАКО ЈЕ КРАЉ ПОСТАО ПСЕТАНЦЕ

РОБОТИ НИСУ, КАКО МНОГИ ВЕРУЈУ, ИЗУМ ДАНАШЊИЦЕ. ШАРЛ, ХЕНРИ И МАРИЈАНА ИМАЈУ ПРЕКО ДВЕСТА ГОДИНА И НЕ ПРЕСТАЈУ ДА ИЗАЗИВАЈУ ДИВЉЕЊЕ

Почетком века чешки писац Карел Чапек је, да би описао механичка бића којима је у својој утопистичкој драми РУР дао улогу негативаца, сковао данас незаобилазну реч – робот. Дотада су их, у време кад још није постојала бојазан да би ова „чудовишта" могла да загосподаре светом, звали андроиди. А покретали су их безброј зубаца, зупчаника, полуга, точкића и опруга. Сасвим разумљиво за период у којем су настајали. Три таква андроида, створена у 18. веку – прецизније између 1768. и 1774. и данас су врло живахна. Налазе се у Музеју уметности и историје швајцарског града Нешатела, а као њихов творац потписан је сајџија Пјер Жакет Дроз.

У селу Шо де Фо недалеко од Нешатела на обронцима Јуре, планинског венца који раздваја Швајцарску од Фарнцуске, дотични Дроз је поседовао врло угледну радионицу за израду, понекад и оправку, сатова. У овом суровом планинском пределу зиме су дуге и оштре, а село у то време углавном одсечено од света што је, разуме се, дозвољавало Дрозу доста слободног времена. У прво време упорно је радио на усавршавању иначе готово савршених сатних механизама, све док...

Патка је крива за све

Пјер Жакет Дроз је, сасвим сигурно, чуо за највеће механичко чудо свог доба – патку француског мајстора Жака де Вокасона. Ова метална птица верно је подражавала покрете и понашање своје живе рођаке: знала је да плива, гладила перје, кљуцала кукуруз, а после обилног оброка умела је чак и да чучне поради себе.

Швајцарац је био мајстор и није могао да одоли изазову: са своја два сина прионуо је на посао да и он покуша да направи једно механичко биће. После четири године стрпљивог рада рођен је писар Шарл дечак од дрвета и месинга. Живахни лутак седео је за писаћим столом и знао да испише текст од четрдесетак слова. Умео је, поред тога, и да слуша наредбе газде и да, на пример, крене с писањем из почетка, остави мало више простора између редова или да замочи перо у мастионицу. Покретима главе и очију Шарл је, налик живом бићу, пратио текст који исписује десном руком, док је левом померао хартију.

„Програм" који је диктирао исписивање слова састојао се од округле металне плоче постављене на леђима робота, алијас андроида. На њему се Дроз највише намучио јер је ваљало бити толико прецизан да је грешка и у милиметрима могла да буде кобна. Мали механички писар је, у случају да не буде одговарајућа температура или влага, знао да прави праве правописне грешке.

Дроз и синови нису се зауставили на свом механичком првенцу: у њиховој радионици ускоро је рођен и Хенри, прави надарени сликар, који је с невероватном лакоћом, у свега неколико потеза, могао да нацрта дечака који јури за лептиром, лик француског краља Луја XV, профил Џорџа III и његове супруге Шарлоте Макленберг, али и, као посебну посластицу, једно дражесно „моје псетанце". И не само то, био је способан да на крају свог сликарског посла сагне главу и одува неко евентуално заостало зрнце графита.

Маријана је прави мајстор на оргуљама, притиска дирке инструмента захваљујући специјално конструисаном механизму.

Хенри се збунио

После слатких буцмастих дечачића Шарла и Хенрија ред је био и на девојчицу. Тако је рођена Маријана, права мала лепотица и кокета, која је умела да на оргуљама одсвира пет различитих мелодија које је, како се верује, компоновао Дрозов син Жан Луј. Маријана њихове младости могла је очима да прати покрете руку и прстију, али и да стидљиво климне главом на крају концерта, у знак захвалности публици за очекивани аплауз. Уза све то, девојчица је, уз помоћ низа мехова, готово изистински дисала, плућа су знала равномерно да се подижу и спуштају, као код правог живог створа

Дроз се, захваљујући својој механичкој деци надалеко прочуо, а и обогатио. Породица је, како то већ и приличи познатим људима, напустила своје село и кренула у Европу приказујући у многим престоницама, и не само њима, способности својих механичких бића. И свуда су, по правилу, доживљавали овације. Осим једном. Догодило се то кад је тата Дроз хтео да крунисаним главама Француске – Лују XV и Марији Антоанети – прикаже умеће рада својих вештих руку. Заказао је ненадмашни сликар Хенри: уместо да нацрта портрет његовог краљевског височанства не баш увек предвидљиви сликар нешто је побркао у својој механичкој глави и скицирао је „моје псетанце". Запрепашћење и увређеност присутних сасвим су разумљиви, као и збуњеност и страх тате Дроза. О реакцији његовог краљевског височанства нема података.

Сликар Хенри умало једном приликом није дошао главе свом творцу: уместо да наслика портрет моћног Луја XV, он је нацртао псетанце.

Са својим механичким бићима Дроз је путовао Европом пуних десет година, све до избијања француске револуције 1789. Тада је интересовање за његове изуме и уопште за сву луксузну робу, чак и сатове, нагло опало. Швајцарци нису имали куд па су једној француској фирми са седиштем у Мадриду продали своје врло уносне љубимце. Следећих сто година Шарл, Хенри и Маријана били су гости оних који су могли добро да плате, мењали су власнике из године у годину.

На крају, почетком века, градски оци Нешатела скупили су и воље и пара да откупе изуме свог земљака. Механичка бића су се коначно вратила у завичај.

В. Минић

ДОЛАР ЗА НИШТА

Трговац уметничким предметима из града Папијона у Небраски Џон Факлер дао је оглас локалним новинама у коме је људима лепо објаснио како ће им по цени од једног долара испоручити „ама баш ништа". Двеста тридесеторо суграђана послало му је новчанице од једног долара. Џон им стварно ништа није испоручио.

Сада бар знамо да Џон Факлер не лаже. ■

УПУТСТВА ЗА БЕЗБЕДНУ ВОЖЊУ

Упозорење на једном ауто-путу у Монтани:
УСПОРИ! ЈЕЛЕНИ
Километар даље:
УБРЗАЈ! МЕДВЕДИ

ПРАВИ ЧОВЕК У ПРАВОМ ТРЕНУТКУ

Никад човек не зна у чија кола улеће, а требало би, нарочито ако га јуре. Ово важи и за младића из Детроита који је из парка истрчао право на улицу, зауставио једна кола и сав задихан замолио возача: „Да ме повезете? Пајкани су ми за петама". Човек га је повезао. Зауставио се испред полицијске станице где је одмах обустављена даља потера за младићем који је украо кола и њима налетео на бандеру.

Возач који га је примио био је полицајац у цивилу, аутомобил такође полицијски, само без видљивих ознака. ■

РЕЧИТИ НОС

У ескимском језику не постоје речи за „до виђења" и „здраво". Можда им оно трљање носевима значи и једно и друго. ■

ДОЗВОЉЕНО, ЈЕСТЕ – НИЈЕ

Из листа „Тајмс ов Малта": – Исписивање и лепљење политичких парола по зидовима или на било ком другом месту строго је забрањено, осим ако их не исписујете с дозволом и у присуству власти.

ЧАВКЕ ВЕНЕЦИЈАНКЕ

Венецију заиста море грдне муке: ем тоне, ем јој зграде-споменици уништавају голубови који су се намножили преко сваке мере. Пошто су градске власти покушале све и свашта, а недавно закључиле да чак ни средства за контрацепцију не могу да их ослободе најезде, одлучиле су се да увезу одговарајући број чавки. Чавке, наиме, обожавају голубија јаја. ■

ИЗВОЛИТЕ ЛОБАЊУ, ПО ЖЕЉИ

Џори Дашнау из Филаделфије шаље поузећем људске лобање. Лобање стају сто долара. На то се додају трошкови поштарине. Ту бар две ствари нису сасвим јасне. Прво, одакле Џорџу толике лобање, а затим коме су оне потребне и то још по толикој цени. ■

КУПЉЕНЕ НЕВЕСТЕ

На Соломоновим острвима у Меланезији сваки мушкарац који пожели да се ожени мора прво да сакупи осам милиона старих динара, прерачунато у нашем новцу. Та цена је, из године у годину, расла. Забринуте власти одлучиле су да цену замрзну. Морали су то да учине јер се број бракова опасно смањио.

Младожењама на Гвинеји је још теже. Тамо женик мора да сакупи четрдесет милиона старих динара. ■

ПОЧИВАЈУ У МИРУ... НА МАРСУ

Бивши амерички астронаут Доналд Дик Слејтон основао је компанију која се бави слањем кремираних остатака у вечну орбиту око Земље или још дубље у свемир, већ према жељи.

– У стању смо да своје клијенте пошаљемо где год желе – објашњава Доналд – на Сунце, Венеру, Марс, Јупитер...

Сумњичави кажу да у читавој ствари постоји зачкољица: ко је тај ко може да провери да ли је прах заиста стигао на Марс, а не на Јупитер? ■

СТОМАЦИ ИСПРАНИ, МАЧИЋИ ЗДРАВИ

Свих пет чланова једне енглеске породице под хитно је отпремљено у болницу пошто је мачка-љубимица после печурака које су заједно појели одједном добила грчеве. Мада породица није показивала никакве знаке тровања, лекари су им за сваки случај прво темељно испрали стомаке и тек онда их отпустили. Када су се безбедно прочишћени вратили кући, нашли су мачку, живу, здраву, и уморну од порођаја током кога је на свет донела пет, такође савршено здравих, мачића. ■

Илустровао Зоран Јовановић

У ТРАГАЊУ ЗА ЗАБОРАВЉЕНИМ ПРЕЦИМА

ЈА ЖИВА НЕЋУ С ЊИМ

ПОВЕСТ О МИЛАНОВИЋИМА

Илустровао Драгутин Њежић

– Жао ми је што нисам пажљивије слушао свога деду Андреју. Био сам још дечак кад је умро и његове ме приче нису много занимале. Непосредно пред рат, далеке 1939/40. године, много више су ме привлачиле игре у врбику поред реке Ветернице него дедина казивања. Штета. А причао је лепо, занимљиво.

– Знаш, нисмо ми тиква без корена, корени су дубоки и далеки – имао је обичај да каже.

Ми Милановићи пореклом смо из Црне Горе. Најстарији предак за кога знамо била је извесна Стана, храбра, лепа, кршна, поносита жена, слика и прилика чојства и јунаштва.

У то време се знало: прве ноћи, кад се уда, девојка припада аги. Закон тежак, сраман, али... тако је било.

Оног дана кад је дошла у мужеву кућу ага је, силан и сигуран у себе, стигао у село сам, без пратње, и засео у Станиној кући. Његови сеизи знали су куда је отишао. Полако је пушио, сркао кафу, гостио се и уживао чекајући вече и Стану.

– Зар ће овај поред тебе живог први да легне са мном – питала је Стана мужа.

– Није ми, Стано, лако, али тако је одувек било. То само значи да си лепа – покушао је да је утеши и олакша јој муку. – Код ружних и старих ага не иде...

– Ја жива нећу с њим. Он или ја...

– Смири се, Стано. Проћи ће и то. Раја смо!

Овде није дошао

Стана је ућутала. Било јој је јасно да на мужа не може рачунати. Покупила је нешто судова испред аге и изашла. Враћајући се у кућу узела је из вајата секиру. Полако је ушла у полумрачну собу у којој је, уз огњиште, прекрштених ногу седео ага. Све се одиграло брзо. Туп ударац, крв, престрашено лице мужа. Убила је силника.

– Сад морамо брзо и паметно радити, добро је да снег још пада, добро је – понављала је узбуђено жена.

Агу су закопали у тору а после пустили овце да све добро утабају. Пред зору су ошинули агиног коња. Вратио се без господара одакле је и дошао.

Сутрадан су дошли агини људи. Испитивали, све у кући испретурали. Ништа сумњиво нису нашли.

– Он је можда овамо пошао, али никад овде није дошао – говорила је тихо, помало заплашено Стана.

Неко време све је у селу било мирно, а онда је почело да се прича. Не зна се да ли је неко од удаљених суседа нешто видео, или се пијани муж негде избрбљао, тек – Стана и њен муж морали су једне ноћи с читавом породицом да побегну. Населили су се у околини Крушевца, у селу Макрешану. Куће су им биле далеко од „шума и реке, испод Беле долине и Тричареве њиве.

Земљорадњу нису волели. Зна се зашто – Станина је то крв. Један од њених потомака, био је хајдучки харамбаша. За другог се прича да је, иако обичан терзија (кројач народних одела), у ратовима био резервни командант батерије.

Љубав на други поглед

Ни мој деда Андреја није волео земљорадњу. Док су други копали, он је ишао по вашарима, али зато је био најбољи бунарџија у околини. Драж опасности, њено изазивање. Такви су били Милановићи.

Дедин брат, лепи Милан, или „Пица" како су га звали, био је највећи Дон Жуан у околини. Жене и девојке дословно су трчале за њим. Кажу да је умео некој, најупорнијој, да каже: „Чекај, ниси још на реду!". Лепи Милан није дочекао старост – премлатили га љубоморни мужеви и тако је још млад умро.

Мој отац Илија био је један од најмлађих регрута у првом светском рату. Прешао је Албанију и био је један од првих војника који је драговољно пристао и друге наговарао да иду у Африку.

После обуке у Бизерти и Тунису, иако с јаком дизентеријом, међу првима се јавио за Солунски фронт. После Кајмакчалана незадрживо су јурнули према Србији...

Млади војник Илија А. Милановић, митраљезац (већ је добио златну медаљу Милош Обилић за храброст у борби код Нагоричана) био је рањен у близини Лесковца и смештен у градску болницу. Девојке су обилазиле рањенике, носиле им храну, веш, превијале их и неговале. И тако, као у роману: девојка Лепосава из угледне породице, коју су просили добростојећи трговци и занатлије, загледала се у рањеног војника. Љубав на први или други поглед... тек – Илија више није могао да се врати на село.

Почео је од ситног чиновника, догурао до порезника. Не баш нарочита занимања, али „државне јасле" – стална, сигурна служба – много су му значиле. По потреби службе, како је стајало у декретима о селидби, а у ствари због неслагања с локалним кабадахијама, мењали смо често место становања. Свако од шесторо деце рођено је у другом месту. Ишли смо од Ужица, Бачине, Бајине Баште, Прибоја на Лиму, Врања, Куманова, Лесковца, до Светозарева, ондашње Јагодине.

Живот је био тежак и две девојчице су умрле још мале. Остали смо две сестре и два брата, школовани уз велика одрицања родитеља. Постали смо: професор, инжењер, економиста и службеник у банци. Најстарији брат живео је у Сарајеву, ја живим у Загребу, једна сестра је у Београду. Најмлађа је остала у родитељском дому. Ту се, кад год можемо, окупимо.

МОМЧИЛО МИЛАНОВИЋ
Пантовчак 172, 41000 Загреб
(хонорар 4500 динара)

Живот је прича, прича је живот

ХВАЛА КОЈЕ ПЛОВИ

ЦРВЕНА РАКЕТА ЗАПАРАЛА ЈЕ ЦРНО НЕБО. НЕКО ЈЕ У НЕВОЉИ, НИЈЕ БИЛО СУМЊЕ. САМО ЈЕ ВАЉАЛО САЧЕКАТИ ДРУГИ СИГНАЛ, ДА СЕ ОДРЕДИ ПОЛОЖАЈ НЕВОЉНИКА...

Једанаест метара дугачак једрењак „Јуба" љуљушкао се привезан у француској луци Ла Рошел. Браћа Клод и Данијел Брио и њихов другар Антоан Милер ко зна који пут проверавали су да ли су прибавили све што им је потребно за дуго и неизвесно путовање – преко Атлантика. Прво ће до Канарских острва, а онда преко увек немирног океана.

Прикупивши неопходне метеоролошке податке, одлучили су да крену 2. јануара 1981. Испало је да је то петак. Међутим, познато је да морнари, ако икако могу, избегавају да петком исплове, јер верују да их онда несрећа неће мимоићи. У суботу се, пак, време променило: бура с кишом. Исловили су у недељу.

Тамо далеко светла пролазе

Капетан Клод Брио, најискуснији члан посаде, није крио да их чека напоран пут. Већ после првог дана показало се да је у праву: Данијел и Антоан су зарадили такве жуљеве на рукама од сталног повлачења конопаца на једрима да су увече једва држали кашике. Није то ништа, убеђивали су Клода, привићи ћемо се већ. На јахти је удобна соба са кухињом и радиом, моћи ће на смену да се одмарају. Истина, немају радио-станицу, али њу ће монтирати кад стигну на Канарска острва. Без ње не смеју преко Атлантика.

Несрећа се догодила кад је за кормилом био Антоан Милер, најмлађи члан мале посаде коме је ово била прва дужа пловидба. Четрдесетогодишњи Клод Брио био је прави морски вук, а ни двадесетседмогодишњи Данијел није био без искуства. Антоан је имао пуно поверења у њих. Осећао се још сигурнијим зато што је знао да су обојица лекари и ако, не дај боже неком устреба помоћ, ту су.

И сад су били ту, дремали су у кабини. Антоан се, свеједно, плашио зурећи у мрак. Бура је беснела, таласи су достизали висину и до пет метара. Почела је и киша. Ветар је злокобно завијао док су таласи бесомучно ударали у једрењеак и преливали се преко палубе. Онда се чуо чудан звук, као да јахта кобилицом скаче по стењу. Антоан се успаничио. Из кабине су истрчали и Клод и Данијел. Какав је то звук? Претраживање јахте завршило се у машинском одељењу – препуном воде.

Бродица је, очигледно, налетела на неки гребен: кроз рупу у кобилици вода је неумољиво продирала. Покушали су да зачепе отвор, али су брзо схватили да је једрењак изгубљен и да одмах морају да га напусте. Хитрим и увежбаним покретима припремили су чамац за спасавање и снабдели га неопходним стварима. Кроз неколико минута, пред њиховим очима, тамна и узбуркана вода прогутала је једрењак.

Чамац је био препуштен ћудима океана. Три човека грчевито су се држала за његове ивице. Клод се први снашао. Испалио је у небо црвене светлеће ракете за помоћ. Уздао се, пре свега, у своју срећну звезду која га није издала ни кад су му невоље претиле у водама Бискаја, Средоземља и Индијског океана. Знао је да се налазе у прилично прометним водама и да постоји могућност да им неко помогне.

Невреме се није стишавало. Гумени чамац био је час на таласу високом пет метара да би, секунду касније, пропао у водени бездан. Антоан Милер, као најнеискуснији, умало није два пута нестао у тамним дубинама. У последњем тренутку Клод га је хватао за руку која је, дотад, узалудно тражила неки чвршћи ослонац. Сигналних ракета за позив у помоћ више није било. Већ је истекао читав час откако су испалили последњу, а помоћ није стизала. С ужасом, су у даљини видели светла четири брода која су прошла не приметивши их. Клод Брио једини није веровао да су изгубљени.

Шок на палуби

Моторни брод „Черњаховск" такође се упорно борио са таласима. Одавно су из Лењинграда кренули према Јужној Америци и прва успутна станица била су Канарска острва. Дежурни на палуби био је други помоћник Александар Созинов и, иако је пред собом имао све инструменте потребне за пловидбу по оваквом времену, није престајао да гледа у мрак. И видео је, таман тренутак-два пре него што је предао смену, црвену ракету која је запарала црно небо. Неко је у невољи!

Одмах је позвао капетана Анатолија Беркуна. Сад је кабина била мала да прими све знатижељнике који су очекивали другу ракету. Нису дуго чекали: небо је осветлила још једна црвена ракета. Капетан је одмах наредио да кормилар окрене брод према невољницима. Велики брод препун терета променио је марш-руту и запловио према месту са којег су испаљене ракете. Телеграфиста Александар Маљцев укључио је своју радио-станицу на канал за случај несреће. Узалуд. Никаквог одговора.

Тешко је било видети било шта кроз мрклу ноћ у којој се само белела пена од удара таласа о ивице брода. Ипак, после једног сата пловидбе назрели су малени чамац и на њему три човека који су се упорно борили да их таласи не повуку. Није било лако прихватити бродоломнике. „Черњаховск" је тек после неколико маневара успео да покупи настрадале Французе.

Промрзли, већ на ивици снаге, Клод и Данијел Брио, заједно са Антоаном Милером, извучени су на палубу брода. Совјетске морнаре је снашло ново чудо: спасени бродоломници су почели хистерично да се смеју, да обилазе палубу пипајући сваки њен део... Било је очигледно да су доживели шок. Два-три сата касније Французи су дошли себи, добили су топлу одећу и тек су им тада, на заповест капетана Анатолија Беркуна, донели храну.

На растанку у луци Санта Круз де Тенерифе на Канарским острвима чланови посаде некадашње јахте „Јуба" тешко су налазили речи захвалности.

–Хвала вам – говорио је узбуђени Клод Брио. – Ово вам никада нећемо заборавити. Још једном хвала.

Моторни брод „Черњаховск" подигао је сидро и отпловио. Спасавање невољника је свакодневни посао морнара свих мора, уобичајен као што су и сузе радоснице и захвалнице спасених. И обећања да неће никад заборавити.

* * *

Ујутро 2. јула 1981, само шест месеци после догађаја код Канарских острва, у лењинградску луку упловила је необична јахта. На прамцу се, поред француске, лепршала и совјетска застава. Име брода било је, такође, више него необично: латиничним словима било је исписано „Спасиба" (на руском – хвала). Посаду су сачињавали браћа Брио и Антоан Милер. У одбору за дочек била је посада моторног брода „Черњаховск".

Прошле године, сасвим случајно, трећи пут су се Французи срели са „Черњаховском". На једрењаку „Спасиба" препловили су Атлантик и одмориште потражили у бразилској луци Сантос. Ту су затекли своје другаре с брода „Черњаховск".

П. Милатовић

ЗАНИМАЊЕ: ИСТРЕБЉИВАЧ

Репликанти су се вратили на Земљу да пронађу свога творца и приморају га да им продужи живот

Једни кажу да је „Истребљивач" пре свега, и понајвише, детективска прича, трилер, други – крајње реалистичан футуристички филм, а трећи – најбољи научнофантастични филм последње деценије.

Прича је прилично једноставна. Детектив Рик Декард (Харисон Форд) добио је задатак да убије (у филму кажу „пензионише") четири репликанта која су са свог свемирског радилишта побегла натраг на Земљу побивши уз пут посаду једне летелице. Декард је успео да „среди" три репликанта, а потом се нашао на милост и немилост њиховог вође Роја Бетија (Рутгер Хауер). Постојао је, међутим, и пети репликант, привлачна Рејчел (Шин Јанг), у коју се Декард заљубио...

Рик Декард је, у ствари, „блејд ранер" (blade runner), детектив који се специјализовао за откривање и уклањање дефектних репликаната. Блејд ранер је, по речима редитеља, „службени истребљивач, нека врста бирократског ловца на уцене". У тој врсти посла Декард је најбољи, премда дубоко незадовољан и својеглав. Осим властитим детективским њухом, понекад и снагом, он се служи и разним футуристичким помагалима: суперкомпјутерима, спинерима (возило које се креће по тлу, лети и лебди), разорним оружјем са црним зрацима, специјалним апаратима за проверавање репликаната. Декард је напустио посао блејд ранера, а онда су га изненада повукли из пензије.

На своју слику и прилику

Репликанти су вештачка „људска бића" која се производе (и продају) за разне тешке или непријатне послове, понајвише за рад у свемиру. Они нису роботи, пошто у себи не крију никакву машинерију, него чист производ генетског инжењерства.

Идеја за ову филмску причу потиче из романа „Сањају ли андроиди електричне овце?" познатог писца научне фантастике Филипа Дика. Не знамо да ли вештачка хуманоидна бића стварно сањају као људи, али знамо да се редитељу „Истребљивача" Ридлију Скоту термин „андроид" није допао. Сматрао је да је превише употребљаван и да више одговара роботима него вештачким хуманоидним бићима од крви и меса. Зато се, заједно са двојицом сценариста, определио за „виши облик андроида", потпунију „реплику (копију) човека" – репликанта.

Производњом ових бића бави се генетско-инжењерска индустрија, они су слика и прилика човека, али без осећања. Пошто их репликант постепено ипак стиче, у њега је уграђен заштитни механизам који га после четири године живота – усмрти. Тако су се четири репликанта вратила из свемира на Земљу да би пронашла свога творца, доктора Тајрела, и приморала га да им продужи живот. Он то, међутим, није у стању.

Шминкање једне улице

Репликанти су толико савршени да од правих људских бића могу да се разазнају само уз помоћ апарата за „Војт-Кампфов тест уживљавања" – својеврсног футуристичког супердетектора лажи. Чак и ако примените овај детектор, нећете открити какву везу има роман „Сањају ли андроиди електричне овце?" са називом филма. Наравно, никакву! Назив је, заправо, посуђен са корице романа Алана Норса „Блејд ранер" који нема никакве везе са овим филмом.

„Блејд ранер" је снимљен за четири месеца, од марта до јула 1981. Трошкови су износили 22 милиона долара. Радња филма смештена је у блиску будућност, у 2019. годину, у Лос Анђелесу сутрашњице, „град богат, пун боја, бучан, тесан, препун живота... опипљив, али не сувише егзотичан, како у њега не бисмо посумњали". Овај опис, који је дао Ридли Скот, навео је једног редитељевог сарадника да град из филма назове „Ридливил".

Централни део радње смештен је у комплекс улица у студију Барбанк назван „Улица Њујорк". На-

■ Наставак на стр. 18.■

Изванредна глума: Харисон Форд (лево) и редитељ Ридли Скот

BLADE RUNNER

БЛЕЈД РАНЕР, у филму и стрипу

■Наставак са стр. 17.■ прављена још 1929. године, „улица" је, на пример, коришћена за снимање појединих сцена које памтимо из филмова са Хемфријем Богартом и Џемсом Кегнијем. Група уметника и дизајнера преуредила је ово место у футуристички културни, забавни, трговачки и саобраћајни чвор, „неку мешавину Њујорка, Хонгконга, Токија, Милана и Лондона". Компликовано „шминкање" изведено је помоћу метала, полиуретана, фибергласа, боја, монитора, реклама, па чак и делова радара и – пројектила.

Изузетна пажња посвећена је не само архитектури и саобраћају, него и одећи, храни, техници... Па ипак, то детаљно футуристичко ткање послужило је само као позадина за узбудљиву детективску причу са „препознатљивом атмосфером", како каже редитељ Скот. „Ово је филм смештен четрдесет година у будућност, начињен у стилу од пре четрдесет година".

Специјални ефекти, без којих је данас тешко и замислити научнофантастични филм, у „Истребљивачу" су коришћени на специфичан начин. За разлику од свемирске атмосфере у Скотовом ранијем филму „Осми путник", ефекти су овде морали да „накалеме" визуелну илузију на један крајње реалистичан амбијент. Тај сложени посао извела је специјализована компанија „Група за забавне ефекте".

На плану научне фантастике „Блејд ранер" је промишљена, одмерена и упечатљива антиутопија. Репликанти се откривају као трагичне жртве наметнуте судбине: бића осуђена да остану без идентитета и прерано умру, изложена новој форми расизма биолошког наспрам вештачког. Завршни део филма говори, на врло префињен начин, како вештачко биће, у лику вође репликаната, може да буде хуманије од својих твораца.

„Истребљивач" је и детективски, и футуристички, и научнофантастични филм највишег домета, иако има недостатака (предугачке поједине сцене, често извештачени дијалози и повремени, апсолутно сувишан, надсинхронизовани глас наратора, самог Декарда).

Можда нисте ни приметили да је ових дана и кроз ваш биоскоп протутњао „Блејд ранер"? Шта се ту може. Пропустили сте одличан филм – што је само разлог више да не пропустите истоимени стрип.

Не баш лак посао

Верна вишегодишњој традицији издавања стрип-верзија познатих научнофантастичних филмова, америчка компанија „Марвел" пренела је у свет девете уметности и „Истребљивача".

Превођење филма у стрип није баш једноставан посао. Премда ове две форме изражавања имају одређене сличности – обе користе зумирање, гро-план и слично – једна разлика не може да се занемари: филм је покретан, а стрип није. Чак и да се располаже неограниченим бројем страна, филмско искуство не може сасвим да се копира. Али, када је реч о талентованим цртачима, могу да се пренесу бар **осећај** и **атмосфера** из оригиналног дела.

Мада је стрип-верзија „Блејд ранера" у извесној мери оптерећена преобимним текстом, реч је о добром и духовитом стрипу ликовно помало неуједначеном, „збрзаном", јер је стрип рађен напоредо са филмом да би се премијере подудариле.

Ал Виљемсон је раније цртао „Тајног агента Коригана" и свеске „Флаша Гордона". У новије време радио је стрип-адаптације филмова „Империја узвраћа ударац", „Флаш Гордон" и „Повратак џедаја" (сва три стрипа објављена су у нашем листу).

Карлос Гарзон је самостално радио многе ликове, између осталог „Флаша Гордона" у свескама, али је познатији као сарадник на доцртавању и туширању. У „Блејд ранеру" цртао је појединости и тушираo прву половину стрипа.

Ден Грин и Фолф Рис тушираoли су и довршавали другу половину „Блејд ранера". Такав посао и иначе раде у компанији „Марвел".

Арчи Гудвин је директор познатог часописа „Епик илустрејтид". Пише сценарија за стрип ревије, а повремено и за посебне пројекте, какав је и „Блејд ранер".

Есад Јакуповић

Репликанти Прис и Рој Бети

Истребљивач Декард и репликант Рејчел

Творци стрипа „Блејд ранер": писац текста Арчи Гудвин (за столом) и цртачи Ал Виљемсон (у предњем плану) и Карлос Гарзон (стоји).

Футуристичка убедљивост без премца: преуређена „Улица Њујорк" у студију Бербанк

BLADE RUNNER

БЛЕЈД РАНЕР

ИСТРЕБЉИВАЧ

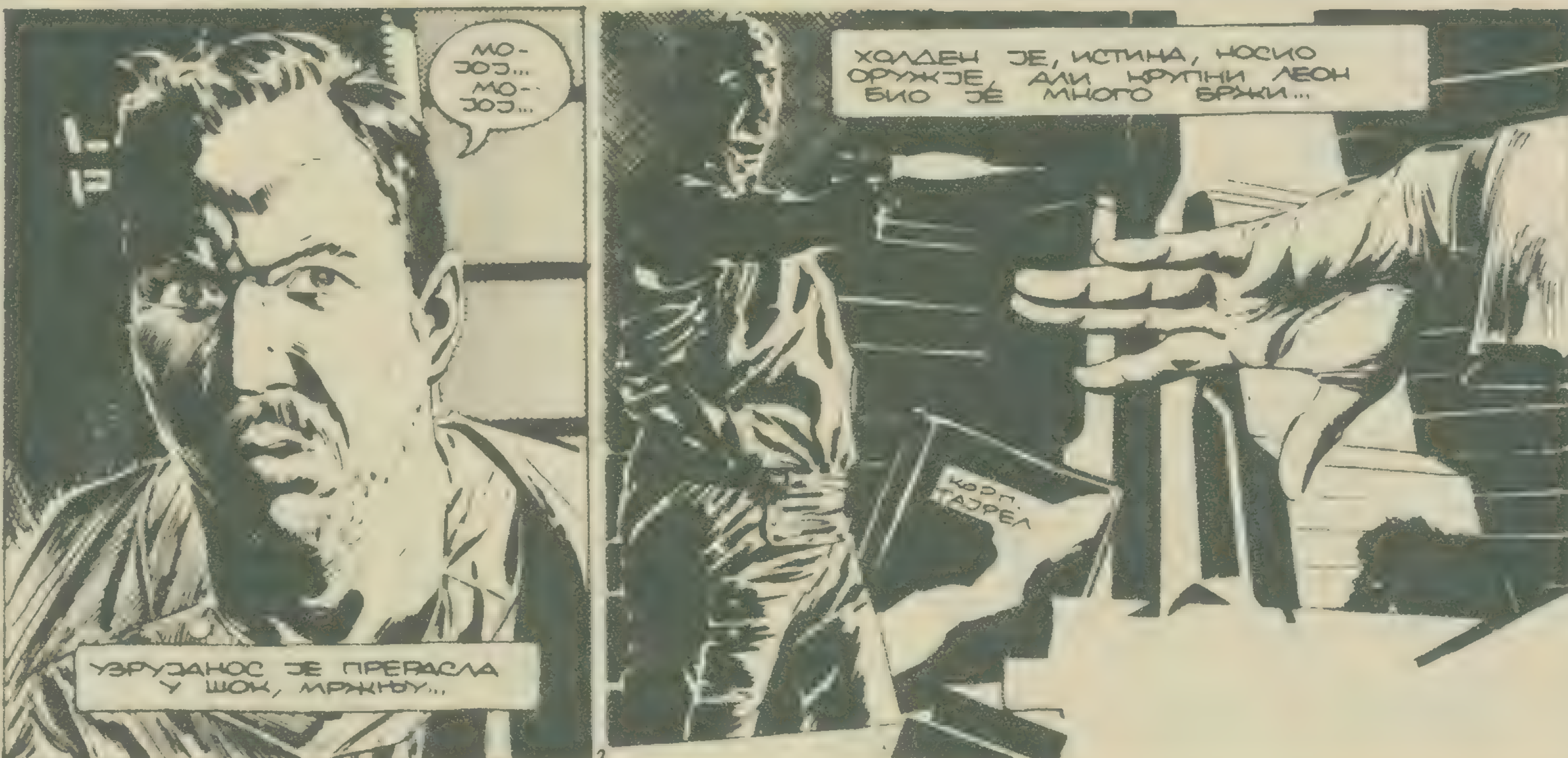
ПИШЕ: АРЧИ ГУДВИН (ARCHIE GOODWIN) ЦРТАЈУ: АЛ ВИЉЕМСОН (AL WILLIAMSON), КАРЛОС ГАРЗОН (CARLOS GARZON)

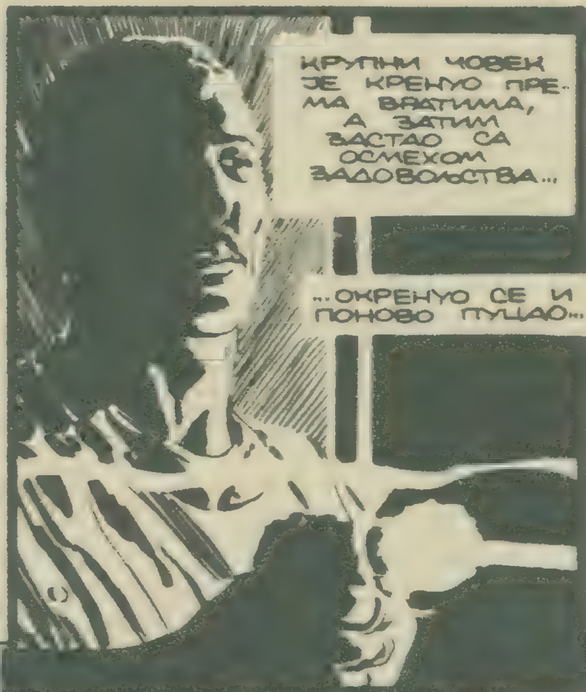

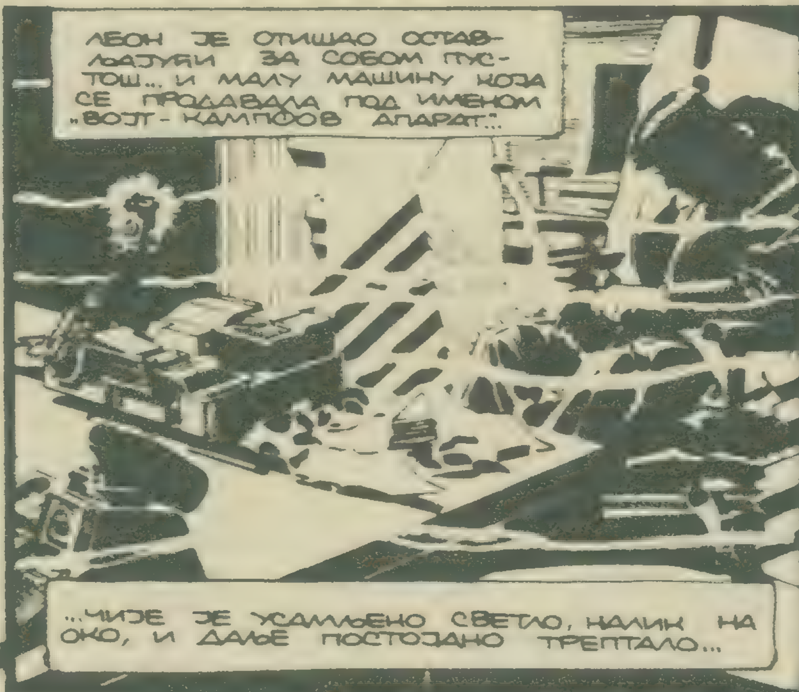

СОБА ЈЕ БИЛА ПРОСТРАНА И ВЛАЖНА. ДОК СЕ СМЕШТАО У СТОЛИЦУ, КРУПНИ ЧОВЕК У РАДНИЧКОМ ОДЕЛУ ОСЕЋАО СЕ СВЕ НЕЛАГОДНИЈЕ. ЊЕГОВ ИСПИТИВАЧ ЈЕ ХЛАДНО ПРОУЧАВАО БРОЈЧАНИКЕ МАШИНЕ ПРЕД СОБОМ...

КРУПНИ ЧОВЕК ЈЕ КРЕНУО ПРЕМА ВРАТИМА, А ЗАТИМ ЗАСТАО СА ОСМЕХОМ ЗАДОВОЉСТВА...
...ОКРЕНУО СЕ ИПОНОВО ПУЦАО...

ЛЕОН ЈЕ ОТИШАО ОСТАВЉАЈУЋИ ЗА СОБОМ ПУСТОШ... И МАЛУ МАШИНУ КОЈА СЕ ПРОДАВАЛА ПОД ИМЕНОМ „ВОЈТ-КАМПФОВ АПАРАТ"...
...ЧИЈЕ ЈЕ УСАМЉЕНО СВЕТЛО, НАЛИК НА ОКО, И ДАЉЕ ПОСТОЈАНО ТРЕПТАЛО...

"Тако се све завршило за Халдена. За мене је почело на улици, на уобичајеној киши, у уобичајеној гужви, док је одозго трештао звучник...
ТРАЖИМО НОВЕ НАДЗОРНИКЕ И НАСЕЉЕНИКЕ! ПОТРЕБНИ СТЕ КОЛОНИЈИ ДОМИНГЕС-ШИМАТА!
ПОКЛОНИТЕ СЕБИ ВРЛИ НОВИ СВЕТ! ПОТРЕБНИ СТЕ НАМ АКО СТЕ ЗДРАВИ И ИМАТЕ КВАЛИФИКАЦИЈЕ ЗА СЕОБУ У СВЕМИР!
Свемир је тако велик и пун неизвесности. И они су нам једноставно нудили шансу..."

ТРАЖИО САМ ЧЕТИРИ КОМАДА РИБЕ, СМОТАНКО, А ТИ СИ МИ ДАО САМО ДВА!
ДОБАР, ДОБАР, ДЕКАРД! ТИ ДОБИО ДВА!

ЈЕСТЕ, ДОБИО САМ ДВА!
ГОСПОДИНЕ, ТРЕБА ДА ПОЂЕТЕ СА МНОМ!

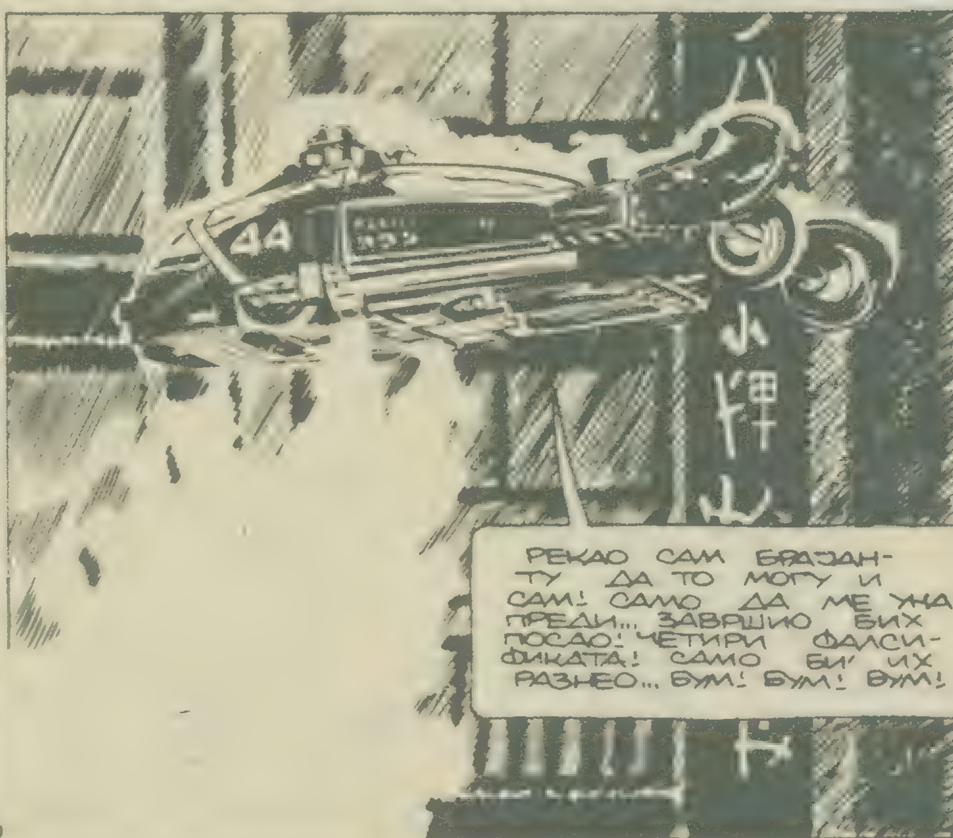

ИЗВИНИТЕ, АЛИ НИСАМ БАШ НАЈБОЉИ У ЈАПАНСКОМ ЈЕЗИКУ... АКО ХОЋЕТЕ МЕСТО, САЧЕКАЈТЕ!
ОВО ЈЕ СЛУЖБЕНИ ЗАХТЕВ! КО ОДБИЈА ДА ПОСЛУША ВЛАСТ, ТАЈ УГРОЖАВА ЈАВНО ДОБРО!
ОН КАЖЕ ТИ ИДЕШ СА ЊИМ, ДЕКАРД... ТИ УХАПШЕН!

КАЖИ МУ ДА ЈЕДЕМ! КАЖИ МУ ДА ЈЕ НАШАО ПОГРЕШНУ ОСОБУ!

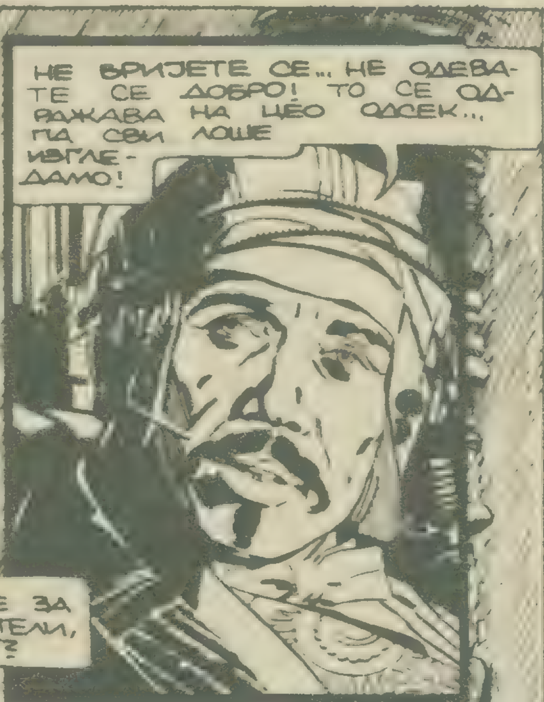

ПОГРЕШНУ, МА НЕМОЈ! ПОСТОЈИ САМО ЈЕДНО ПОЛИЦИЈСКО СТРАШИЛО!
ВИ СТЕ БИЛИ БЛЕЈД РАНЕР У СЕКТОРУ ЧЕТИРИ! ПОСЛЕ ПОКОЉА У ЧЕЛИЧАНИ, ПРОЗВАЛИ СУ ВАС МИСТЕР НОЋ!

КАПЕТАН БРАЈАНТ МИ ЈЕ НАРЕДИО ДА ВАС ДОВЕДЕМ, МАКАР ВАС СЛУЖИО КАО ДА СТЕ СУШИ!

ОН КАЖЕ БЛЕЈД РАНЕР! ОН КАЖЕ МИСТЕР НОЋ! ОН КАЖЕ ВЕЛИКИ ШЕФ БРАЈАНТ РЕКАО; НАПРЕГНИ МОЗАК...ДОВЕДИ КАКО ЗНАШ!
АХА! МИСЛИМ ДА САМ ТАЈ ДЕО СХВАТИО! БРАЈАНТ, ХА?

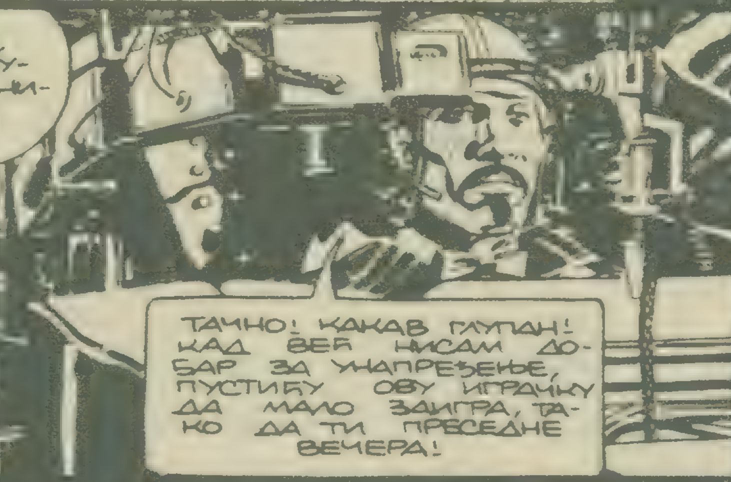

44
РЕКАО САМ БРАЈАНТУ ДА ТО МОГУ И САМ! САМО ДА МЕ УНАПРЕДИ... ЗАВРШИО БИХ ПОСАО! ЧЕТИРИ ФАЛСИФИКАТА! САМО БИ' ИХ РАЗНЕО... БУМ! БУМ! БУМ!

АЛИ НЕ! БРАЈАНТ СМАТРА ДА СТЕ ВИ ЖЕСТОК ТИП, НАЈПАМЕТНИЈИ ОСМАТРАЧ... НАЈГОРИ БЛЕЈД РАНЕР! ПА, НЕ ИЗГЛЕДАТЕ МИ ТАКО ЖЕСТОКО!

НЕ БРИЈЕТЕ СЕ... НЕ ОДЕВАТЕ СЕ ДОБРО! ТО СЕ ОДРАЖАВА НА ЦЕО ОДСЕК... ПА СВИ ЛОШЕ ИЗГЛЕДАМО!
КОЖАРЦИ ИЗГЛЕДАЈУ БОЉЕ ОД ВАС, ДЕКАРДЕ! КАКВОГ СМИСЛА ИМА ДА ИХ ЗВРШИТЕ, АКО ИЗГЛЕДАЈУ БОЉЕ ОД КРИМИНАЛИСТИЧКЕ СЛУЖБЕ?

УБРЗО ЋЕ ЈАВНОСТ ЖЕЛЕТИ КОЖАРЦЕ ЗА КРИМИНАЛИСТИЧКУ СЛУЖБУ! ТО СТЕ ХТЕЛИ, ХА? И ЗАТО СТЕ НАПУСТИЛИ СЛУЖБУ?
44

ДРУГАР, НЕ РАЗУМЕМ НИЈЕДНУ РЕЧ!

ТАЧНО! КАКАВ ГЛУПАН! КАД ВЕЋ НИСАМ ДОБАР ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ, ПУСТИЋУ ОВУ ИГРАЧКУ ДА МАЛО ЗАИГРА, ТАКО ДА ТИ ПРЕСЕДНЕ ВЕЧЕРА!

"Слегнуо сам раменима и наставио да једем тесто и рибу посматрајући светлости града испред нас. Неко ће ускоро проговорити мојим језиком у управи полиције.
НЕМА ПОТРЕБЕ ДА СЕ ТРУДИШ! ОДАВДЕ И САМ ЗНАМ ПУТ!
"Мој пријатељу, одела не спасава коња од јахања...

...Барем не када се нађеш у канцеларији човека који му је шеф.

НЕ СЕВАЈ ОЧИМА, ДЕК! НЕ БИ ДОШАО ДА НИСАМ ЗАХТЕВАО... ЗАТО САМ ПОСЛАО ГАФА!

ГРУПА КОЖАРАЦА ЈЕ НА УЛИЦИ... ОТЕЛИ СУ ЈЕДНУ ЛЕТЕЛИЦУ, ПОБИЛИ ПОСАДУ И ПУТНИКЕ, И ИЗ СВЕМИРА ДОШЛИ ОВАМО!

НЕЗГОДНО!

ХОЛДЕН ЈЕ ДОБАР! ПОВЕРИ ТО ЊЕМУ!

НИЈЕ ВИШЕ ДОБАР... НИЗАШТА ЈЕ И ГОРИ ЈЕ НЕГО ИКАДА, ДЕК! ТРЕБА МИ СТАРИ БЛЕЈД РАНЕР... ТВОЈ ЧУДЕСНИ ИНСТИНКТ!

„Званично, постоје две врсте кловнова у овом циркусу: памтљановићи с компјутерима и ритавије са пиштољем. Али, кад управа жели да обави прљав посао или сачува своје особље, она узима људе стола... попут МЕНЕ!"

СЕДИ, ДЕКАРДЕ! МАЛИ ЉУДИ НЕ ОДЛАЗЕ... КАДА НИСИ ЖАЦА, ОНДА СИ МАЛИ ЧОВЕК! ТИ ЗНАШ РЕЗУЛТАТ!

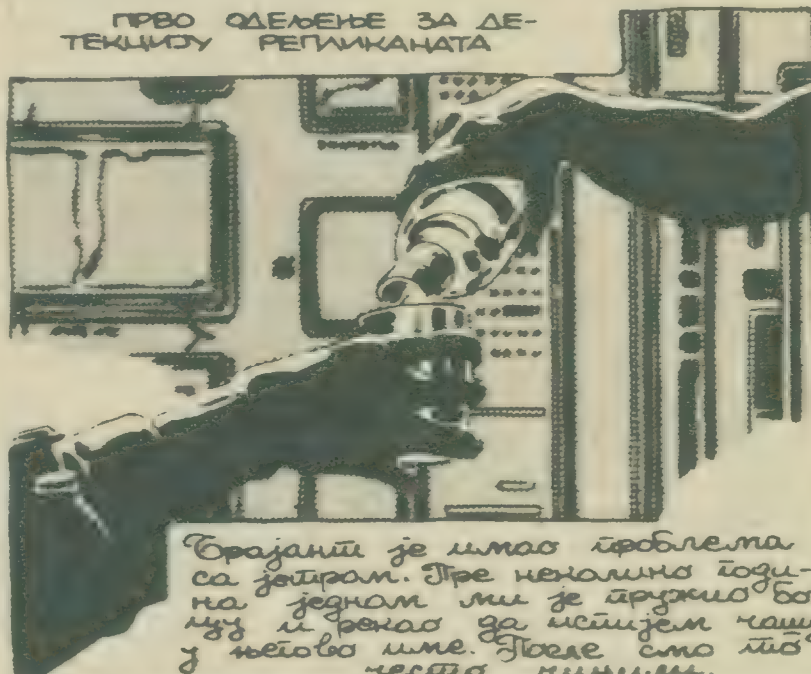
ОСЕЋАО САМ СЕ ОСЛОБОЂЕНИМ КАД САМ ОТИШАО ОДАВДЕ, БРАЈАНТЕ... САДА САМ ДВАПУТ СЛОБОДНИЈИ!

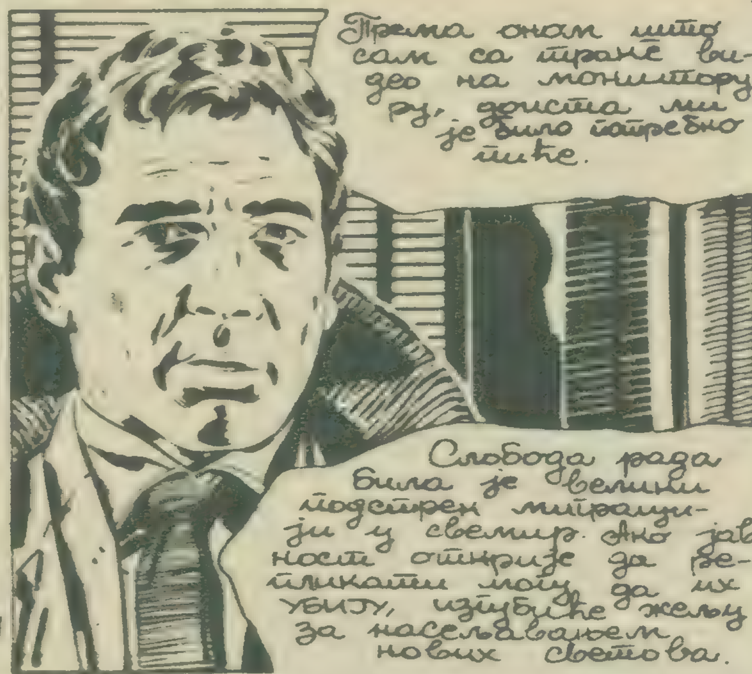
Био је у праву. Знао сам резултат већ дуго времена. Само сам био мало збуњен и помислио да имам шансу да бирам, али узалуд.

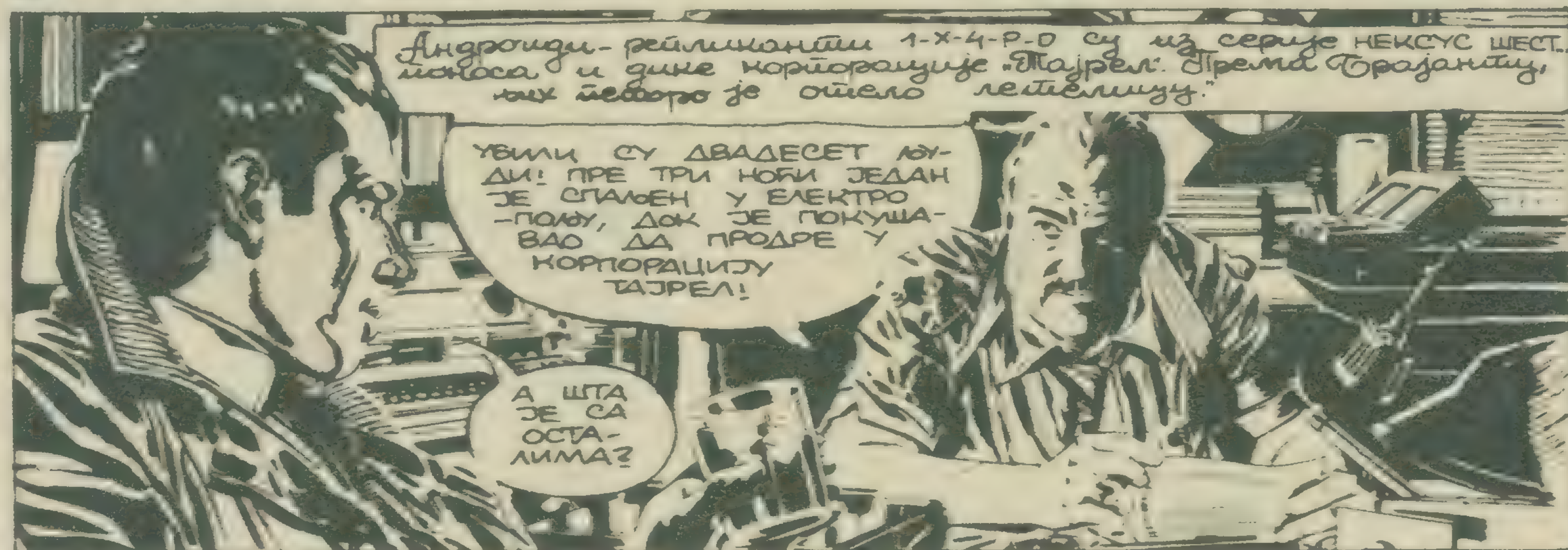
Барем је мој нови другар Гаф ћутао...

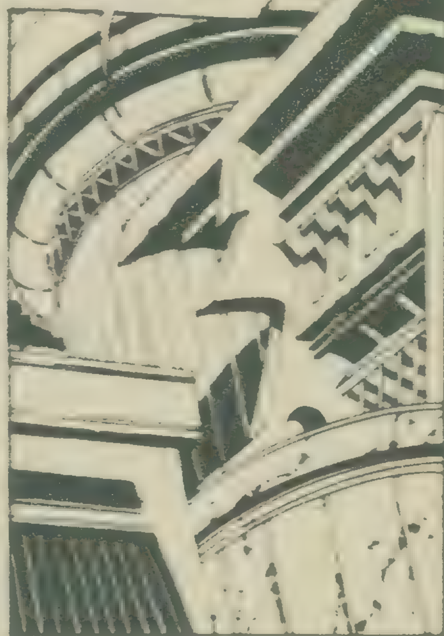
зурењем. Готово несвесно је увртао комадић фолије у малу скулптуру.

Али, и ја сам био заузет. Они нису могли да ме унајме, па су ме ухапсили. Али, то нетода нешто. Опет сам радио за њих...

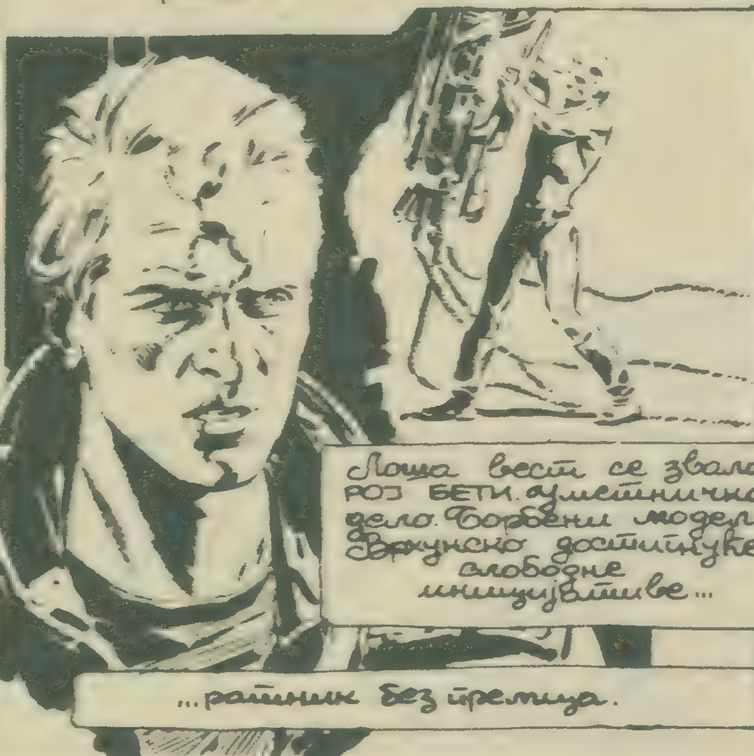

ПРВО ОДЕЉЕЊЕ ЗА ДЕТЕКЦИЈУ РЕПЛИКАНАТА
Брајант је имао проблема са јетром. Пре неколико година једном ми је пружио боцу и рекао да испијем чашу у његово име. После смо то често чинили.

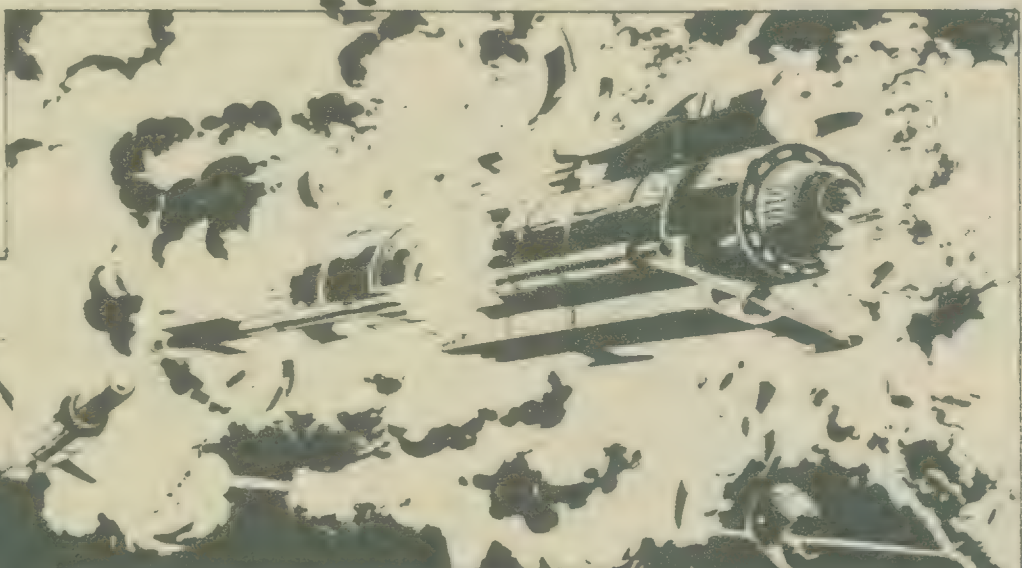

Према оном што сам са стране видео на монитору, доиста ми је било потребно пиће.
Слобода рада била је велики подстрек миграцији у свемир. Ако јавности открије да репликанти могу да их УБИЈУ, изгубиће жељу за насељавањем нових светова.

Андроиди-репликанти 1-X-4-P-0 су из серије НЕКСУС ШЕСТ, поноса и дике корпорације „Тајрел". Према Брајанту, њих четворо је отело летелицу."
УБИЛИ СУ ДВАДЕСЕТ ЉУДИ! ПРЕ ТРИ НОЋИ ЈЕДАН ЈЕ СПАЉЕН У ЕЛЕКТРО-ПОЉУ, ДОК ЈЕ ПОКУШАВАО ДА ПРОДРЕ У КОРПОРАЦИЈУ ТАЈРЕЛ!
А ШТА ЈЕ СА ОСТАЛИМА?

ИЗГУБИЛИ СМО ИХ! ЗБОГ ПОКУШАЈА ДА СЕ УБАЦЕ КАО НОВИ НАМЕШТЕНИЦИ, ПОСЛАЛИ СМО ХОЛДЕНА ДА ТЕСТИРА СВЕ НОВЕ РАДНИКЕ КОРПОРАЦИЈЕ ВОЈТ-КАМПФОВОМ МАШИНОМ...

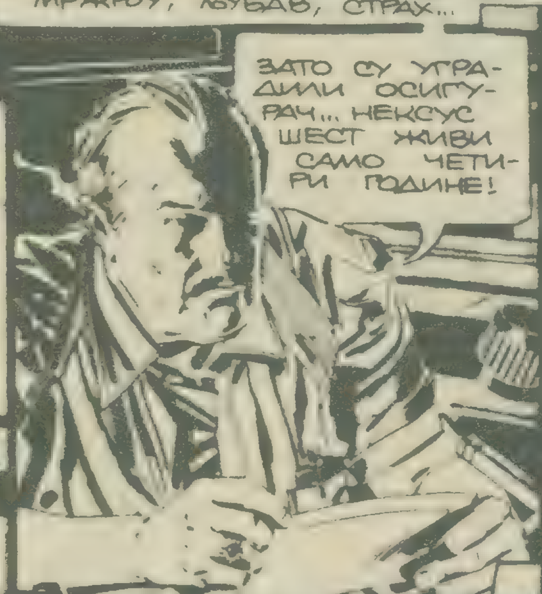

ИЗГЛЕДА ДА СМО БИЛИ У ПРАВУ! ТО ЈЕ ЈЕДИНА ДОБРА ВЕСТ...

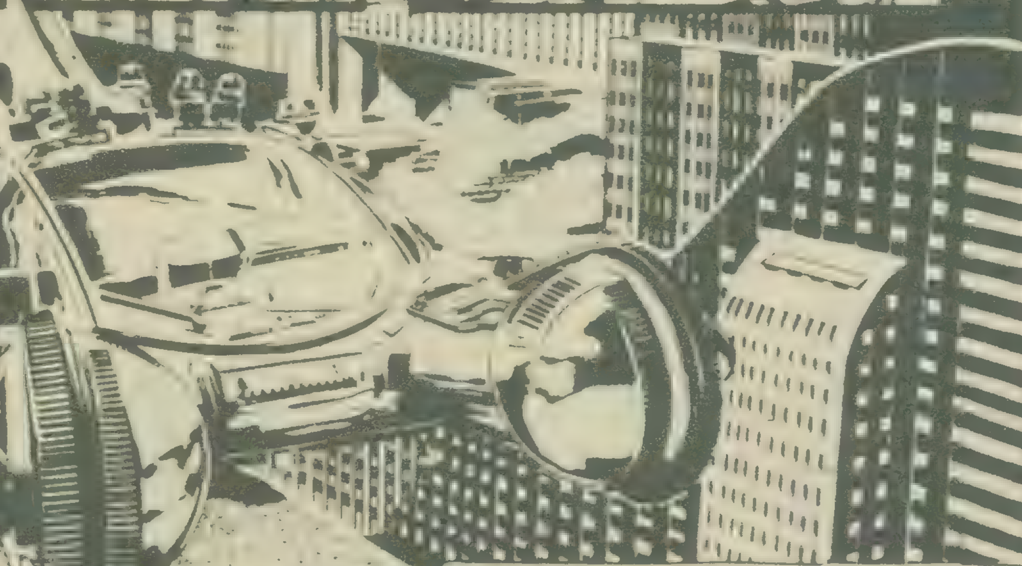

„четири кожарица, по свој прилици кадра да обману Војт-Кампфову машину, који јурцају наоколо, добра је вест. Не питајте како би изгледала лоша вест! Па ипак, Брајант ми је рекао...
Лоша вест се звала РОЈ БЕТИ. уметничко дело. Борбени модел врхунско достигнуће слободне иницијативе...
...ратник без премца.

Рој Бети је коришћен у сваком свемирском сукобу у последње три године. Пилотирао је летелицама на Капији Танхојзер и био са ескадроном у ратовима код Јупитера.
Могао је да ради на температури од плус 6 500 степени у плутонијумској пећи на месецима Аргентина, или да прави свемирску сонду на минус 450 степени само у кошуљи."

ОН ЈЕ ВЕРОВАТНО ВОЂА ГРУПЕ ЗА КОЈОМ ЋЕШ ТРАГАТИ, ДЕК!
АЛИ, ШТА ИХ ДОВОДИ НАЗАД ДО МЕСТА ГДЕ СУ НАСТАЛИ?

ЖЕЉА! МОЖДА ЖЕЛЕ ДА САЗНАЈУ КАДА СУ НАПРАВЉЕНИ!

НЕКСУС ШЕСТ ЈЕ ГОТОВО САВРШЕНА КОПИЈА ЉУДСКОГ БИЋА... ИЗНУТРА И СПОЉА! ПРОЈЕКТАНТИ СУ ОТКРИЛИ ДА ОНИ ПОСЛЕ НЕКОЛИКО ГОДИНА РАЗВИЈАЈУ ВЛАСТИТЕ ЕМОЦИЈЕ... МРЖЊУ, ЉУБАВ, СТРАХ...
ЗАТО СУ УГРАДИЛИ ОСИГУРАЧ... НЕКСУС ШЕСТ ЖИВИ САМО ЧЕТИРИ ГОДИНЕ!

„НЕКСУС ТРИ" је био превише нежан, превише људски! Зато сам се повукао! Пензионисао! Сада сам поново на послу, а пред собом имам НЕКСУС ШЕСТ..."
"И све четворо је додељено мени... Две жене, два мушкарца."

Притисак је растао. Са двадесет убијених особа нисмо могли само да седимо и чекамо да се Гети и његово друштво сами докрајче. Превише је било стављено на коцку. Репликанти су били велика индустрија...

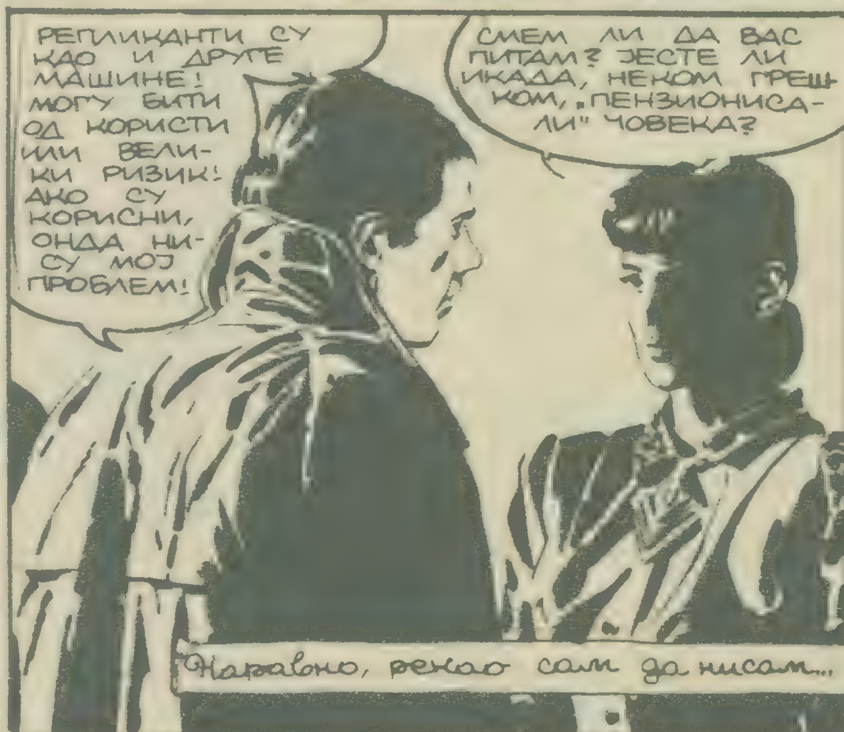
...само објекти. Нисам се баш слагао... и зато сам се повукао."

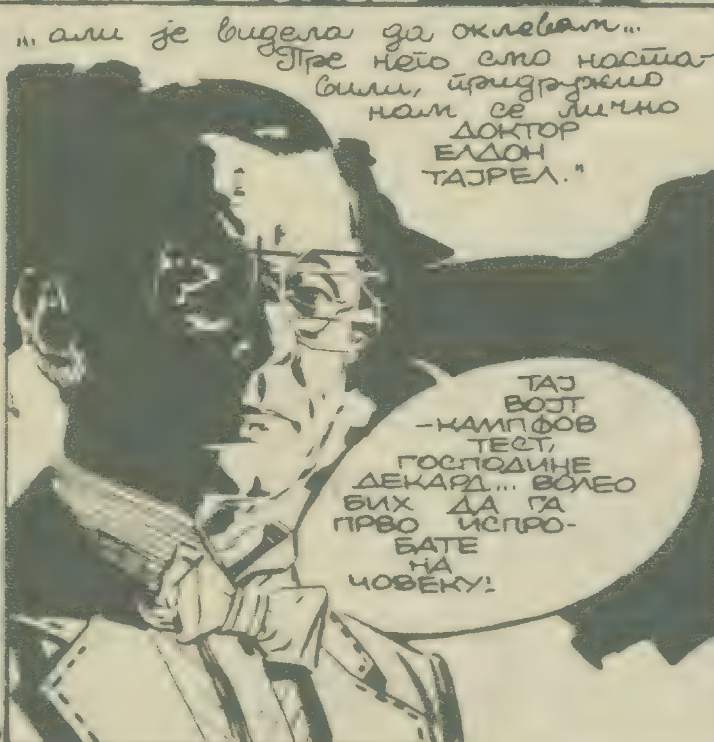

"Зашто да не? У свету у коме су животиње реткост, било је то импресивно. Али, све у вези са корпорацијом Тајрел, било је, изгледа, такво..."

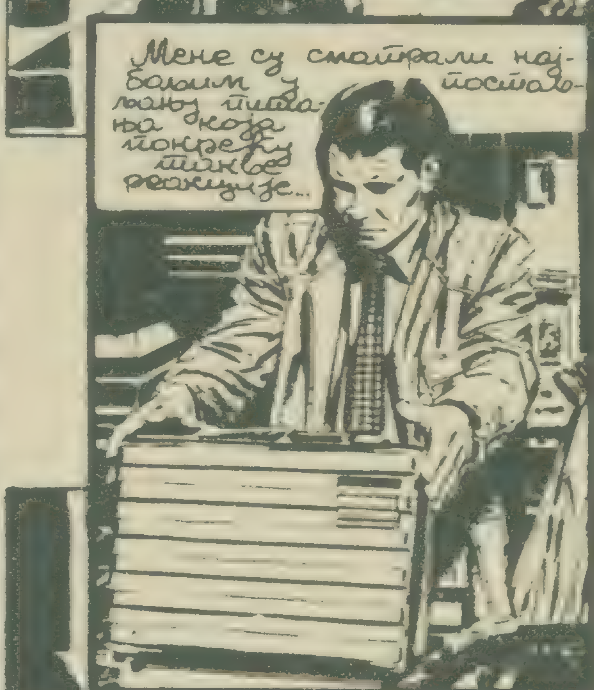

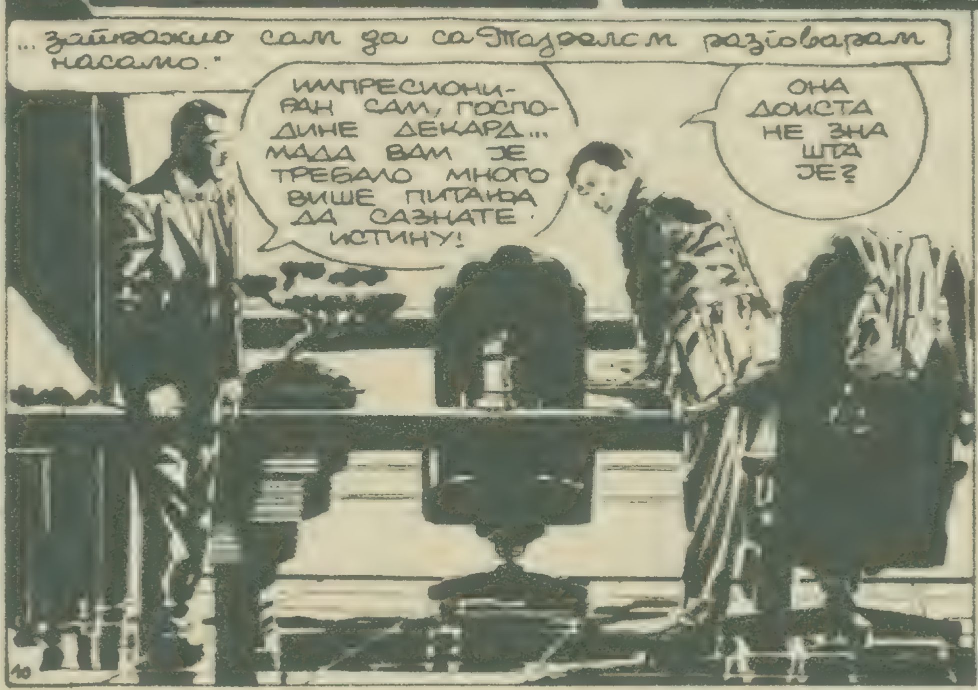

ШТА БИ ТО ДОКАЗАЛО?
ЗАДОВОЉИЛО БИ МЕ, ДЕКАРДЕ! ЖЕЛИМ ДА ВИДИМ НЕГАТИВАН РЕЗУЛТАТ ПРЕ ПОЗИТИВНОГ!
ПРОБАЈТЕ СА РЕЈЧЕЛ!
„Замрачили смо просторију. У основи, Војт-Кампфов тест је проба уживљавања: црвенило лица, ужавање зенице...

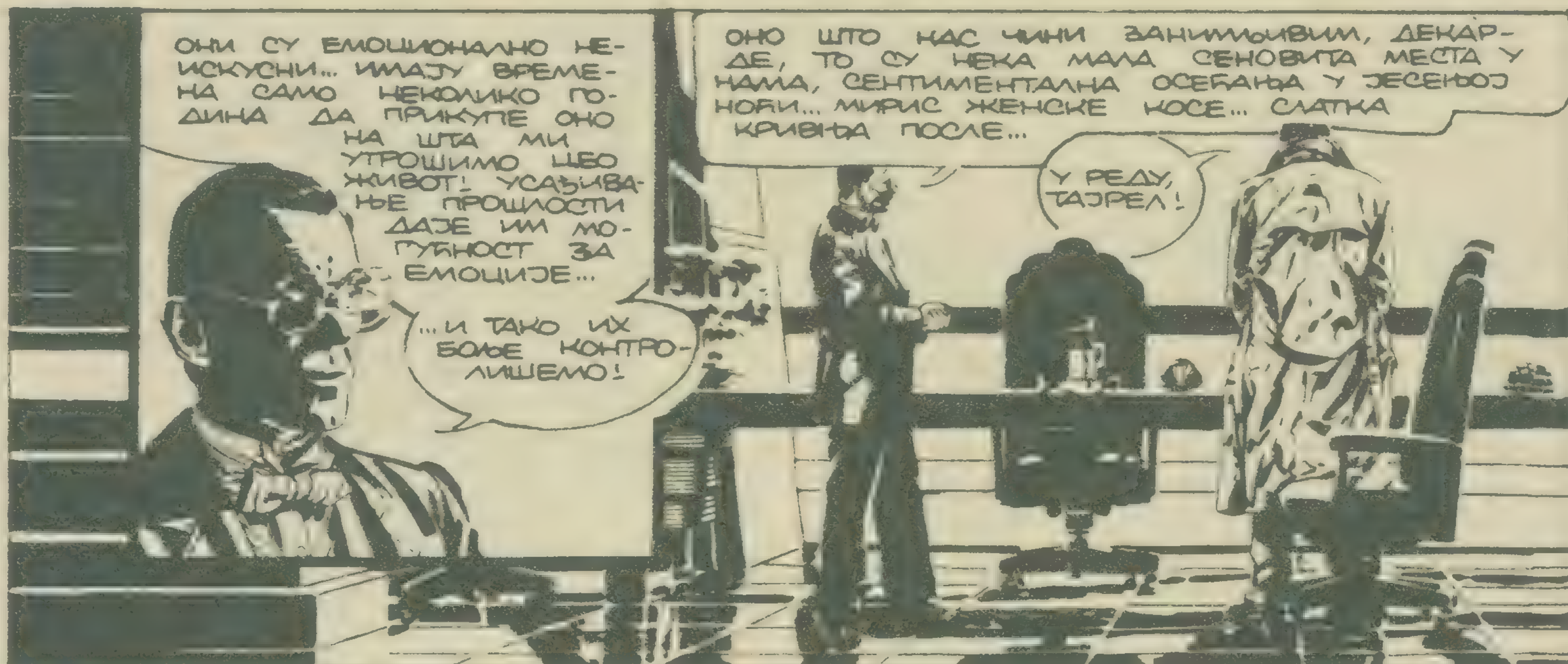

Мене су сматрали најбољим у постављању питања која покрећу такве реакције...

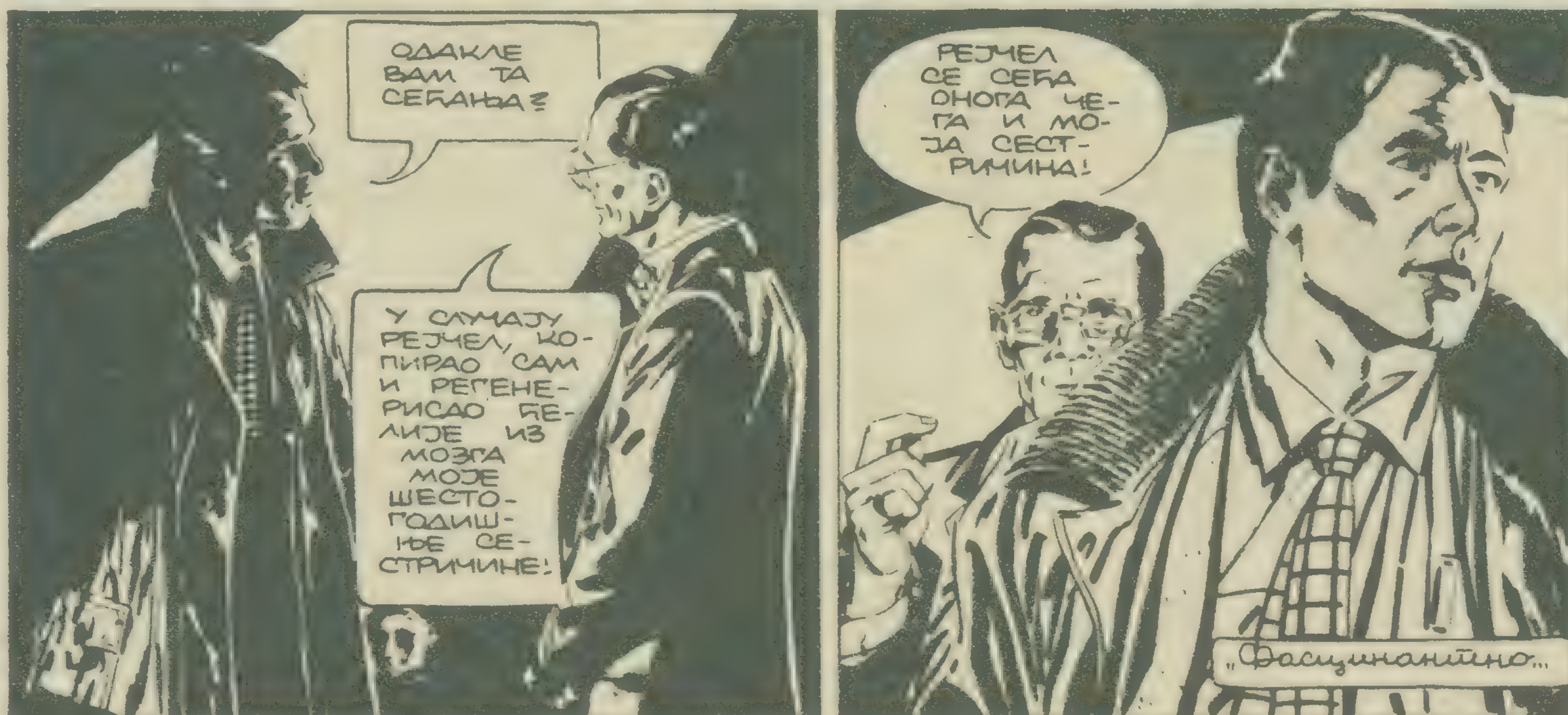

Али, овде ми је инстинкт отказао. Нисам веровао извештају на машини.

Ова дама, Рејчел, изазивала је у мени језу.
И после више од стотину питања...

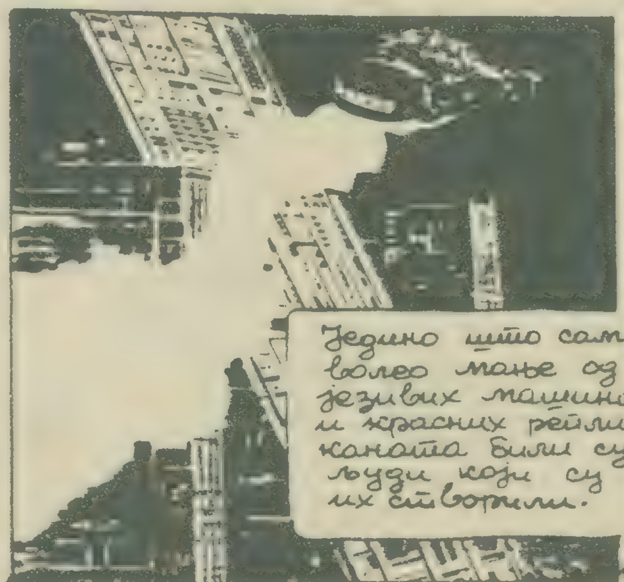

...затражио сам да са Тајрелом разговарам насамо."
ИМПРЕСИОНИРАН САМ, ГОСПОДИНЕ ДЕКАРД... МАДА ВАМ ЈЕ ТРЕБАЛО МНОГО ВИШЕ ПИТАЊА ДА САЗНАТЕ ИСТИНУ!
ОНА ДОИСТА НЕ ЗНА ШТА ЈЕ?

САМО СУМЊА: КОД ЊИХ СМО ОТКРИЛИ ЧУДНУ ОПСЕСИЈУ... ЖЕЛЕ ДА СЕ СЕЋАЈУ!

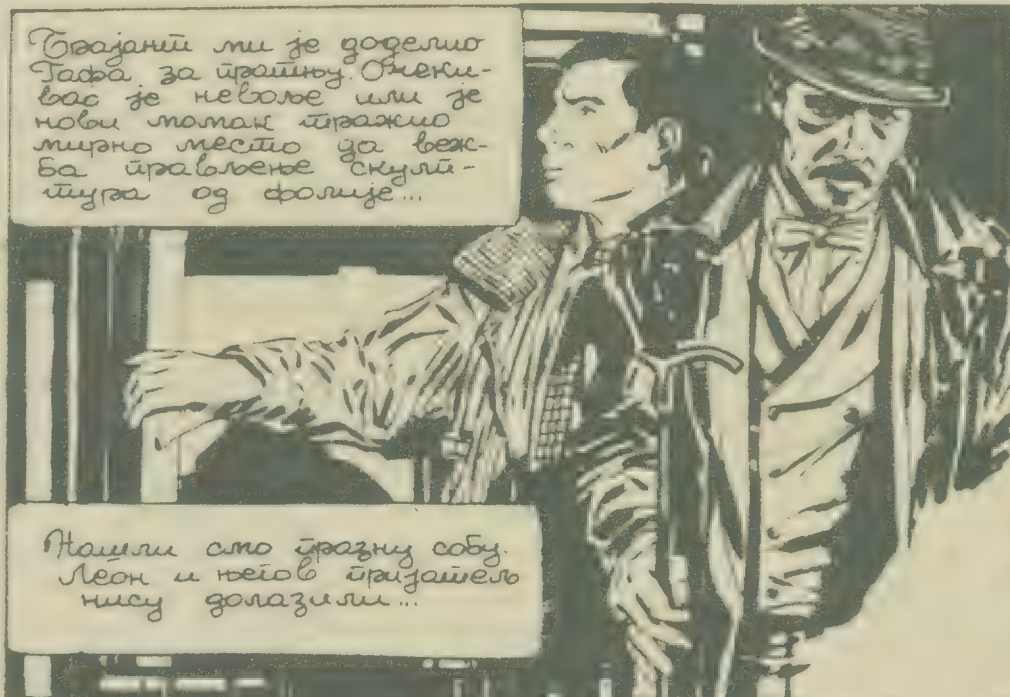

Питао сам се чија је прошлост упрограмирана у мозак Роја Бетија. Типови као Тајрел праве чудовишта због профита. Када омаше, онда зову мајсторе попут мене, да рашчисте гужву.

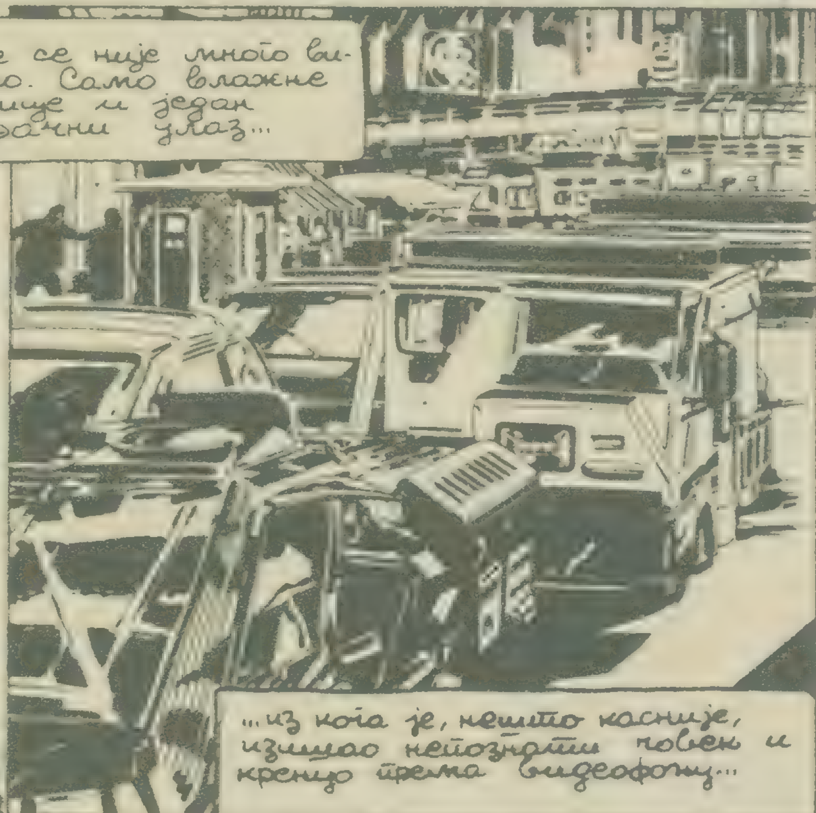

Брајант ми је доделио Гафа за пратњу. Очекивао је невоље или је нови момак тражио мирно место да вежба прављење скулптура од фолије...
Нашли смо празну собу. Леон и његов пријатељ нису долазили...

У плакару је висило нешто одеће...
У једном сефу налазила се гомила фотоса...

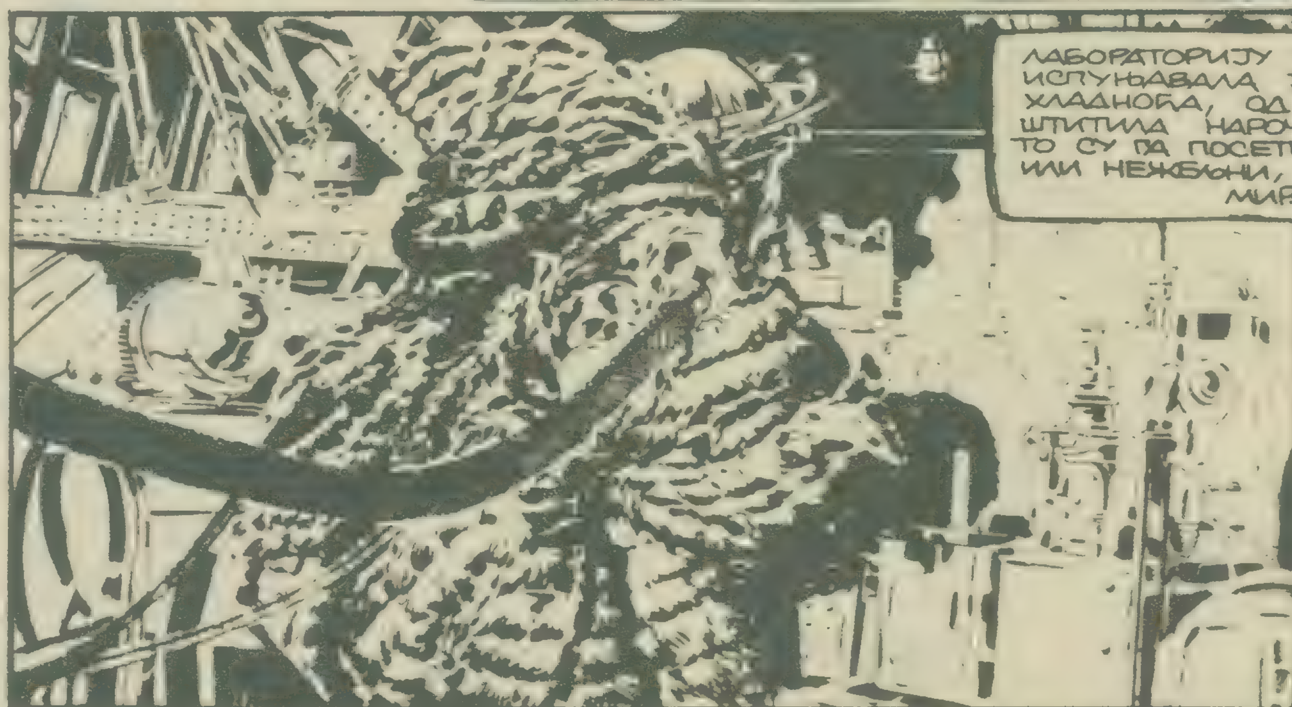

...а на поду комадић нечега што нисам могао да идентификујем. Ставио сам их у новчаник, а затим ме неко осећање...

...које је Брајант називао чудесним инстинктом, довело до прозора.

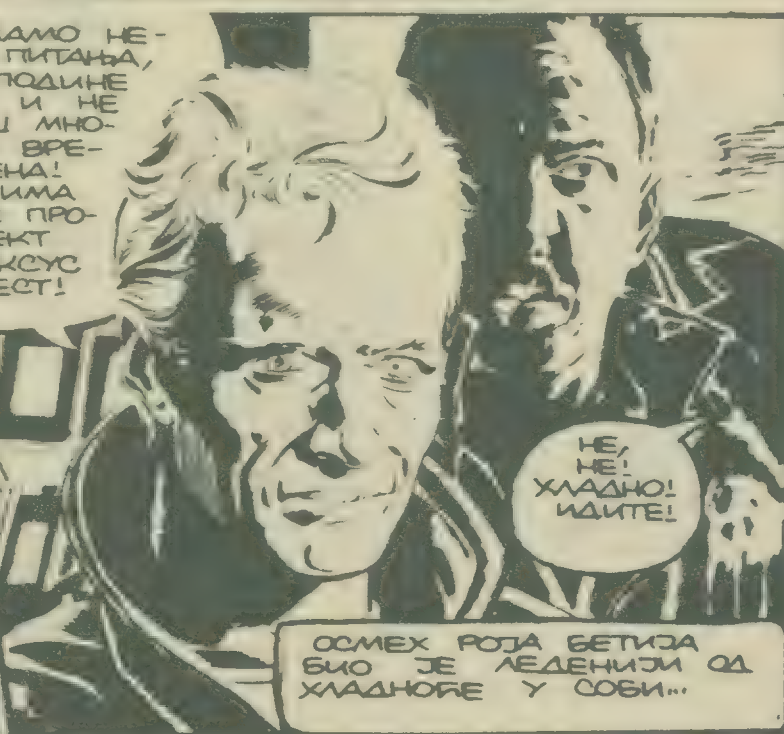

Доле се није много видело. Само влажне улице и један мрачни улаз...
...из кога је, нешто касније, изишао непознати човек и кренуо према видеофону...

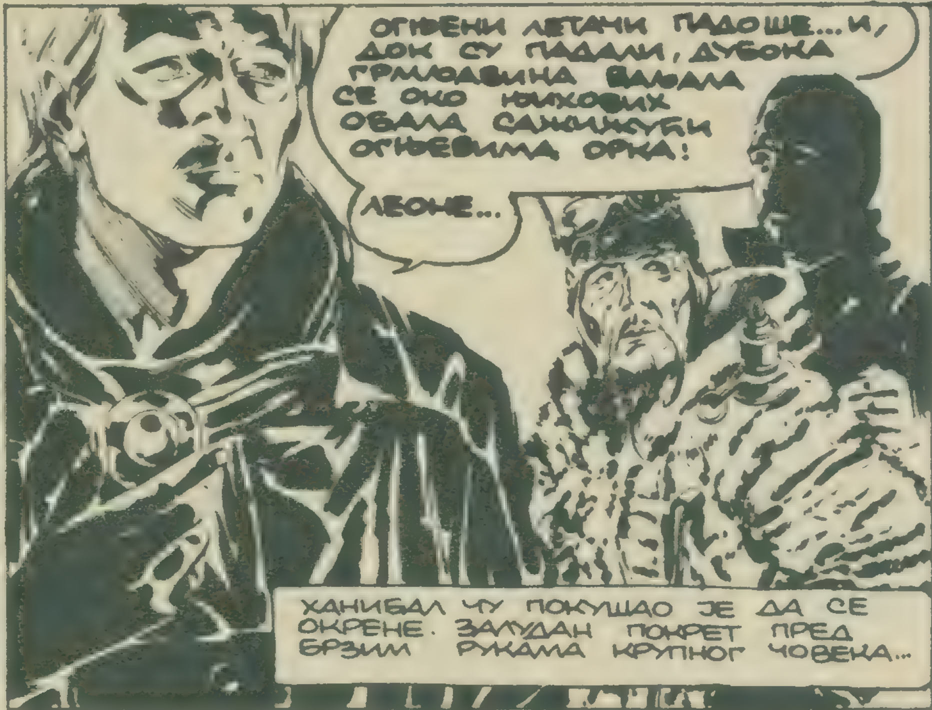

... где га је чекала друга особа...
ЈЕСИ ЛИ ПОКУПИО СВЕ ВАЖНЕ ФОТОСЕ?
НЕКО ЈЕ ВЕЋ БИО ТАМО!
НАРАВНО, ПОЛИЦИЈИ СЛИКЕ НЕЋЕ БИТИ ВАЖНЕ, ЛЕОНЕ!

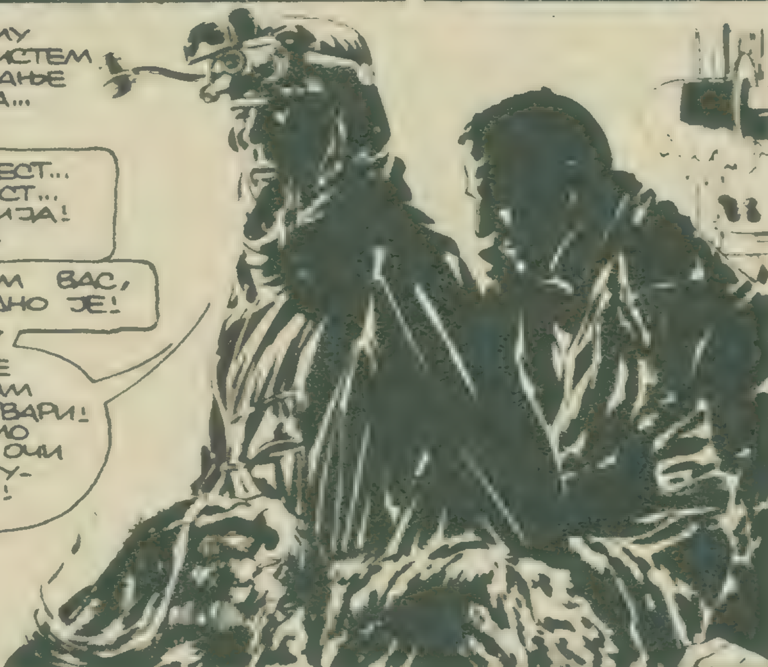

ЛАБОРАТОРИЈУ ХАНИБАЛА ЧУА ИСПУЊАВАЛА ЈЕ ВЕЛИКА ХЛАДНОЋА, ОД КОЈЕ ГА ЈЕ ШТИТИЛА НАРОЧИТА ОДЕЋА. ЗАТО СУ ГА ПОСЕТИОЦИ, ЖЕЉНИ ИЛИ НЕЖЕЉНИ, РЕТКО УЗНЕМИРАВАЛИ...

КАКО ВИ УШЛИ? У ПОСЛУ САМ! ЗАКАЗАТИ САСТАНАК!

ИМАМО НЕКА ПИТАЊА, ГОСПОДИНЕ ЧУ, И НЕ БАШ МНОГО ВРЕМЕНА! ЗАНИМА НАС ПРОЈЕКТ НЕКСУС ШЕСТ!
НЕ, НЕ! ХЛАДНО! ИДИТЕ!
ОСМЕХ РОЈА БЕТИЈА БИО ЈЕ ЛЕДЕНИЈИ ОД ХЛАДНОЋЕ У СОБИ...

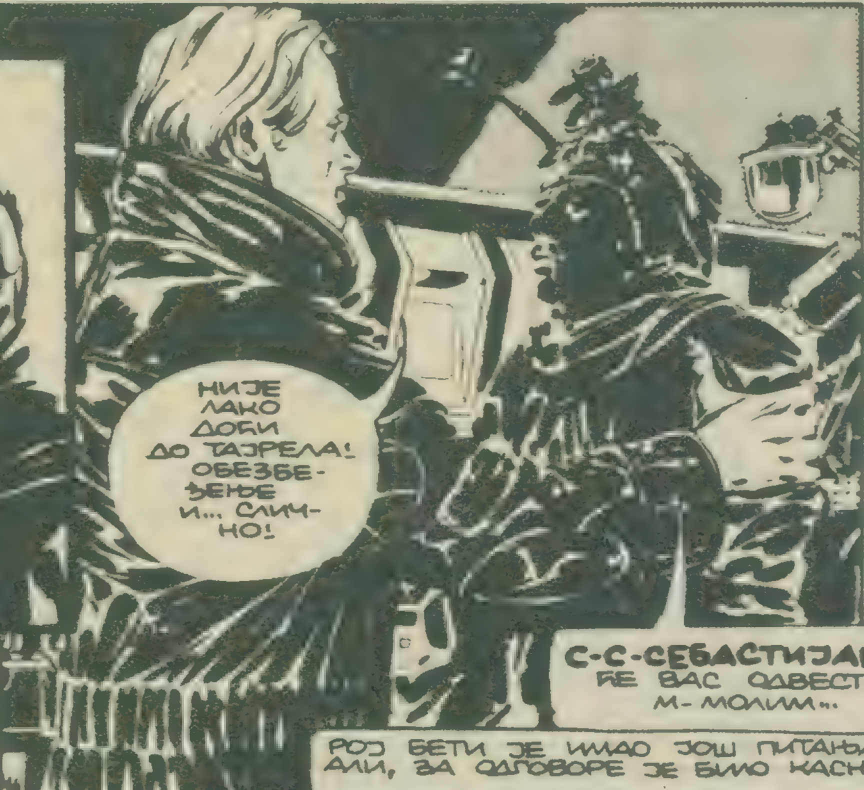

У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ: **ИСТРЕБЉИВАЧ У АКЦИЈИ**

МЕМОРИЈА ПАРОВА

Ово је нешто тежа варијанта познате игре „Меморија". Све сличице залепите на хамер и исеците. Свака слика има одговарајући пар. То су: застава–гусар, чаробни штап–вила, слика–палета, клови–капа, кост–куче, снег–Снешко, завијен прст–уплакано лице, мајмун–банана, бокал–чаша, нога–ципела, очи–наочаре, кока–јаје, зец–шаргарепа, оловка–свеска, маца–миш, ноћ–сијалица, беба–цуцла, цвет–пчела, киша–кишобран, сто–столица, море–риба, јабука–црв, гнездо–птица, фуруна–дрва, глава–шешир, конац–игла, лопта–гол, рука–рукавица. Све картончиће окрените на наличје и промешајте. Поређајте их по неком распореду. Играју два или више играча. Играч окрене две сличице, било које, рецимо ноћ и руку, а то није пар. Сви играчи виде те две сличице, а онда их исти играч поново окреће на наличје и оставља на месту где су биле. Следећи играч окреће друге две сличице, свима их показује... После неколико кругова појавиће се парови сличица које су биле откривене и играч који је на реду мора да погоди на ком се месту налази одговарајући пар. Ако пронађе пар, играч га узима и осваја један поен. Победник је онај ко сакупи највише парова до краја игре.

ČISTA RUNSKA VUNA

Шта је Woolmark?

Woolmark (Знак вуне) је заштитни знак само за производе од чисте рунске вуне, који одговарају међународним стандардима квалитета.

Woolmark (Знак вуне) припада Међународном секретаријату за вуну, независној међународној организацији која унапређује понуду и потрошњу вуне широм света путем својих представништава у 50 земаља.

Производи обележени Знаком вуне израђени су према висококвалитетним стандардима и спецификацииjама прописаним и контролисаним од стране Међународног секретаријата за вуну широм света.

Само чиста рунска вуна има толико природних предности: мекоћу, топлину, она дише и трајно задржава своју линију и лепоту из године у годину.

Само Woolmark (Знак вуне) гарантује да је производ од чисте рунске вуне израђен према међународним стандардима високог квалитета провереним од стране Међународног секретаријата за вуну.

Тражите Woolmark. То је гаранција међународног квалитета.

ИЗНЕНАДА, У ОБЛАЦИМА

БИО САМ ОЧИ РАЊЕНОГ ПИЛОТА

Ескадрила бомбардера враћала се с ратног задатка. Мада су се гранате противавионске артиљерије распрскавале свуда око њих, авиони су летели у правилној формацији. Изненада, пилот Хауард Тејер чуо је из свог радио-апарата продоран крик:

– Ништа не видим! Помозите ми! Слеп сам!

Тејер је прелетео погледом преко свих авиона. Високо изнад њега, један апарат летео је право навише, према тамним густим облацима. Још десетак метара и утонуће у непрозирни, црни застирач.

– Обори апарат! Обори апарат! Долазим ти упомоћ! – викао је Тејер у микрофон и сам почео да се пење. Али, рањени пилот изгледа да га није чуо, јер је његов авион и даље летео усусрет облацима.

– Овде је Тејер! Овде је Тејер! Брзо обори апарат!

Догађај се одиграо муњевитом брзином. Једна противавионска граната здробила је пилотску кабину и пилот Кен Шехтер осетио је страшан ударац од кога се готово онесвестио. Сазнање да је рањен у главу и да ништа не види било је ужасно. Ни сам није био свестан када је и како викнуо „упомоћ". Чинило му се да је читав дан протекао откако се налази у тами.

У здробљеној кабини

Изгледа да је слепи пилот чуо другу Тејерову поруку и инстинктивно повукао палицу за управљање. По нагибу тела осетио је да сад лети према земљи.

– Сад можеш да исправиш апарат – чуо је Тејеров глас.

Тејер је летео на тридесетак метара од оштећеног апарата. Видео је да је пилотска кабина потпуно здробљена и да је Шехтер тешко рањен у главу.

– Зар је могућно да је тај човек још жив – помислио је Тејер кад га је угледао.

Шехтер је полако долазио к свести. Пружио је руку, напипао поред седишта чутурицу с водом и излио је себи на главу. Учинило му се да назире таблу с инструментима. Али, поново је завладала тама. Његове очи мораће да замени глас друга с којим већ неколико месеци станује у истој кабини на једном носачу авиона.

– Кен, ослободи апарат од бомби – Тејер је пролетео испод апарата и видео да на њему нема тог страшног терета.

– Летимо према југу, Кен. Спусти се још мало! – говориле су „очи" слепог пилота. Тејер је издавао упутства готово аутоматски. За то време мислио је како да спасе друга. Пред њима је лука Вонсан. Можда ће успети да стигну до ње, а онда кад се буду приближили првом броду, Шехтер ће морати да скочи падобраном. Само да издржи донде.

Нећу да искачем

Тејер је погледао према пилотској кабини и видео да Шехтер покушава да сипа воду на главу. У то је зачуо глас пун молбе:

– Спусти ме, Тејер, спусти ме! Не могу више.

– Кен, приближавамо се Вонсану. Спреми се да искочиш.

Одговор је био брз и одсечан:

– Нећу да искачем. Спусти ме!

Још раније Шехтер је често покушавао да замисли како се осећају пилоти који су принуђени да скачу у море. Увек се ужасавао те слике. А сада он сам, рањен и слеп, треба да искочи. Можда ће сувише јако ударити о воду, можда неће моћи да се ослободи падобрана. Не, неће да искаче. Покушаће да се спусти на земљу, макар и погинуо.

ОБНЕВИДЕЛОМ КЕНУ ШЕХТЕРУ ИЗ МОЈЕ ЕСКАДРИЛЕ ДАВАО САМ УПУТСТВА: СПУШТАЈ СЕ! СМАЊИ БРЗИНУ. САД СМО КОД АЕРОДРОМА. У РЕДУ! ИСКЉУЧИ МОТОР... НИСАМ ЗНАО ДА ЛИ САМ УСПЕО

Тејер је разумео друга, јер су често говорили о опасностима искакања над морем.

– У реду, Кен. Летећемо према Џерониму.

Џеронимо је била шифра за један аеродром удаљен око четрдесет километара од борбене линије коју су они тек прешли.

– Тејер – Кенов глас се једва чуо. – Спусти ме, јер ћеш иначе морати да испуниш моју листу.

Наиме, сваки пилот америчке војске морао је да испуни један картон у коме је одређивао друга који би у случају његове погибије имао да се брине о његовој заоставштини. Тејер и Шехтер, не говорећи о томе ништа, назначили су један другога.

Летели су према Џерониму. Тејер је видео како је Шехтерова глава немоћно клонула. Било му је јасно да не могу стићи. Морају се спустити било где. Макар на неко пиринчано поље. Учинило му се да се у даљини назире равница.

– Кен, спустићемо се. Спусти мало авион, обори десно крило – мирним гласом давао је Тејер упутства.

Равница која се пружала пред њима био је, у ствари, један напуштени аеродром на коме се налазило само неколико чувара.

– Лево крило ниже! Извуци точкове!

– Точкови ми нису потребни – одговорио је слепи пилот.

Заиста, Тејер је погрешио. Сетио се да се с оштећеним авионом сигурније спушта без точкова, „на трбух", да се апарат не би преврнуо „преко главе" или да му не би отпала крила. Шехтер, иако рањен и слеп, сетио се тога правила.

Наступили су најкритичнији тренуци. Само једна грешка, и несрећа се зачас могла догодити.

– Летимо право. Твој апарат налази се двеста метара изнад земље. Спуштај се! Смањи брзину! Сто метара! Сад смо над аеродромом. - Седам метара! Сад атерираш. У реду! Искључи мотор!

Авион је додирнуо земљу, клизао се неко време „на трбуху" и најзад, неоштећен, стао.

Тејер је напрегнуто пратио спуштање свога друга. Кружио је над њим сасвим ниско. Видео је кад је Шехтер изишао из кабине и наслонио се на апарат. С другог краја аеродрома потрчало је према њему неколико војника, подигли су га на руке и однели.

Тејер је начинио још један круг, а затим се упутио своме носачу авиона. Слетео је потпуно исцрпљен и жељан одмора. Али, дочекали су га узбуђени и радознали другови. Сасвим случајно, радио-оператер на броду ухватио је преко свог апарата његов и Шехтеров разговор. За тили час око апарата се окупила цела посада и за све време са страхом пратила херојске напоре слепог авијатичара.

С малог, напуштеног аеродрома, Шехтер је хеликоптером пренесен у Џеронимо где му је указана прва помоћ, а затим на „Утеху", велики санитетски брод. Неколико месеци после несреће, он је левим оком могао да распозна контуре предмета, а после неколико компликованих операција и прогледао.

З. Лазаревић

Илустровао Брана Јовановић

ЗАВИРУЈЕМО У КЊИГЕ РОЂЕНИХ

ИМЕ ТЕ СКРИВА, А ПРЕЗИМЕ ОТКРИВА

КИНЕЗ ЛИ ЈЕ, У СТВАРИ, ШЉИВИЋ, БАХ ЗНАЧИ ПОТОК, А СВИ ТЕЈЛОРИ ИМАЛИ СУ НЕКОГ ПРЕТКА – КРОЈАЧА, БАШ КАО ШТО ЋЕЛИЋИ МОГУ БИТИ СИГУРНИ ДА ИМ СЕ НЕКИ ПРАДЕДА НИЈЕ ДИЧИО КОСОМ

Каква би гужва настала у школским дневницима, телефонским именицима, како би се разносила пошта кад би људи имали само имена? Данас заиста не би могло да се макне без презимена, иако поглавице неких аустралијских племена немају ни име ни презиме јер верују да ће тако остати непознати злим духовима.

Било да се зове Едсон Арантес дос Насименто Пеле, као славни Бразилац, краљ фудбала, или Ив О, ауто-механичар из Марсеља, Кичизо Накамура, Џон Смит, Абдолах Ибн Хасан или Дејан Петровић, свако жели да зна како је настало и шта значи његово презиме.

Кривоноги Талес

Стари Грци нису знали за презиме. Да би се људи с истим именом ипак разликовали, додаван им је неки надимак. Уз славна имена филозофа, књижевника, научника, обично је стајало име места из кога потиче: Талес из Милета, Аристарх са Самоса, Теофилакт из Симокате. Међутим, обичан Талес називан је са много мање церемоније: Талес Кривоноги, Талес свећаров син, Талес син Коконов или унук Филипов. Ови надимци били су саставни део имена, али се нису наслеђивали.

Римљанин тога времена имао је просечно три имена: Марко Тулије Цицерон, Публије Овидије Назон, Титус Лукреције Кар. Прво име било је лично, друго очево а треће дедино или неког другог претка. Кад данас напишемо оно средње слово између имена и презимена – то је остатак обичаја још из доба Римљана!

Пре отприлике 2400 година римски начин обележавања са три имена скратио се у nomen – име и cognomen – презиме. Тако се поуздано зна када је на тлу Европе употребљено прво право презиме – породично име које се наслеђује. Међутим, кад је пропало Римско царство, доласком хришћанства презимена су нестала јер је нова религија признавала – само крштено име!

Модерна презимена настала су практично у средњем веку. Најпре су краљевске и племићке породице почеле да додају уз име главе породице назив поседа који је држао и у почетку је то презиме заједно са имањем, наслеђивао само најстарији син. Касније су га примали и млађи синови и тако је презиме постало наследно. Кад је трговина почела да цвета, било је веома важно знати како се ко зове да се не би лутало и грешило, па и грађани по угледу на племиће добијају презиме. Обичан народ последњи га је добио.

Мушкарци, очеви, вековима су имали главну улогу у породици и друштву па је разумљиво што се сродство рачунало по мушкој линији а и презиме настајало од очевог имена. То се задржало све до данас у највећем броју земаља света. Синови целог живота, а кћери до удаје, носе презиме настало од очевог имена или породично презиме. У Шпанији чак и данас жена после удаје не узима мужевљево презиме већ задржава очево!

Од очевог имена презиме се прави на више начина. Најједноставнији је код германских народа где се на очево име дода само зон или сон што значи син. Тако је и код ашкенази Јевреја, оних са севера и из средње Европе. Морисон је Син црнокосог човека, Абрамсон – Син оца многих, Виљемсон – Син господара воље.

Син будног човека

Код Англосаксонаца (Енглези и Американци) презиме се често прави од очевог имена додавањем наставка инг: Браунинг – Син смеђег

човека, Денинг – Данчев син, Хардинг – Син чврстог пријатеља.

Код Ираца и Шкотлануђана Мек означава сина а оно чувено О' – унука или потомка нечијег: Мек Брад – Син слуге Свете Бригите, Мекгрегори – Син будног човека.

Презимена са О' бројна су у Ирској и Шкотској: О'Рурке – потомак Рурикову, О'Донегал – потомак човека из Донегала.

Норманска ознака за сина је фиц. Таквих презимена је некад највише било у Француској, нарочито у северним деловима које су Нормани освојили и годинама држали, али се данас много чешће среће у Енглеској и Америци. Фицрој – Краљев син (ово име најчешће су добијала краљевска деца рођена ван званичног брака), затим Фицџемс – Син човека коме је бог саветодавац, Фицџералд, Фицморис итд.

У Шведској су најчешћа презимена на – сон. Тако у овој земљи има око 380 хиљада Андерсона, 364 хиљаде Карлсона и 330 хиљада оних који носе презиме Јохансон. Да би се смањила забуна око толиког броја истих презимена, шведска влада је недавно издала регистар са 50 хиљада несвакидашњих шведских презимена и позвала грађане да, ако желе, изаберу ново.

Код Данаца је овај додатак, помоћу кога се од имена оца прави презиме, искључиво – сен: Андерсен, Фредриксен, Јакобсен, док Норвежани користе оба, па има и Олафсена и Олафсона.

Шпанци граде презиме од очевог имена додајући – ез, и таква презимена су веома бројна: Домингез, Алварез, Гомез, а Португалци – еш: Алвареш, Гомеш, Кампнеш.

Кад се он уда

У Југославији има презимена са готово свим могућим наставцима који се употребљавају у словенским језицима (Петров, Седмак, Бобек, Апостолски), али се ипак највећи број завршава на „ић". Овај наставак најчешће се везује с присвојним придевом на – ов или – ев и тако постају именице које значе чији је који син: Јовановић, Милошевић, Павловић, управо: Јованов син, Милошев син итд. (У већини случајева данас име у основици презимена није име оца већ неког даљег претка по коме се цела породица тако презива.) Многа презимена немају – ов и – ев испред – ић: Јованић, Лазарић, Ивић, Николић. Таква су особито презимена изведена од женских имена на а: Анђелић, Јелић, Јагодић, а она су постала у случајевима кад је глава породице била жена, због тога што је остала удовица или – ако је муж дошао у њену кућу, на њено имање!

Неки научници сва наша презимена на – ић тумаче као деминутиве јер опште именице са овим наставком (царић, братић, орлић) значе нешто младо, рођено од онога што основна реч значи, нешто умањено.

Грчка презимена су обично дугачка јер се граде тако што се на очево име додаје – пулос: Теодоропулос – Божидарев син, Ставропулос – Крстин син, Кратопулос – Владин син. Код Арабљана, презимена по очинству праве се додавањем речце абд и ибн које значе син, само што обично Абд иде напред а ибн служи као нека веза између имена: Абдалах ибн Хасан.

Херера је ковач

Најчешће презиме у САД и Енглеској је Смит – ковач. То је и разумљиво кад се зна да је ковачки занат одувек био цењен и тражен. Код нас је ово презиме често: Ковачевић и Ковачић, код Француза оно гласи Лафорж, у Италији Фабри, за Шпанце то је Херера а код њихових суседа Португалаца Фереира. Шмит је веома често презиме код Немаца, Кузњецов код Руса, Ковалевски код Пољака.

Презимена добивена према занимању настала су врло рано јер су се људи по њима разликовали; један Џон био је ковач, други млинар и временом се уз њихово име редовно употребљавало занимање које је прерасло у право презиме кад су почели да га наслеђују и синови. И данас је лако утврдити шта је био нечији предак ако се он презива Тејлор – кројач (Шнајдер), Кларк – Писаревић, затим код нас: Дунђерски, Пандуровић, Поповић, Рибар, Терзић.

Енглеска и немачка презимена, кад се завршавају на – ер или – ман, означавају човека који ради одређен посао: Купер – Бачвански, Пинтеровић (онај који прави бурад), код Немаца Бендер. Уопште, код Немаца од сваког заната има по неколико изведених презимена. Тако би наше Дрводелић код њих било: Цимерман, Тимерман, Шрајнер, Шринер, а код Енглеза су сва ова презимена постала од појма – Форстер, Форестер, Фостер, Вудвард, Вудруф, Вудмен!

Презимена по занимању заједничка су за све народе света и лако се преводе с једног језика на други. Код нас Млинарић, на енглеском Милер, Молинари у Италији, Де Муињху – португалски, Молина – шпански, Молнар на мађарском, Мелер или Милер код Немаца, Демулен, Молине, Меније – на француском, Мељников на руском, Млинарж – пољски, Млинек, Мелник чешки и тако редом.

Илустровао Зоран Петканић – Петко

Брадата презимена

Доста су честа презимена настала од надимка који је неки предак добио по некој својој особини, понајчешће рђавој. Људи су одувек волели да надевају другима надимке из жеље да се мало насмеју, па су зато ови надимци често смешни а неки и незгодни. Тако у нашој земљи имамо презимена: „Торбица, Врабац, Кртолица, али и нека чији би власници били срећни да их се ратосиљају.

Презиме Браун, четврто на листи најбројнијих у САД, настало је од надимка (браун значи смеђи). Код Француза то је Лебрен. Кад је у питању појам црн, таква презимена срећу се у целом свету: Блек, Блеки, Блекмен – у Енглеској, Фоско или Нери у Италији, Прето у Португалији, Фекете у Мађарској, Маврос у Грчкој. Код Немаца то су Шварц, Сварт, Мор, у Финској Мустанен, код Јевреја Пинкус, а код Чеха Черни, код Руса Чернов, Чернишевски, у Пољака Черњек и Чарњецки итд.

Брада је такође од важности за прављење надимка, а касније презимена. Барт – често немачко презиме – означава брадоњу. Код Енглеза то чине презимена Бирд и Скагс, а код романских народа постоји читава прегршт таквих презимена: Барберини, Барбера, Барбариго, Барбоза, Барбиери итд. Доста је често и ћелавост мета за надимак, код нас, на пример, Ћелићи могу бити сигурни да им се неки предак није баш дичио бујном косом.

Немогуће је набрајати сва презимена настала од надимака. Ово су била само „космата" презимена а шта би се тек могло испричати за уши, носеве, очи, уста, стас, висину, дебљину, криве ноге, начин говора, смејање!

У презименима од надимака често срећемо имена животиња, али је тешко одлучити како су она настала. Да ли је, на пример, Козарац личио на козу или је чувао козе. Коњовић је можда био налик на коња али је можда био власник какве ергеле. Да ли је Мушицки био неки нервозан, мушичав човек или је његова кућа била пуна мушица, да ли је Зечевић био налик на зеца, хитрих ногу или кукавица – то не можемо да знамо. Исто тако не зна се шта су творци надимака некада давно мислили кад су неког назвали Кошутић или Хог – свиња на енглеском, Пауновић или Мутон (на француском – овца), Орловић или Олифант (слон на енглеском).

Постоји још једна велика група презимена која је постала од географских појмова, према томе где је човек живео или радио, одакле се доселио или од назива имања које је поседовао неки предак. Тако је веома популаран географски појам брег или планина. Ево само неколико таквих: у Енглеској – Хил, Пик, Нол, Пен, код Немаца Беслер, Кнор, Шпицер, код Француза Димон, мађарски Хеђи, у Италији Зола, Колети. Мало се ко сетио да презиме Бах, веома раширено у Немачкој, значи – поток!

Често презиме код Јапанаца Накамура значи Средње село. Најпопуларнија презимена у Кини су Чанг (планина) и Ванг (море или океан) – и ма колико да звучи невероватно 100 милиона Кинеза презива се Ванг, а 100 милиона Чанг!

. . .

Постоје и презимена изведена од биљака, плодова, цвећа и дрвећа. Ова ботаничка презимена бројна су нарочито на Далеком истоку, али и у већини европских језика. Код Кинеза презиме Ли значи Шљивић, код Јапанаца Сато – помоћ и цвет.

Код нас Цветковић, Цветић или Цветинчанин добијају код Француза облик Лефлер, на енглеском Флауер, Фјори италијански, мађарско цветно презиме је Вираг, Блум на немачком и Флорес, односно Флор на шпанском и португалском. Како је на грчком онтос – цвет ми имамо још једног Цветковића а то је Антонић.

Постоји и велика подгрупа презимена према стварима, алатима и оружју. Тако Сузуки значи звона и дрвеће, у ствари то је име неког ко је волео звона и дрвеће. У Југославији ових презимена има више но у другим земљама и она су занимљива: Иконић, Мамузић, Врчевић, Чутурило, Брадваревић, Будак, Шкарица, Удицки, Кубуровић, Сабљић, Топузовић.

Д. Е.

ХИТ

РЕКОРДИ

Брусу Спрингстину је пошло за руком нешто што се никоме још није догодило: чак 36 недеља после објављивања албума „Рођен у САД" стигао је на врх енглеске топ-листе! И поред великог угледа који ужива, он никада у каријери није заузео челну позицију у Великој Британији. Многи су веровали да се то неће догодити ни са новом плочом, поготово кад су месеци пролазили а плоча шетала горе-доле по листи најпродаванијих. Одједном, готово необјашњиво, млади Енглези почели су да купују Спрингстинову плочу и десило се „непредвиђено".

КО ЈЕ...

УЛИ ЈОН РОТ

Велико интересовање публике побудио је нови албум Улија Јон Рота „Поред звезданих небеса". О коме се заправо ради?

Ули Јон Рот (Uli Jon Roth) рођен је у Дизелдорфу, СР Немачка, пре 28 година. Прву групу основао је у тринаестој години, свега неколико месеци пошто је добио гитару. Озбиљну пажњу скреће као вођа најуспешније немачке хеви метал групе Скорпионс. Од 1973–78. године снимио је с њима четири студијска албума.

Уместо назива „соло уметник" Ули већ шест година ради на идеји „Електрично сунце" што значи „стално флуидна креативност која се продужава снагама које кроз рад долазе и пролазе." У „Електричном сунцу" свирали су неки од најбољих рок и уметника класичне музике. До сада су снимили ове плоче „Земљотрес" (1979), „Ватрени ветар" (1980) и сада „Поред звезданих небеса". Ваља напоменути да је Ули пуне три године био изолован од музике. Прошле године је потписао уговор са кућом ЕМИ и дуго снимао нову плочу. Критика га је одлично прихватила а сингл „Ноћ у којој је дошао чаробњак" први је стигао на топ-листу

ПРИМЕРИ

...БОЉЕ ВАС НАШЛИ

У организацији ГК ССО Београда, Студентског културног центра, Центра за културне дјелатности из Загреба и листа „Rock", четрнаест београдских група је од 28. фебруара до 3. марта концертима у загребачком клубу „Кулушић" представило снаге београдске сцене.

У току четири вечери у препуном „Кулушићу" представиле су се групе Какаду, Е Катарина Велика, Дисциплина кичме, Ду Ду А, Сломљена стакла, Peђa & D'boy band, Електрични оргазам, Партибрејкерс, Поинт Бланк, Џакарта, Бајага и Инструктори позитивне географије, Дух Нибор, Тунел и Рибља чорба. Све четири вечери су снимљене и планира се издавање живог албума од којег ће сав приход бити послат пострадалима на Копаонику. Тих дана у Загребу је боравило око седамдесет београдских музичара, што је била изузетна прилика за дружење са загребачким колегама.

Прве вечери најбољи утисак је оставила група Е Катарина Велика (бивша Катарина II), представивши се и композицијама са новог албума. Велики успех доживео је и блуз састав Поинт Бланк, за који је јасно да свуда наилази на добар пријем. Звезде суботње вечери били су Бајага и Инструктори. Публика буквално није хтела да их пусти са бине, тако да је концерт завршен око поноћи. Последње вечери Рибља чорба је објавила свој повратак изузетно чврстом и јаком свирком, базирајући већи део концерта на потпуно новим композицијама које треба да се појаве на следећем албуму „Истина".

Удружене снаге београдских рокера су се доказале, а загребачка публика имала је прилике да чује пуно тога први пут, будући да од ових група чак осам има нову плочу. После великог успеха ове акције воде се озбиљни преговори не само око посете загребачких музичара Београду, већ и о сличним концертима у другим југословенским градовима.

НЕПРЕДВИДЉИВИ МАЛКОЛМ

Малколм Мекларен, непресушни извор оригиналних идеја, пронашао је, по свему судећи, ново погодно тло за експлоатацију. После успешног експеримента са обрадом садржаја и музике из опере Ђакома Пучинија „Мадам Батерфлај", на ред је дошла Бизеова „Кармен" која је уз мање Мекларенове додатке успешно стартовала на топ-листама. Ова два сингла су се, заједно са осталим новим композицијама, нашла на новом албуму Малколма Мекларена „Фанс" („Обожаваоци").

СВАКА СЛИКА ПРИЧА

НИЈЕ СВАКА ЗЕБРА ИСТА

Средином седамдесетих у Југославији се пробијао састав Зебра који је основао Раша Ђелмаш кад је напустио YU групу. Зебра никада није стигла до очекиваних висина. У исто време у Енглеској је постојао састав под истим именом. Вођа тог ансамбла био је овај брадати дебељуца (трећи слева). Свирајући неки „сопствени фанк" нису догурали даље од клупске сцене. Изнервиран тим неуспехом лидер се брије до главе и прелази у пратећи састав Јана Гилана. На једној од турнеја стиже у Југославију и ту упознаје Рибљу чорбу којој касније постаје продуцент. Реч је, разуме се, о Џону Мекоју, практично најуспешнијем продуценту овдашње рок продукције: његов рад „Мртва природа" засад је рекордан (430.000 примерака), „Бувља пијаца" је стигла до 280.000. Остаје да се види докле ће догурати управо објављена „Истина".

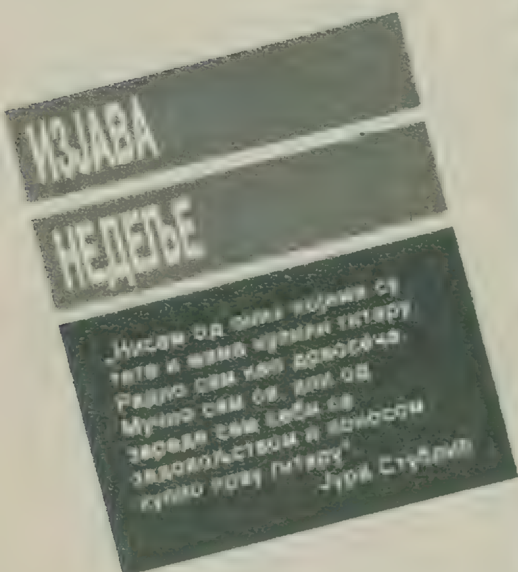

УПОЗНАВАЊА

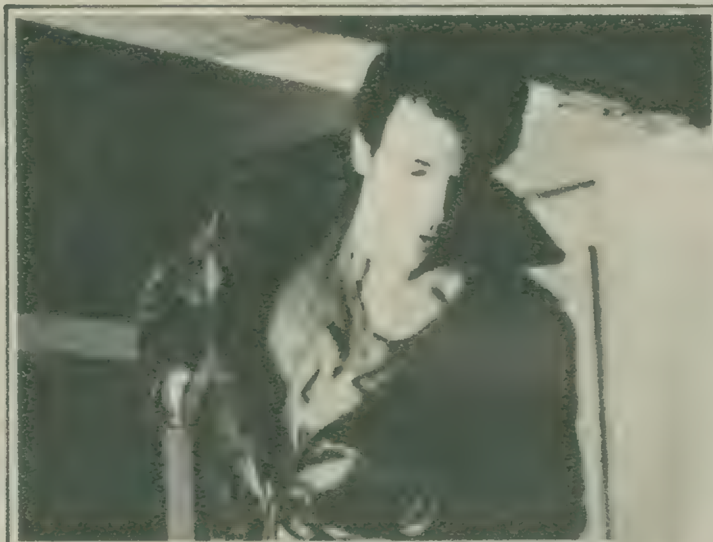

ЖУРНАЛ

После шест пуних година зрењанинска група Журнал (некад Винди-го) дочекала је први албум. Пошто је одбијена од свих домаћих издавача и снимила безброј демо снимака, група је успела да почетком 1984. потпише уговор са београдским „Југодиском". Непосредно после тога снимају музику у студију „Друга маца" и плоча им излази тек недавно. Названа „Ноћ у којој се срушило небо" садржи девет од десет снимљених песама (једна је отпала на захтев издавача). У раду на плочи помогао је, између осталих, и Дадо Топић певајући две песме. Групу Журнал предводи песник Владимир Агић Ага (својевремено победник омладинског фестивала у Суботици) који је истовремено певач и гитариста. Ту су још Драган Чордашевић, бас гитара, Драган Николић, гитара, Ђерић Бранислав, бубњеви, Берковић Марин, гитара и Драган Гвозденовић, клавијатуре.

ПЛОЧЕ

БРУС СПРИНГСТИН

(BRUCE SPREINGSTEEN)

„Greetings From Asbury Park NJ" (CBS 1973)
„The Wild, The Innocent and The E Street Shuffle" (CBS 1973)
„Born To Run" (CBS 1975)
„Darkness On The Edge Of Town" (CBS 1978)
„River" (CBS 1980)
„Nebraska" (CBS 1982)
„Borm In USA" (CBS 1984)

ПРИПРЕМА РЕДАКЦИЈА ЛИСТА Rock

Крунисање љубави лептира и лептирице из породице Cecropiae

Жирафа је нема, али у време љубави испушта неке нежне тонове.

ПОЈЕШЋУ ТЕ, АКО ТРЕБА!

КАД ДОЂЕ ВРЕМЕ ЉУБАВИ И НЕЖНОСТИ, И ЖИВОТИЊЕ ЗНАЈУ ДА ИЗГУБЕ ГЛАВУ, И ТО БУКВАЛНО.

Животиње – та дивна створења! Иако не знају да говоре, готово узорно поштују основне принципе на којима се заснивају узајамни односи између полова. Познаваоци кажу да у томе успевају да достигну чак и најузвишеније степене духовног живота човека. Можда нам, управо због тога, понекад могу послужити и као узор како нешто ваља, или не ваља, чинити у животу удвоје.

Примера који то потврђују има безброј:

Узмимо букет... Мужјак птице из породице Arcibaldia, не тако давно откривене у шумама Нове Гвинеје, њиме ће покушати | да на себе скрене пажњу своје изабранице. Он то ради овако: кад га обузме љубавни жар, кљуном откине гранчицу неког расцветалог жбуна и пажљиво крене својој драгани у сусрет. Он је доле, а она негде на дрвету – као Јулија на свом балкону. Приближава јој се готово клечећи, опуштених крила, као да жели да каже да је без ње луд и беспомоћан... Женка „не пада у несвест”, али не може да одоли – начини неколико кругова изнад његове главе и као омађијана слеће поред њега...

Тврдокрилци из породице Емпидри кад је љубав у питању, понашају се подједнако отмено: своју наклоност најрадије ће исказати поклоном у виду неког ситнијег плена. Разумљиво да женка то прихвата са посебним уживањем. Али, поклон се често предаје у допадљивом свиленом пакетићу који женку још више одушевљава – иако у њему може да буде само латица неког цветића или нека друга, готово безначајна ситница. Најлепше је кад се овом заљубљеном пару прикраде други мужјак и, користећи њихову несмотреност, зграби поклон – да би га однео својој миљеници. Догоди се тако да исти свадбени дар послужи бар седморици заводника да остваре циљ.

Зашто голуб гуче

Јегуље, лососи и друге рибе, познате по томе што се селе из мора у реке и обрнуто, у време љубави доживљавају потпуни преображај. Услед повећане количине хормона, кожа мужјака очврсне, а боје постају живље и изражајније. Пробавни органи се скупљају и скраћују, док се отвор на „излазу” потпуно затвара.

Слично се догађа колибрију и рајским птица-

Заљубљене фоке

Мужјак фрегате са Галапагоса привлачи женку црвеним балоном испод кљуна.

У породици ових глодара (мртмоти) воли се веома нежно.

Парењу кобри претходи дуга љубавна предигра, у ствари плес у тишини.

ма, док птица звана фрегата за ту прилику има и једно тајно оружје: у тренутку заноса мужјак шири крила и испод кљуна надувава огроман балон пурпурноцрвене боје који се у нормалним условима готово и не примећује.

Аустралијска дропља у време парења располаже сличним украсом, само што овај балон код мужјака има и улогу акустичне кутије која доприноси да заљубљени глас

Овако јапанске чапље измењују љубавне поруке.

добије уверљивији тон и снагу.

У односима између полова мириси такође имају важну улогу. Код лептира и свих опрашивача осетљивост на мирисе достиже највиши степен. Неки од њих осете женку чак и кад је километрима далеко. Рекорд држи лептир из породице Pavonia – 11 километара.

А сада глас... За двоје заљубљених обично се каже да гучу као голубови. Нећемо, ваљда, никог разочарати ако кажемо да се ту крије варка. Голуб, наиме, припада изузетној врсти птице код којих је глас у љубавној игри потпуно неважна ствар. Он своју драгану очарава изгледом и заносним позама. Кад гуче, то само значи да је расположен за ћаскање у породичном кругу.

Заљубљени ћуран се шепури, пућпуриче и врти укруг, домаћи петао истиче надмоћ и понаша се помало напаснички, црвена жуна своју песму прати ударальками – добујући кљуном о неко шупље стабло...

Она је побегла

Код великог броја животиња, пре него што крену у освајање женке, мужјаци се држе добро познатог правила: прво шталица, онда кравица и обезбеђују одређени животни простор у коме имају своје склониште. У томе предњаче птице.

Један аустралијски крилати лепотан (Ptilonorhynchus violances) на осамљеном пропланку почиње прво да гради „љубавну стазу" и то тако што у земљу побада гранчице и боји их четкицом од влакнастих нити одређеног растиња коју умаче у мешавину пљувачке и праха органских отпадака. Овако начињена и украшена уличица завршава се гнездом у које уложи највише труда јер га боји најживљим бојама које може да постигне и кити свим могућим украсима који му дођу под кљун – перјем других птица, цвећем, шкољкама, каменчићима.

Све то није ништа према ономе што, у љубавном заносу чини мужјак птице Chlamydora nuchalis, познат и под именом велики градитељ колиба. Најпре направи уличицу ограђену с једне и с друге стране, на самом крају преко вертикалних стубова постави гране и начини кров, а онда то обоји беличастом бојом. Чим се у близини појави нека женка, он са цветићем у кљуну почиње церемонију удварања – надувава ћубу, врти главом час горе-доле, час лево-десно, као да не зна шта ће са собом. Затим трчи око „колибе" испуштајући крештаве тонове... То већ може да буде превише. У ствари, толико је упоран да често постигне супротан ефекат. Збуњена женка буквално побегне од удварача кад схвати да се овај од узбуђења потпуно помео!

Стомак важнији од главе

Мужјак неумољиве богомољке сасвим сигурно не зна да му ни игра ни поклон не би помогли да сачува живот. Ова чудовишна сподоба није спремна за љубав све док не поједе главу и груди партнера који, ионако полумртав, преосталим делом тела – веровали или не – ипак успева да обави своју природну дужност оплођивача. У ствари, ни једно ни друго не показује ни трунчицу жеље за парењем све док она не почне да грицка свог изабраника, и то од главе! Овај подједнако чудан пар, спреман је за љубав тек кад се у њеном стомаку нађу одређене супстанце из главе и груди мужјака, који опет, тек обезглављен и практично на издисају, успева да дâ одушка свом љубавном жару.

Али, богомољке нису једине које прождиру своје љубавнике. То чине и женке неких врста паукова.

Мужјаци свилене бубе чак и не обраћају пажњу на то да ли њихова изабраница има или нема главу. Они као да знају да је њен стомак довољан – не само за љубав него и за извршење родитељске дужности. (И без других делова тела, стомак је у стању да после парења положи јајашца, као да је све у најбољем реду.)

* * *

Све ово показује да човек много тога није измислио сам. Милионима година пре него што се појавила наша врста, знало се оно што се данас сматра изразито људским особинама – волело се, певало, играло...

Д. Варагић

КОРДВЕЈНЕР СМИТ

МОДЕЛ 11

Векови су се низали, земља је преживљавала, човечанство се осипало и било страшно уморно...

Звезде су у тишини пловиле летњим небом – људи су одавно заборавили да ове лепе ноћи називају јунским.

Лерд се забављао својим омиљеним хобијем – покушавао је да мислима продре што даље у васиону. Лерд је био веома стручан телепата. Данас је имао у плану да одлута не тако далеко од Земље, само до изгорелих свемирских станица – остатака древних атомских ратова – које су, заборављене, хујале вијугавим орбитама по свемиру.

Пипајући мислима по мраку васионе, пронашао је једну олупину, невероватно застареле конструкције, чак без криотонских контрола. Ништа необично, да у олупини није осетио живот!

Не оклевајући ни секунда, успоставио је везу са својим пријатељем Тонг компјутером. Саопштио му је нестрпљиво своје откриће. Веома заинтересован, Тонг је одмах израчунао и саопштио Лерду орбиту која ће у благој параболи пресећи пут прастаре летелице и усмерити је према Земљи.

На Лерду је сада било да да одлучујући импулс. Натчовечанским напором, позивајући своје невидљиве пријатеље у помоћ, управи сву своју мисаону енергију ка машини покрећући је у жељеном правцу.

Тако је Карлота Фон Ахт, после скоро шест хиљада година откако је напустила Хитлеров Рајх, започела свој повратак на Земљу.

За све те године није се нимало променила.

Земља јесте.

Петнаест сати касније древна ракета већ је била сасвим близу Земље. Електронске контроле, после хиљада година мировања у леденом, бесконачном времену свемира, сада су панично зујале тражећи своје одредиште. Програмираним механизмом повратне спреге позивале су карактеристичне сигнале нацистичких комуникационих скремблера.

Није их било.

Како је машина могла да зна да нема више Хитлера, Рајха, Европе, Америке, нација? Она је 2. априла 1945. године напустила Пардубице, баш кад су последња немачка упоришта падала пред надирућом Црвеном армијом. Програмирана на немачке шифре, машина је сада упорно одашиљала сигнале. Одговора није било. Електронски компјутер у ракети постајао је све неуротичнији. Кликтао је као љуто мајмунче, па је, немајући избора, управио ракету према нечему што је личило на електронски извор.

Електронска бука и дрмусање летелице пробудиле су девојку из хиљадугодишњег сна који су ледене свемирске температуре успешно одржавале.

Унезверена и угрувана, почела је да плаче и дозива оца:

– Тата, тата, шта се ово са мном дешава?

(Отац је био мртав већ скоро шест хиљада година и, наравно, није могао да јој одговори.)

Ракета је почела да се обрће као чигра. Последње што је Карлота чула пре него што се онесвестила било је цвиљење уређаја за кочење. Била је опуштена и у бесвесном стању. То јој је спасло живот. И најмања напетост довела би до цепања мишића и лома костију приликом сусрета ракете с давно заборављеном мајком планетом.

Дебил је пронашао Карлоту

Онесвешћену девојку, усред густе шуме недалеко од олупине, пронашао је један Дебил. Кочоперећи се у својој сјајној униформи, с перјаницом на глави, пришао јој је и представио се како су му правила налагала:

– Ја сам Лорд Врховни, управник области 73.

(Прави људи су одавно препустили владавину светом Дебилима, јер су изгубили сваки интерес за политику и управу. Дебили су били једноставна, наивна бића. Правим људима одговарало је да се Дебили што више множе, да обављају практичне и прљаве послове и да на себе не скрећу пажњу осталих крвожедних становника Земље. Тако су Прави људи могли у миру да размишљају и да као пасивни посматрачи доживљавају сумрак своје расе.)

– Где сам? – запита Карлота на немачком. Са чуђењем и стрепњом посматрала је необично обученог човека.

– Јесте ли Рус? Сигурно сте из армије генерала Власова! Морате се према мени понашати с поштовањем. Ја сам веома важна особа! Трудила се да делује одлучно и смирено, што јој баш није полазило за руком.

Иако глупи и полудивљи, Дебили су ипак сачували и нека веома стара и чиста људска осећања. Тако је сада Управника области 73 обузело сажаљење према овом исцепаном, изгребаном створењу које се спустило са звезда. Почео је да претура по џеповима тражећи остатке хране, па их је са блесавим осмехом пружио Карлоти. Халапљиво је јела посматрајући човечуљка са све већим поверењем.

Ова идила на жалост није дуго потрајала.

Из шуме се појавише три створа, обучена исто као Карлотин пријатељ. Избезумљено бежећи испред нечега, као дивљач пред шумским пожаром, протрчали су поред њих, па су, клизајући се и посрћући, прегазили поток и нестали у шипражју на другој обали.

Карлотин пријатељ унезверено скочи на ноге, па лица искривљеног у гримасу ужаса, испуштајући крике (које би Карлота, да је познавала језик Дебила, схватила као упозорење на највећу опасност) потрча за својим колегама.

Из шуме се појави машина. Личила је на утвару.

Џелат

Тело гигантске корњаче, на ногама скакавца, с три главе које су се немирно окретале у свим правцима, приближавало се великом брзином беспомоћној девојци. Када је пришло сасвим близу, из горњег дела оклопа севнула је метална рука, смртоноснија од кобре, хитрија од јагуара, тиша од слепог миша, нишанећи са скенерском прецизношћу.

– Немој! – врисну Карлота на немачком. Рука застаде у лету.

Све три главе окренуше се ка њој. Зујање се утиша, електронска јека престаде и машина паде на колена.

– Шшта сси ти? – једва изусти Карлота.

– Ја сам џелат свих непријатеља Шестог немачког рајха – одговори машина на врло школованом немачком, као да рецитује добро увежбану песмицу. –Број и модел утиснути су ми у десном горњем углу леђног оклопа.

Илустровао Михаило Ђоковић Тикало

Донекле умирена матерњим језиком, Карлота се клецавим ногама приближи роботу и под светлом блиставе месечине прочита:

УДАРНИ ОДРЕДИ ШЕСТОГ НЕМАЧКОГ РАЈХА
Град Ајзенхауер, 2495. године
ЛОВАЦ НА ЉУДЕ, МОДЕЛ 11

– Шта се ово дешава са мном, где сам???? – очајнички је размишљала Карлота.

Када ју је, као шеснаестогодишњу девојку, њен цењени отац Хајнц Хорст фон Ахт, професор и доктор математичке физике, ватрени антинациста, руководилац тајног свемирског пројекта Норднахт, сместио у ракету и послао у свемир, није јој ништа рекао о Шестом рајху, ништа о ономе што је очекује, ништа о будућности. Карлота сада помисли да је вероватно читав свет мртав, да је и сама мртва и да се нашла у рају или паклу, или, ако је можда жива, да је у неком другом свету, или у сопственом свету у будућности, ван граница људског сазнања, ван домашаја људских умних моћи.

Из кошмара ју је тргао метални, монотони глас:

Немачки грађанине, имај поверења у мене. Програмиран сам да препознајем немачке мисли и да уништавам све који нису прави Немци.

Машина је застала покушавајући да из банке речи одабере оне које би одговарале овако необичној ситуацији.

– Одавно више нигде нема Немаца. Обишао сам свет 2328 пута. Убио сам 47.467 непријатеља Шестог рајха. Непријатељи који себе називају Правим људима увек успевају да ми измакну. Ни једног нисам убио већ више од 3000 година. Обичне људе које називају Отпадницима највише убијам, а понекад се дочепам и Дебила. Борим се за Немачку, а Немачке нигде нема. Нигде нема Немаца, нигде нема, нема, нема... Нешто као да је отказало у препотопској машинерији.

– Помози ми, ја сам Немица! – промуца Карлота.

Робот се заиста нашао на муци. Звучни рецептори регистровали су кораке Дебила у безглавом бегу. Колебао се између две дужности – задатка да уништава све што није немачко и обавезе да се слепо покорава наредбама својих сународника.

– Не могу да ти помогнем. – Дилема је ипак била кратког века. – Да има спасилачких машина, оне би ти помогле. Ни њих више нема. Немачке више нема. Сада морам да идем. Одлазим по задатку Шестог рајха!

Робот се мачијом спретношћу упути ка потоку, застаде, као да се још нечега сетио:

– Јављаћу ти се сваких сто година. У међувремену, чувај се Каскаскија ефекта... Каскаскија је америчко оружје. Американци су сви нестали... Каскаскија уништава Ловце на људе, уништава Праве људе, уништава Звери. Може да се осети, али не може да се види, нити опипа. Креће се као облак. Ти си Немица. Мислим да би те Каскаскија убила. Чувај се. Идем сада да нађем човека. Када га нађем, убићу га."

Шест хиљада година је прошло откако је цењени Фон Ахт сместио своје три кћери у три ракете предвиђене за превоз персонала и опреме за Прву немачку националсоцијалистичку базу на Месецу. Шест хиљада година откако им је ујак убризгао чудотворну супстанцу у вене. Да би их спасли ужаса за који су знали да наилази. Да би их спасли и сачували... за шта???

Разговор са умерено великим медведом

Карлоту пробуди сунце и цвркут птица. Или су је, можда, пробудили таласи Лердових мисли коме су далекосежна чула саопштила да мистериозно људско биће, различито од свега што је тренутно насељавало остарелу планету Земљу, немирно спава на обали потока, на месту које се некада звало Мериленд).

Карлота је била болесна.

Толико се лоше осећала да, кад је угледала медведа с наочарама, како седи на трави и нетремице је посматра, није имала снаге ни да се изненади, ни да покуша да побегне. Склопила је очи поново се питајући где се налази.

Медвед одговори на њене мисли перфектним немачким језиком:

– Налазиш се на ивици Зоне безличних. Упознала си Дебила. Зауставила си Ловца на људе на заиста мистериозан начин. Дозволи да се представим: Ја сам умерено велики медвед, са одличним телепатским способностима и живим у овим шумама.

– Ко си? Где си научио немачки? Шта ће се са мном догодити?

– Немачки сам научио читајући твоје мисли, фројлан. Медведи као ја су пријатељи Правих људи. Дебили нас се плаше, а ми се плашимо Ловаца на људе. У сваком случају, не треба да се бринеш, муж ускоро долази по тебе.

– Муж???!!! – запрепашћено узвикну Карлота.

– Да, да, то је сасвим сигурно. Постоји Прави човек, име му је Лерд. Он те је својом мисаоном снагом спустио на Земљу. Већ зна све твоје мисли и веома је задовољан што те је пронашао. Баш у овом часу Лерд мисли да је твој долазак права срећа. Верује да си чекала све ове векове да у правом моменту прискочиш човечанству у помоћ и повратиш му изгубљену виталност. Мисли да ћете вас двоје имати пуно дивне деце.

– Мирно седи овде и чекај. Лерд ће се побринути за тебе. Оздравићеш и бићеш срећна. Знам, јер ја сам најмудрији од свих медведа.

Јутро је било раскошно лепо. Са ведрог, плавичастог хоризонта приближавао се млади човек. Висок, леп као бронзани бог, хитао је ка Карлоти осмехујући се.

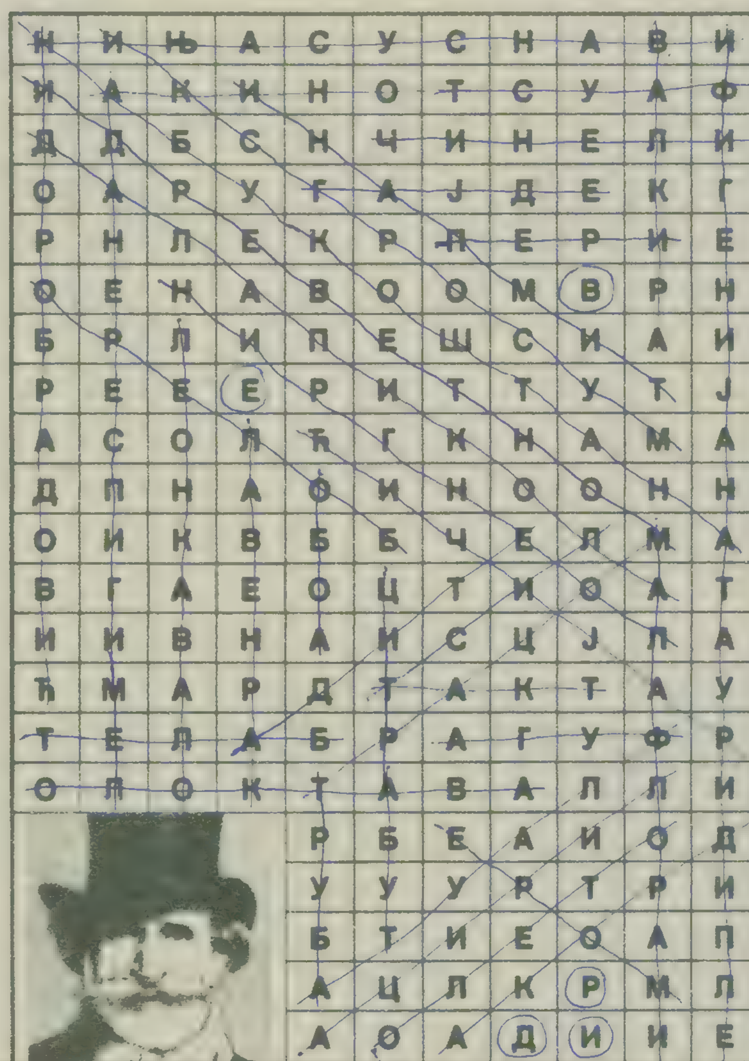
Карлоту је напустио страх. Осетила се лепом и готово срећном.

Уважени Фон Ахт био би веома поносан да зна да је чудо које је он створио овако лепо примљено у свету где чудима нема краја.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ОСМОСМЕРНИ МОЗАИК (ИЗ СВЕТА МУЗИКЕ)

У овој осмосмерци налазе се 43 појма из света музике. Њихови називи су распоређени у свим правцима осмосмерке (правац кретања даме у шаху). Када их све прецртате, остаће вам 5 непрецртаних слова која, читано водоравно, дају коначно решење: презиме италијанског композитора, једног од најистакнутијих оперских стваралаца 19. века, аутора опера „Набуко", „Травијата", „Трубадур", „Риголето", „Аида" и многих других.

Н	И	Њ	А	С	У	С	Н	А	В	И
И	А	К	И	Н	О	Т	С	У	А	Ф
Д	Д	Б	С	Н	Ч	И	Н	Е	Л	И
О	А	Р	У	Г	А	Ј	Д	Е	К	Г
Р	Н	Л	Е	К	Р	П	Е	Р	И	Е
О	Е	Н	А	В	О	О	М	В	Р	Н
Б	Р	Л	И	П	Е	Ш	С	И	А	И
Р	Е	Е	Е	Р	И	Т	Т	У	Т	Ј
А	С	О	Л	Ћ	Г	К	Н	А	М	А
Д	П	Н	А	О	И	Н	О	О	Н	Н
О	И	К	В	Б	Б	Ч	Е	Л	М	А
В	Г	А	Е	О	Ц	Т	И	О	А	Т
И	И	В	Н	А	И	С	Ц	Ј	Л	А
Ђ	М	А	Р	Д	Т	А	К	Т	А	У
Т	Е	Л	А	Б	Р	А	Г	У	Ф	Р
О	Л	О	К	Т	А	В	А	Л	Л	И
				Р	Б	Е	А	И	О	Д
				У	У	У	Р	Т	Р	И
				Б	Т	И	Е	О	А	П
				А	Ц	Л	К	Р	М	Л
				А	О	А	Д	И	И	Е

Попис појмова из света музике:
АКОРД, БАЛЕТ, БОЛЕРО, БОРОДИН, ВАЛКИРА, ГАЈДЕ, ГИМЕЛ, ДАЛАПИКОЛА, ДИПЛЕ, ЕТИДА, ИВАН СУСАЊИН, ИФИГЕНИЈА НА ТАУРИДИ, КАРНЕВАЛ, КОЛО, КОШТАНА, ЛЕОНКАВАЛО, ЛИРИЦА, ЛИСТ, ЛОЕНГРИН, МАЛА ФЛОРАМИ, МОНТЕВЕРДИ, МОРЕ, МОЦАРТ, МУСОРГСКИ, НАБУКО, ОБОА, ОБРАДОВИЋ, ОКТАВА, ОТЕЛО, ПЕРИ, РАЈИЧИЋ, РЕСПИГИ, СЕРЕНАДА, ТАКТ, ТИМПАНИ, ТОНИКА, ТРУБА, ТУБА, ФАУСТ, ФЛАУТА, ФУГА, ЦИТРА, ЧИНЕЛИ.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: 1) Марин, 6) потомак, 12) алинеја, 14) ораде, 15) Убле, 16) Ото, 18) оран, 19) Некрасов, 21) „Мими", 22) третман, д, 24) јој, 25) ЕТ, н, 26) мапа, а, 28) варошица, 33) окат, 35) еја, 36) Ана Карина, 38) Рн, 39) транспорт, 40) Еша, 42) отапати, б, 44) Стрел, л, н, 45) КР, 46) так, 47) испаривач, 50) јаук, 52) Си, 53) цинк, 54) Андроник, 55) исто.

СНАЛАЖЉИВОСТ

САЏИЈА ПРАВИ ТОПОВЕ

КАРАЂОРЂЕВИМ УСТАНИЦИМА ПОМОГАО ЈЕ ЧОВЕК ОД КОГА СУ НАЈМАЊЕ ОЧЕКИВАЛИ

У првом устанку 1804 српски устаници су се довијали на све могуће начине како би дошли до топова. Зато је Правитељство одмах по преласку из Смедерева у Београд, објавило да тражи човека који би лио топове, јер мајстора тог заната у Србији није било.

Вест се брзо раширила по Београду, али се нико није јављао. Изненада једног дана, пред Правитељствујушчи совјет бану човек средњих година, мало погурен али крепак. Они га лепо примише, упиташе за здравље и кућу па најзад један од њих рече:

– А којим добром ти до нас?

Човек жмирну стидљиво, сћута мало као да скупља храброст, па се охрабри и поче:

– Ја сам због топа! Ја сам додуше саџија, поправљам сатове, али кад сам чуо да тражите мајстора за ливење топа, реших се к о велим да опробам!

Карађорђе и остали чланови Совјета у чуду се погледаше. Први се јави Карађорђе:

– Ма човече откад је то било да саџија прави топове!? Да се ти с нама не шалиш?

– Јок господару – одврати човек. – Ено га, вала. Стоји пред кућом, ја га већ излио.

Карађорђе и остали чланови Совјета пожурише напоље. Имали су шта и да виде: прави правцати топ, невешто направљен али ипак добар, пресијавао се на сунцу.

Илустровао Драгутин Њежић

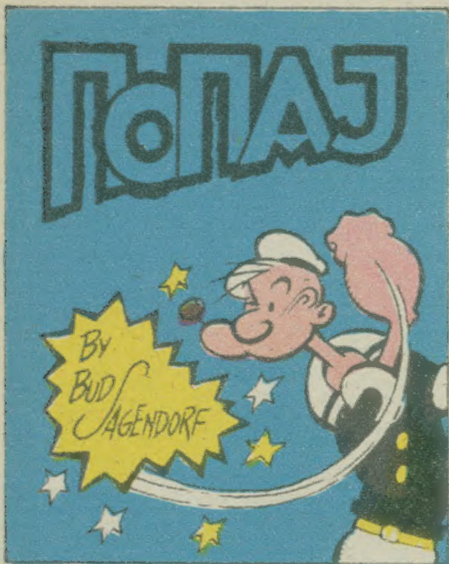
Човек објасни да се зове Милисав Петровић, да је за своје паре купио метал за цев и дрво за лафет, да је радио простим алатом, а они ако хоће да му надокнаде трошак биће им захвалан.

Карађорђе, одушевљен загрли саџију и позва га унутра да се с њим договори о ливењу нових топова.

Ускоро је у Доњем граду почело ливење топова под надзором Милисава саџије. Први одливци нису били добри. Тек у трећем покушају добијен је метал који је могао да издржи експлозију и ширење барутних гасова. По саџијиним нацртима направљена је пећ за топљење метала и калупи за ливење. Он је окупио тесаре, коваче, коларе да направе лафете и точкове, трчао где је требало.

Милисав Петровић није напуштао свој саџијски посао. И даље је поправљао сатове. Као да је знао да ће Руси послати Карађорђу два стручна тополивца и да његове услуге више неће бити потребне.

М. С.

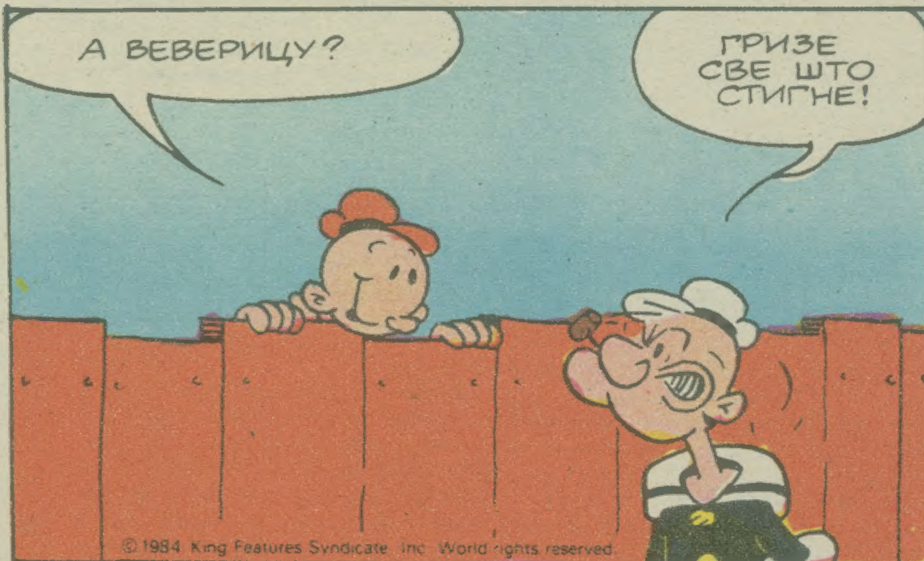

ПОПАЈ
By Bud Sagendorf

СВИ ИМАЈУ КУЋНЕ ЉУБИМЦЕ, САМО ЈА НЕМАМ!
?

ЗАШТО МИ НЕ КУПИШ СЛОНА ИЛИ БАР КОЊА!
ВЕЛИКИ СУ!

А МАЈМУНА?
СУВИШЕ ЈЕ СКУП!

ШТА КАЖЕШ ЗА МАЧКУ ИЛИ ПСА?
БАКА ЈЕ АЛЕРГИЧНА НА ЊИХ!

А ВЕВЕРИЦУ?
ГРИЗЕ СВЕ ШТО СТИГНЕ!

ГРРР... БОЉЕ ИШТА НЕГО НИШТА!

Е ПА, ЗЛАТКО, ОВО СЕ КАЖЕ ВРЕЋА НАШЛА ЗАКРПУ!
ГЛБ?
9/9
Bud Sagendorf

МАЛА ПОШТА П.ФАХ 124

БЕОГРАД 11001 МАКЕДОНСКА 29

РОЂЕНИ ПЛИВАЧ

Мој друг каже да коњ не зна да плива и да се утопи чим му вода уђе у уши. Ја у то не верујем, ко је у праву?

ЛИДИЈА ЧИЗМИЋ
Београдска 15
41000 Загреб

Човек је једини кичмењак и сисар који не уме да плива и који мора да учи ову вештину. Његови су покрети у води сасвим другачији од оних на копну. За разлику од њега, сви други сисари умеју да пливају од рођења. Често се погрешно чује да неке животиње, на пример мачка или коњ, не знају да пливају. То није тачно, као и то да се коњ утопи чим му вода уђе у уши. Наиме, иако се најчешће држи далеко од воде, мачка је одличан пливач, коњ такође.

ТАРТАКОВЕР ЈЕ НЕШТО ЧЕТВРТО

Шта је тартаковер, да ли је то справа, јунак, или игра?

СИНИША РАДОЈЕВИЋ
Др Драгише Мишовића 18
32000 Чачак

Ни једно, ни друго, ни треће. Тартаковер, један од најбољих шахиста света, био је француски велемајстор украјинског порекла Савелиј Григорјевич Тартаковер (1887–1956), познат и по бројним делима у којима се бавио теоријом ове древне игре. Извесно време пољски држављанин, Тартаковер 1922. године осваја титулу велемајстора, а две године касније стално се настањује у Паризу. За време другог светског рата учествовао је у Де Головој војсци француског Покрета отпора као „поручник Картје". Суделовао је на око сто разних турнира од 1906. до 1949. године и победио на петнаестак. Написао је велики број шаховских дела, од којих је најзначајније „Хипермодерна шаховска партија". По њему се један начин одбране у шаху назива Тартаковерова одбрана.

ОБЕЛЕЖЕНО ЧЕЛО

Због чега Индијке на челу имају неки знак попут тачке?

ГОРАНА ГЛИГОРОВИЋ
Свете Поповића 2
11000 Београд

Бинди, како се зове овај кружни знак сличан младежу, у Индији носе само припаднице хинду вере. Некада је то било обележје да је жена удата, али је временом овај симбол изгубио то значење. Данас бинди, разних боја, украшава чела и жена и девојака и носи се искључиво ради – лепоте.

ХАЛО ИЛИ ЗДРАВО

Зашто кад подигнемо телефонску слушалицу кажемо хало?

ИРИНА
Горњи град 5
41000 Загреб

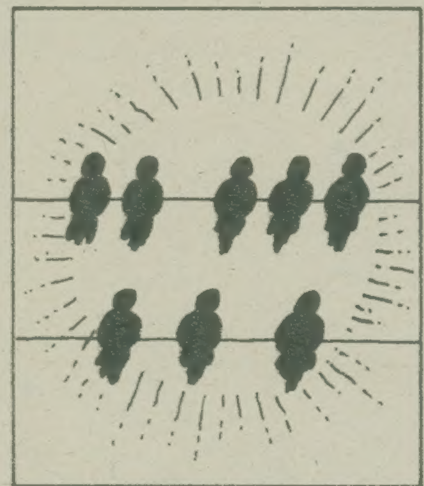
Хало је врста поздрава и дошла је као искривљена верзија енглеске речи „hallo" – здраво. У Италији се, кад дигнеш слушалицу, каже „пронто" (отприлике – ту сам), у Шпанији се каже „дига" (реците).

ПТИЦЕ И ЖИЦЕ

Виђао сам птице како сасвим несметано стоје на електричним жицама. Због тога сам у недоумици: да ли су оне отпорне на удар електричне енергије или је реч о нечем другом?

МИЛОРАД СИВЧЕВИЋ

Кад стоје на електричним проводницима, при том понекад и певају, птице заиста често зачуђују посматрача. Међутим, оне нису ни неосетљиве на електричну енер-

гију нити је у питању неко друго чудо. Ова појава је, у ствари, врло једноставна. Прво и основно, птице никад истовремено не стоје на жицама, него на једној жици. Наиме, за потпуно дејство струје неопходно је да електрично коло буде затворено. Дакле, ако би се догодило да птица једну ногу стави на једну жицу, а другу на другу, затворила би струјно коло и она би погинула. Исто се догоди кад покисла птица стоји на једној, а репом или крилом додирне другу жицу.

ТУГА УБИЛА КРАЉА

Да ли је тачно да је древни македонски краљ Самуило умро од туге?

ЗДРАВКО ГАЛИЧИЋ
22404 Путинци

Савременици македонског краља Самуила, који је владао од 976.

до 1014. године, забележили су да је био „ратоборан и никако није знао да мирује". Лично је предводио војску у свим великим бојевима за време своје тридесетосмогодишње владавине.

Од 1005. године византијска војска све чешће упада у Самуилову Македонију, да би у лето 1014. дошло до одлучујуће битке у долини реке Струмице, код добро утврђеног кланца Клидиона. Византинци су успели да заобиђу положаје краља Самуила и да му нанесу тако тежак пораз да је једва успео да умакне у Прилеп. Међутим, његов син Гаврило Радомир потукао је већи одред византијске војске у брдима око Струмице, после чега је византијски цар Василије II наредио да се заробљеницима, којих је било око 15 хиљада, ископају очи, с тим да се сваком стотом остави по једно око да би остале одвео Самуилу. Тако је и било. Али, пред овим језивим призором македонски краљ је добио срчани напад и умро након два дана мука, 6. октобра 1014. године. Наследио га је син Гаврило Радомир. Међутим, велика држава на чијем челу је био Самуило пропала је ускоро после његове смрти, 1018. године.

ЛИЧНИ ЗАКОН КАПЕТАНА ЛИНЧА

По чему је једна од најстрашнијих смртних казни названа линчовање?

ДУШАН ИСАИЛОВИЋ
Дунавска 16
26000 Панчево

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Јасмина Мркајчић, Исидоре Секулић 17, 23000 Зрењанин – има 13 година, воли музику, спорт и филм; сакупља постере.

Ведрана Јукић, Трг маршала Тита 7/III, 55000 Славонски Брод – има 13 година, одговара на свако писмо.

Светлана Димитријевић, 23. дивизије 55, 19000 Зајечар – има 16 година, воли музику, сакупља лутке, слике и постере.

Елизабета Бакољска, Ул. „Јосиф Христовски" Грозд 2/4, 97000 Битољ – има 15 година, жели да се дописује с вршњацима, одговара на свако писмо.

Сабина Шарић, Ратомира Перендије 3, 72000 Зеница – има 14 година, воли рок музику, путовања и дописивање; сакупља постере.

Зринка Пливелић, Б. Ковачевића 25, 56000 Винковци – има 14 година, воли музику, спорт и дописивање.

Слободан Тонић, Б. Масларића 9/2, 41000 Загреб – има 12 година, воли спорт, посебно тенис и музику; сакупља постере, разгледнице, марке, значке, романе и хемијске оловке.

Јасна Пашић, А. Херљевића 37, 75000 Тузла – има 14 година, воли музику, дописивање и спорт, навија за КК „Босну".

Милан Рупчић, Пилана 66, 47303 Јосипдол – има 23 године, воли музику и спорт.

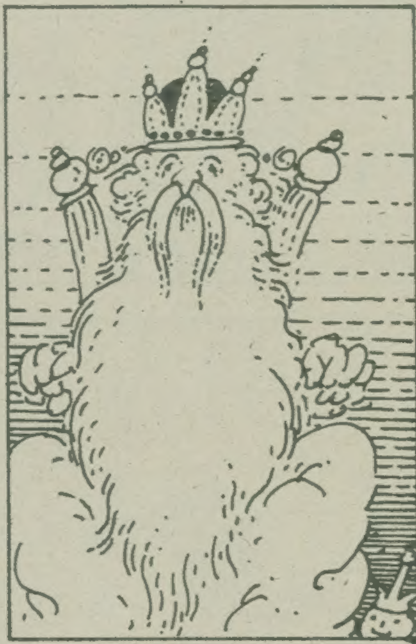
Михаела Антолић, Моше Пијаде 4, 43255 Дубрава – има 10 година, воли музику, сакупља постере.

Капетан Вилијам Линч (1742–1820) из Вирџиније слао је ноћу своје одреде да „по кратком поступку" смакну разбојнике, отимаче стоке, убице и сл. По њему је и израз линчовање добио свој назив. У ствари, линчовање је у почетку освајања Дивљег запада био неписани закон новонасељених пространстава где још нису могли да се оснују нормални судови: житељи неког града или подручја масовно би и без суђења извршавали смртну казну над окривљеним. Касније се овај дивљи закон проширио и на остале крајеве Сједињених Америчких Држава, погађајући нарочито Црнце. У другој половини 19. века линчован је у јужним државама САД сваки припадник црне расе за физички напад на белца или крађу његове имовине. Од 1900. до 1920. године линчовано је у САД 1567 људи, од тог 1412 Црнаца.

ЖИВАХАН НЕКИ КНЕЗ

Да ли је истина да у Европи има људи који су још од пре другог светског рата на власти? Питање је вероватно „блесаво", али морам да те питам јер се ради о опклади коју хоћу да добијем од свога деде. Он тврди да владар мини-кнежевине Лихтенштајн седи на свом престолу још од пре рата. Сложили смо се да тебе питамо и да твој одговор пресуди.

МИРЈАНА КОЛАКОВИЋ
Црнотравска 13
11000 Београд

Твој деда је замало у праву. Наиме, донедавно је принц Кнежевине Лихтенштајн заиста био убедљиво најстарији владар у Европи, вероватно и у свету. Франц Јозеф Други сео је на престо још 1938, и тек ових дана га препустио наследнику принцу Хансу Адаму.

Ова мала алпска кнежевина стиснута између Аустрије и Швајцарске настала је још 1719. када је цар Карло Шести спојио грофовије Вадуц (сада престоница Лихтенштајна) и Шеленберг и поклонио их породици Лихтенштајн. На 160 квадратних километара власт припада кнезу (принцу), и извршна али и законодавна. Извршну власт кнез обавља преко владе чијег председника поставља на шест година и то на предлог Скупштине. Влада за свој рад одговара принцу и Парламенту.

МЛАДИЋ ЈЕ РЕШИО ДА УСПЕ

Много волим смучање и кад год уграбим прилику скокнем на Јахорину. Истина, нисам неки велики мајстор, али ћу то можда и постати. Међутим, не пишем ти да се хвалим, желео бих да ми нешто кажеш о младом Року Петровићу, смучару који ће, ван сумње, наследити Бојана Крижаја.

АСМИР СМАИЛАГИЋ
Сарајево

О Року Петровићу најбоље говори он сам кад смучкама крене низ стазу. Изузетно обдарени деветнаестогодишњак који се већ десет година дружи са смучкама на Светском првенству у Бормију (Италија) умало није направио праву сензацију. Са високим стартним бројем, што је равно подвигу, био је седми у велеслалому, а следећег дана у слалому постигао најбоље време у првој вожњи. У другој, међутим, у жељи да надмаши себе, није пристао да вози спорије па је у тој брзини промашио капију. А могао је да се докопа и титуле светског првака или, бар, једне медаље.

Али, Рок Петровић је још млад. Његов отац Крешимир, иначе доктор социологије и редовни професор Института за кинезиологију Факултета за телесну културу у Љубљани, каже да за Рока има времена, да смучари најбоље резултате постижу у периоду између 21. и 25. године. Само је, поред неоспорног талента, потребан рад и безгранична љубав према спорту уз изузетна одрицања.

Ваља рећи да је некадашњи даровити музичар познате словеначке групе „Панкрти" свестан шта га све чека до титуле најбољег, али му то не смета да, и поред тога што само 30 дана проведе у школској клупи у току наставне године, буде одличан ученик. Једноставно, младић који је решио да успе.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Драган Марковић

Руководилац ООУР Издања за младе „Политикин забавник"
Раде Шошкић

Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Виб

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић, (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Кађа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Сурућић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови Савета из редакције: Влада Булатовић Виб, Вера Смиљанић, Диего Варагић, Мирјана Маринковић, Душан Глушац и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (ликовно-графички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Неваjдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Вера Смиљанић (уредник), Весна Софреновић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 40,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара, годишња 1.760,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 880,00 динара, полугодишња 1.760,00 динара, годишња 3.520,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

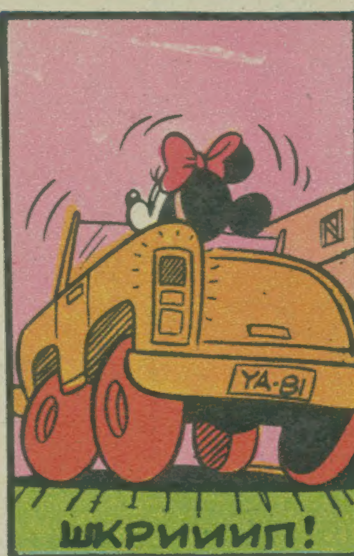
ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$ 29.–
СР НЕМАЧКА	ДМ 76.–
ШВЕДСКА	Шкр. 225.–
ФРАНЦУСКА	Ффр. 231.–
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 61.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

WALT DISNEY
МИКИ

ООХ!

YA-81
ШКРИИИП!

ЗАМАЛО ДА ПРОМАШИМ РАСПРОДАЈУ!
РАСПРОДАЈ САДНИЦА

О, НЕ! МИНИ ОПЕТ КУПУЈЕ НЕКО ДРВО!

ОВОГ ПУТА МОРА ПРОНАЋИ НЕКОГ ДРУГОГ ДА ЈОЈ ПОМОГНЕ!

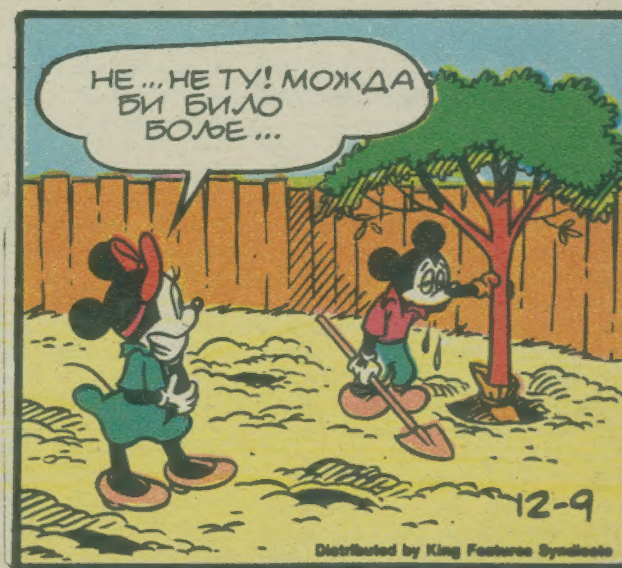

ПРЕ ДВА БРОЈА, КАД САМ ЈОЈ ПОМАГАО...

...ПРЕКОПАО САМ ЧИТАВО ДВОРИШТЕ!
МИКИ

ИДЕМ ДА КАМПУЈЕМ НА ПЛАНИНУ УСАМЉЕНОСТИ...
ЈУ-ХУ! ИЗНЕНАЂЕЊЕ!

КУПИЛА САМ ТИ САДНИЦУ ЛИПЕ...
БАШ СИ МЕ ИЗНЕНАДИЛА!

...И ДОШЛА САМ ДА ТИ ПОМОГНЕМ ДА ЈЕ ПОСАДИШ!
БАШ ТИ ХВАЛА!

НЕ... НЕ ТУ! МОЖДА БИ БИЛО БОЉЕ...
12-9